

KOOPERATİFLER AÇISINDAN 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNUN GETİRDİĞİ YENİLİKLER

Mayıs 2014

T.C. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI • Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

İÇİNDEKİLER.....	I
KISALTMALAR.....	VII
TABLolar.....	VIII
ÖNSÖZ.....	IX
GİRİŞ.....	XI
6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNUN KOOPERATİFLERE ETKİLERİ.....	1
1 BAŞLINGIÇ HÜKÜMLERİ.....	1
1.1 BİRİNCİ KİTAP.....	1
1.1.1 TİCARİ İŞLETME.....	2
1.1.1.1 Genel Olarak Tacir Olmanın Hükümleri.....	2
1.1.1.2 Fatura ve Teyit Mektubu.....	3
1.1.2 TİCARET SİCİLİ.....	4
1.1.2.1 Tescil.....	4
1.1.2.2 Tescile Davet ve İdari Para Cezası.....	4
1.1.2.3 Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunanların Sorumluluğu.....	5
1.1.3 TİCARET UNVANI.....	5
1.1.4 TİCARİ DEFTERLER.....	5
1.1.4.1 Genel Açıklama.....	5
1.1.4.2 Kooperatiflerin Tutmakla Zorunlu Olduğu Defterler.....	6
1.1.4.3 Defterlerin Onaylanması.....	7
1.1.4.4 Defterlerin Tutulması.....	9
1.1.4.5 Envanter.....	10
1.1.4.6 Bilanço, Muhasebeye İlişkin İlkeler ve Aktifleştirme Yasağı.....	10
1.1.4.7 Düzenlemeye İlişkin İlkeler.....	13
1.1.4.8 Kalemlere İlişkin İlkeler.....	13
1.1.4.9 Aktifleştirme Yasağı.....	14
1.1.4.10 Karşılık Ayırma.....	14

1.1.4.11 Dönem Ayırıcı Hesaplar.....	14
1.1.4.12 Sorumluluk İlişkileri.....	15
1.1.4.13 Genel Değerleme İlkeleri.....	15
1.1.4.14 Belgelerin Saklanması.....	16
1.1.4.15 Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Yetkisi.....	16
1.2 İKİNCİ KİTAP.....	17
1.2.1 TİCARET ŞİRKETLERİ.....	17
1.2.1.1 Ticaret Şirketlerinin Türleri ve Kooperatifler.....	17
1.2.1.2 Sermaye Koyma Borcu.....	17
1.2.1.3 Sermaye Borcunun Yerine Getirilmemesinde Sorumluluk.....	18
1.2.2 BİRLEŞME, BÖLÜNME ve TÜR DEĞİŞTİRME.....	18
1.2.2.1 Birleşme.....	19
1.2.2.1.1 Geçerli Birleşmeler.....	19
1.2.2.1.2 Tasfiye Halindeki Şirketin Birleşmeye Katılması.....	20
1.2.2.1.3 Borca Batıklık Halinde Birleşmeye Katılma.....	21
1.2.2.1.4 Ortaklık Payları ve Hakları.....	21
1.2.2.1.5 Ayrılma Akçesi.....	22
1.2.2.1.6 Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço.....	23
1.2.2.1.7 Birleşme Sözleşmesi ve Birleşme Raporu.....	24
1.2.2.1.8 Birleşme Raporu.....	35
1.2.2.1.9 İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler.....	26
1.2.2.1.10 Birleşme Kararı.....	27
1.2.2.1.11 Alacaklıların ve Çalışanların Korunması.....	29
1.2.2.1.12 Kooperatifler Kanununda Birleşme.....	29
1.2.2.2 Bölünme.....	32
1.2.2.2.1 Tam ve Kısmi Bölünme.....	33
1.2.2.2.2 Geçerli Bölünmeler.....	33

1.2.2.2.3 Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması.....	34
1.2.2.2.4 Bölünme Planı ve Bölünme Sözleşmesi.....	35
1.2.2.2.5 Bölünmenin Dışında Kalan Malvarlığı.....	37
1.2.2.2.6 Bölünme Raporu.....	38
1.2.2.2.7 İnceleme Hakkı.....	38
1.2.2.2.8 Bölünme Kararı.....	39
1.2.2.2.9 Bölünmede Alacaklıların ve Çalışanların Korunması.....	40
1.2.2.2.10 Tescil ve İş İlişkilerinin Geçmesi.....	42
1.2.2.3 Tür Değişirme.....	42
1.2.2.3.1 Geçerli Tür Değişirmeler.....	43
1.2.2.3.2 Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması.....	43
1.2.2.3.3 Kuruluş ve Ara Bilanço.....	43
1.2.2.3.4 Tür Değişirme Planı.....	44
1.2.2.3.5 Tür Değişirme Raporu.....	45
1.2.2.3.6 İnceleme Hakkı.....	46
1.2.2.3.7 Tür Değişirme Kararı.....	46
1.2.2.3.8 Alacaklıların ve Çalışanların Korunması.....	47
1.2.2.4 Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirmede Uygulanacak Genel Hükümler.....	48
1.2.2.5 Ticari İşletme ile Birleşme ve Tür Değişirme.....	50
1.2.3 GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞININ DÜZENLEME VE DENETLEME YETKİSİ.....	51
2 ANONİM ŞİRKET.....	53
2.1 GENEL HÜKÜMLER, KURULUŞ, TEMEL İLKELER.....	53
2.1.1 Kuruluş Belgeleri ve Saklama Süresi.....	53
2.1.2 Aynı Sermaye Konulabilecek Malvarlığı Unsurları.....	54
2.1.3 Nakdi Sermaye.....	55
2.1.4 Nakdi Ödemelerin Yeri.....	55
2.1.5 Kurucular Beyanı.....	56

2.1.6 Fesih Davası.....	56
2.1.7 Kooperatifin Tescil ve İlanı.....	58
2.1.8 Pay Sahiplerinin Kooperatife Borçlanma Yasağı.....	58
2.2 YÖNETİM KURULU.....	59
2.2.1 Üyelerin Sayısı ve Nitelikleri.....	59
2.2.2 Yönetim Kurulunda Üyeliğin Boşalması.....	60
2.2.3 Genel Kurulca Görevden Alma.....	61
2.2.4 Yönetim Kurulunun Görev Dağılımı.....	62
2.2.5 Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sınırları.....	62
2.2.6 Şirket Tarafından Düzenlenecek Belgelerde Bulunması Gereken Bilgiler.....	63
2.2.7 Temsile Yetkili Kişilerin Tescil ve İlan.....	63
2.2.8 Yönetim Kurulunun Genel Olarak Görevleri.....	64
2.2.9 Yönetim Kurulunun Devredilemez Görev ve Yetkileri.....	64
2.2.10 Sermaye Kaybı ve Borca Batık Olma Durumu.....	66
2.2.11 Yönetim Kurulu Toplantıları ve Kararlar.....	67
2.2.12 Batıl Yönetim Kurulu Kararları.....	63
2.2.13 Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı.....	68
2.2.14 Müzakereye Katılma Yasağında Sorumluluk.....	69
2.2.15 Yönetim Kurulu Üyelerinin Yakınlarının Kooperatifle İşlem Yapma Yasağı.....	70
2.3 DENETLEME.....	71
2.3.1 Denetim Raporunun Değiştirilmesi.....	73
2.3.2 Denetçilerin Sır Saklamadan Doğan Sorumluluğu.....	74
2.4 GENEL KURUL.....	74
2.4.1 Yönetim Kurulu Üyelerinden En Az Biri ve Murahhas Üyenin Genel Kurulda Hazır Bulunması.....	75
2.4.2 Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Yetkili ve Görevli Organlar.....	75
2.4.3 Azlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Hali.....	76
2.4.4 Genel Kurulun Çalışma Esas ve Usullerine İlişkin Kuralları İçeren İç Yönerge.....	77

2.4.5 Temsilcinin Talimata Uyuma Yükümü.....	78
2.4.6 Oy Hakkının Doğumu.....	78
2.4.7 Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı.....	78
2.4.8 Genel Kurulun Batıl Kararları.....	80
2.5 PAY VE SERMAYE KOYMA BORCU.....	73
2.5.1 Pay Bedellerini Ödemeye Çağrısı.....	80
2.6 ŞİRKETİN FİNANSAL TABLOLARI, YEDEK AKÇELER.....	81
2.6.1 Çalışanlar ve İşçiler Lehine Yardım Akçesi.....	81
2.6.2 Sır Saklama Yükümü.....	82
2.6.3 Özel Hükümler.....	83
2.7 SONA ERME VE TASFİYE.....	84
2.7.1 Sona Erme.....	84
2.7.2 Organların Eksikliği.....	85
2.7.3 Haklı Sebeplerle Fesih.....	86
2.7.4 Tasfiyenin Tescil ve İlanı.....	88
2.7.5 Tasfiye Memuru Atanması.....	88
2.7.6 Aktifleri Satma Yetkisi.....	89
2.7.7 Tasfiye Memurlarının Yetkilerinin Kapsamı.....	90
2.7.8 Tasfiye İşlerine Başlama.....	91
2.7.9 Alacaklıların Çağrılması ve Korunması.....	91
2.7.10 Diğer Tasfiye İşleri.....	92
2.7.11 Defterlerin Saklanması.....	92
2.7.12 Tasfiyede Uygulanacak Diğer Hükümler.....	93
2.7.13 Ek Tasfiye.....	93
2.7.14 Tasfiyeden Dönülmesi.....	95
2.8 HUKUKİ SORUMLULUK HÜKÜMLERİ.....	97
2.8.1 Belgelerin ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması Halinde Sorumluluk.....	97

2.8.2 Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar ve Ödeme Yetersizliğinin Bilinmesi.....	98
2.8.3 Değer Biçilmesinde Yolsuzluk.....	99
2.8.4 Kurucuların, Yönetim Kurulu Üyelerinin, Yöneticilerin ve Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu.....	99
2.8.5 Denetçinin Sorumluluğu.....	101
2.8.6 Şirketin Uğradığı Zararının Tazmini.....	101
2.8.7 İflas Hâlinde Sorumluluk.....	103
2.8.8 Teselsül ve Başvuru.....	103
2.8.9 İbranın Etkisi.....	105
2.8.10 Suçlar ve Cezalar.....	106
2.8.11 Ticari Defterlerle İlgili Suçlar ve Cezalar.....	106
3 KARŞILIKLI SİGORTA.....	109
4 SON HÜKÜMLER.....	112
4.1 Ölçeklerine Göre İşletmeler.....	112
4.2 Ölçeklerine Göre Sermaye Şirketleri.....	113
4.3 İnternet Sitesi.....	113
4.4 Beyanlar, Belgeler ve Senetler.....	114
4.5 Güvenli Elektronik İmza.....	115
4.6 Elektronik Ortamda Kurullar.....	116
4.7 Uygulama Kuralları.....	116
4.8 Ticarete Yasaklanmış İşlemler ile Mal ve Hizmet Tedarikinde Geç Ödemenin Sonuçları.....	117
4.9 Geçici Maddelerde Kooperatiflerle İlgili Hükümler.....	119
4.9.1 Eski Türe Dönüş.....	119
4.9.2 Hızlı Tasfiye.....	120
SONUÇ.....	125
KAYNAKÇA.....	126

KISALTMALAR

AB.....	Avrupa Birliği
Bakanlık.....	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
Eski TTK.....	Mülga 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
ICA.....	Uluslararası Kooperatifler Birliği
İİK.....	İcra ve İflas Kanunu
Kanun Gerekçesi.....	6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Gerekçesi
Kanun.....	6102 Sayılı Kanun
KHK.....	Kanun Hükmünde Kararname
KK.....	24/4/1969 Tarihli ve 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu
Md.....	Madde
TMS.....	Türkiye Muhasebe Standartları
UFRS.....	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
Yeni TTK.....	6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

TABLolar

TABLO 1: AÇILIŞ VE KAPANIŞ ONAYINA TABİ DEFTERLER AÇISINDAN ESKİ- VE YENİ TTK KARŞILAŞTIRMASI.....	8
TABLO 2: BİLANÇO DENGİSİ.....	11
TABLO 3: BİLANÇO ALT KALEMLERİ.....	11

ÖNSÖZ

Değerli kooperatifçiler;

Kooperatifler, insanların ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını diğer kişilerle işbirliği içinde karşılamak veya müşterek ekonomik menfaatlerini korumak için kurdukları ortaklıklardır. Özellikle dar ve orta gelir düzeyine sahip olanlar, ekonomik yaşam içinde birlikte hareket etmek suretiyle amaçlarına ulaşırlar. Bu kişiler, ancak ekonomik güçlerini birleştirerek buldukları sektör ya da piyasa içinde anlamlı bir büyüklüğe kavuşurlar. Kooperatifler sahip oldukları özellik-

leri nedeniyle diğer şirket türlerinden ayrılırlar. Başka şirket modelleriyle harekete geçirilemeyen kaynaklar bu modelle ekonomimize kazandırılabilir. Bu yönleriyle iktisadi faaliyetlere ayrı bir zenginlik katan kooperatifler için sahip oldukları değerlerin rehberliğinde çalışmalarını nedeniyle özel düzenlemeler yapılmıştır.

640 sayılı KHK ile kurulan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü kurularak kooperatifçilik adına önemli bir adım atılmıştır. Bu kararnameyle anılan Genel Müdürlüğe yeni ve önemli görevler verilmiştir.

Kooperatifçiliğe ilişkin politikaları, ilke ve hedefleri ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak belirlemek, stratejiler geliştirmek, uygulamak, sonuçlarını izlemek ve değerlendirmek, kooperatifçilikle ilgili Ar-Ge çalışmaları yapmak, kooperatif bilgi ve denetim sistemini kurmak ve işletmek, kooperatifçiliğin geliştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve uygulanmasını sağlamak, yayın, tanıtım ve eğitim faaliyetlerinde bulunmak, kooperatiflerin amaçlarını gerçekleştirmek için hazırlayacakları projeleri desteklemek ve teşvik etmek, teşvik ve desteklere yönelik düzenlemeler yapmak gibi bu yeni görevler ile kooperatifçiliğin geleceğini şekillendireceğiz.

Ekonomik ve ticari hayatımızın önemli aktörlerinden biri de kuşkusuz kooperatiflerimizdir. Bugün itibariyle ülkemizde yaklaşık 35 farklı türde 84 binden fazla kooperatif ve bu kooperatiflerin sekiz milyondan fazla ortağı bulunmaktadır. Bu kooperatifler, tarımdan sanayiye, ulaşımdan eğitime, krediden sigortaya, üretimden tüketime kadar birçok alanda faaliyet göstermektedirler.

Türkiye ekonomisinin her sektöründe faaliyet gösteren bu özgün ortaklık türü için hukuk sistemimizde özel düzenlemeler yapılmıştır. Genel olarak kooperatifler bu düzenlemelere göre faaliyetlerini sürdürürler. Öte yandan, kooperatifler Türk Ticaret Kanununda ticaret şirketleri arasında sayılmış olup, özel kanunlarında düzenleme bulunmayan istisnai durumlarda bu Kanunun ilgili hükümleri kooperatiflere de uygulanmaktadır.

Ticari hayatımızın kurallarını yeniden düzenleyen yeni Türk Ticaret Kanunu 1 Temmuz 2012'de yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Bu Kanunun, özel kanunlarında düzenleme bulunmayan durumlarda kooperatifleri de ilgilendiren yönleri bulunmaktadır.

Yine anılan Kanun yürürlüğe girmeden önce yapılan değişiklikler kapsamında hızlı tasfiye ile ilgili geçici düzenlemeler getirilmiştir. Bu hükümler de özellikle gayri faal kooperatiflerin tasfiyesi açısından önem taşımaktadır.

Bu kitapçık, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun getirdiği yeniliklerin kooperatiflere nasıl yansıtacağını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Aynı zamanda getirilen yeniliklere kooperatiflerin uyum sağlaması açısından yol gösterici bir rehber niteliği taşımaktadır.

Kitapçığın hazırlanmasında emeği geçen çalışma arkadaşlarımı kutlar, siz değerli kooperatifçilerimize faydalı olmasını dilerim.

Hayati YAZICI

Gümrük ve Ticaret Bakanı

GİRİŞ

Bakanlığımızı; Türk hukuk sistemi içinde özel bir öneme sahip, kendine özgü bir ortaklık modeli olan kooperatifler aracılığıyla toplumun çok geniş bir kesimine hizmet sunmaktadır.

Kooperatiflerin, kuruluş, işleyiş, eğitim, denetim, bilgi işlem ve mali destek hizmetlerinin yanında, Bakanlığımızca kooperatifçilikle ilgili genel politika ve stratejilerin belirlenmesine yönelik çalışmalar da yürütülmektedir.

Ayrıca; 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameyle (md. 13), çağdaş kamu yönetimi ve işletmecilik anlayışına uygun olarak kooperatifçilik alanında çok önemli yeni yetki ve görevler üstlenmiş bulunmaktayız.

Ülkemiz kooperatifçiliğinin politika ve stratejisini yeniden düzenleyen 640 sayılı KHK'da bu yetki ve görevlerimiz şu şekilde sayılmıştır:

a) Kooperatifçiliğe ilişkin politikaları, ilke ve hedefleri ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak belirlemek, stratejiler geliştirmek, uygulamak, sonuçlarını izlemek ve değerlendirmek.

b) Kooperatifçilikle ilgili Ar-Ge çalışmaları yapmak, kooperatif bilgi ve denetim sistemini kurmak ve işletmek.

c) Kooperatifçiliğin geliştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve uygulanmasını sağlamak, yayın, tanıtım ve eğitim faaliyetlerinde bulunmak.

ç) Kooperatiflerin amaçlarını gerçekleştirmek için hazırlayacakları projeleri desteklemek ve teşvik etmek, teşvik ve desteklere yönelik düzenlemeler yapmak.

d) Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri ile genel hükümlere tabi kooperatif ve birliklerin kuruluşuna, işleyişine ve denetlenmesine yönelik düzenlemeler yapmak, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak, kooperatifleri ve üst kuruluşlarını denetlemek veya denetlettirmek.

e) Kooperatifler için örnek ana sözleşmeler hazırlamak ve yürürlükte olan ana sözleşmeleri ihtiyaçlar doğrultusunda güncellemek.

f) Kooperatiflere ve üst kuruluşlarına yol göstermek ve çalışmalarında yardımcı olmak, yeni alanlarda kooperatif girişimlerin geliştirilmesine yönelik özendirici ve destekleyici çalışmalar yürütmek, bireysel tasarrufların uygun kooperatif girişimcilik modelleri ile ekonomiye kazandırılmasını sağlamak.

g) Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri tarafından kullanılan ürün alım kredilerine faiz desteği sağlamak ve bu kredilerin amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını denetlemek.

Öte yandan, ticari hayatımıza köklü değişiklikler getiren 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu 1 Temmuz 2012'de yürürlüğe girmiştir. Anılan Kanun 1535 maddeden ibaret olup, bu maddelerin yaklaşık 1200'ü yenidir. Kanun; Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak, Taşıma İşleri, Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku olmak üzere altı kitaptan oluşmaktadır. Teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmek bakımından Kanunla önemli kurumlar getirilmiştir. Bu Kanun kooperatifler açısından da son derece önem taşımaktadır.

Kooperatiflerin, sosyal sermayenin artırılması, gelirin adil dağıtılması ve yoksulluğun azaltılmasında önemli katkılarının olduğu bilinmektedir. Bunun içindir ki, üretimden tüketime, eğitimden finansmana kadar ekonominin her sektörüne faaliyet gösteren kooperatifler kurulmuştur. Yeni Türk Ticaret Kanununda da kooperatiflerin bu özellikleri gözetilerek düzenlemeler yapılmıştır.

Türk Ticaret Kanununun Çıkarılmasında Etkili Olan Sebepler

Avrupa Birliği'ne Üye Olma Süreci: Ülkemiz, 10-11/12/1999 tarihlerinde yapılan Helsinki Zirvesi'nde tam üye adayı konumunu almış ve AB ile 2001 yılında, katılım ortaklığı anlaşmasını imzalamıştır. Ortak üyelik ile başlayan hukukî uyumun sağlanması hususunda Türkiye, rekabet ve fikrî mülkiyet hukukuna ilişkin düzenlemeler başta olmak üzere çeşitli AB düzenlemelerini ulusal hukukunun bir parçası haline getirmiştir. Üye adaylığı ile AB müktesebatının Türk hukukuna aktarılması zorunluluğu gündeme gelmiş ve bu bağlamda, kanun çalışmalarına başlanmıştır. Hazırlanan yeni Türk Ticaret Kanunu da AB Müktesebatına uyum bakımından önemli bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

Teknolojinin ve İnternet Çağının Getirdikleri: İnternetin günlük hayata hızlı

bir şekilde girip, her alanda kullanılabilir hâle gelmesi, mevcut düzenlemeleri sorgular hale getirmiş; özellikle ticaret hukuku teknolojik gelişmelerden etkilenmiştir. Belgelerin bir kısmının elektronik ortamda saklanmaya başlanması, şeffaflığın bu yoldan en üst düzeyde sağlanabilmesi, şirketlerde, organların toplantılarına ilişkin çağrıların e-posta ile yapılması, toplantıya katılmanın, öneri sunmanın, oy kullanmanın fizikî olarak değil sanal yolla gerçekleştirilmesi, kararların aynı yolla alınıp güvenli elektronik imza ile imzalanması gibi hususlar kanun koyucuyu yeni kanunlar çıkarmaya veya mevcut kanunlarda değişiklik yapmaya yöneltmiştir. Nitekim yeni kanunun çeşitli maddelerinde ve son hükümlerinde söz konusu gelişmeye ilişkin kurallar öngörülmüştür.

Uluslararası Piyasalarda Etkin Rol Almak: Globalleşen dünyada, Türkiye bir taraftan AB üyeliğine hazırlanırken, diğer taraftan da uluslararası ticaret, endüstri, hizmet, finans ve sermaye piyasalarının bir parçası olmak zorundadır. Bunun için uluslararası piyasaların kurumlarına, kurullarına ve kurallarına yer veren bir ticaret kanununa sahip olmalıdır. Türkiye’de işletmelerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (IFRS) göre düzenlenmiş ve uluslararası denetim standartları (IAAS) uyarınca denetlenmiş finansal tabloları ile iddialarını uluslararası piyasalarda ortaya koymaları gerekmektedir. Bu standartlar, Türkiye’ye uluslararası itibar sağlayacak ve sürdürülebilir politikaları belirlememize de yardımcı olacaktır.

Kooperatiflerin Türk Hukukundaki Yeri ve Önemi

1956 yılında çıkarılan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda “Ticaret Şirketleri” ile ilgili kısmın sonunda (485-502. md.) kooperatiflerle ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Bununla birlikte 1960’tan sonra devletin kooperatifçiliğe verdiği önem de artmaya başlamış, 1961 Anayasasına ilk defa kooperatifçilikle ilgili hükümler (51-52. md.) konulmuştur. Ayrıca 1963’ten sonra kooperatifler kalkınma planı ve yıllık programlarda da yer almaya başlamıştır. Tüm bu gelişmelerin sonucunda 1969 yılında müstakil bir Kooperatifler Kanunu çıkarılmıştır.

Öte yandan, “Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemi”nde (1985-1989) 1163 sayılı Kooperatifler Kanununu o günün şartlarına uyarlamak amacıyla, 1988 yılında 3476 sayılı Kanunla muhtelif değişiklikler yapılmıştır. Ancak, aradan geçen kırk üç yılda Kooperatifler Kanununda bazı zorunlu değişiklikler dışında köklü düzenlemeler yapılmamıştır.

Ticari hayatın şartlarına, küresel ve teknolojik gelişmelere uygun olarak hazırlanan 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Bu nedenle Ticaret Kanununun ayrılmaz bir parçası olan Kooperatifler Kanununda da paralel düzenlemelerin yapılması ve Kooperatifler Kanununun günümüz şartlarına uyarlanması gerekmektedir.

Buradan hareketle, 17 Ekim 2012 tarihli 28444 Mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan ve aynı gün kamuoyuna açıklanan Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı hedefleri doğrultusunda günün şartlarına uygun, vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeni bir “Kooperatifler Kanunu” çıkarılması için Bakanlığımızca çalışmalara başlanılmıştır.

Çalışmamızda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun Kooperatifler Kanununa yansımaları ele alınmış özellikle merak edilen konulara değinilerek “Kooperatiflere” ne ölçüde uygulanacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun hukukta genel hükümler olarak ifade edilen “Başlangıç”, “Ticari İşletme” ve “Son Hükümler”i ile Kooperatifler Kanununu doğrudan ilgilendiren “Ticaret Şirketleri Kitabı”nın birinci kısmı ele alınmış ve Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi yollamasıyla gidilen “Anonim Şirketler” kısmı irdelenmiştir. Çalışmada, hukuki ihtilaflara neden olmamak açısından, daha çok madde gerekçelerinden yararlanılmıştır.

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNUN KOOPERATİFLERE ETKİLERİ

1 BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ

Kooperatifler öncelikli olarak özel kanunları olan 1163 sayılı Kooperatifler Kanununu, genel kanun olarak da TTK hükümlerini uygulamakla yükümlüdürler. Bu açıdan bakıldığında Ticaret Kanununun bazı düzenlemeleri kooperatifleri doğrudan ilgilendirmekte ve bu düzenlemelere uyum sağlama-larını gerektirmektedir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun “Başlangıç” bölümü, 6762 sayılı (eski) Kanun ile benzer hükümleri içermektedir. Kanunun bu bölümünde koöpe-ratifler açısından köklü bir değişiklik yapılmamıştır.

1.1 BİRİNCİ KİTAP

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun;

- 124 üncü maddesinde **ticaret şirketlerinin**; kolektif, komandit, anonim, limited ve **kooperatif** şirketlerden ibaret olduğu,
  - 16 ncı maddesinde ticaret şirketlerinin **tacir** sayılacağı,
  - 18 inci maddesinde tacirlerin kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlü olduğu, her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerektiği, tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshetme, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılacağı, hüküm altına alınmıştır.
- Dolayısıyla 6102 sayılı yeni TTK'nın birinci kitabında yer alıp, tacir sıfatına bağlanan **hükümler kooperatiflere de uygulanacaktır. Bu çerçevede, yeni TTK'da kooperatifler için değişiklik getiren** hükümler açıklamaları ile birlikte aşağıda yer almaktadır.

1.1.1 TİCARI İŞLETME

TTK'nın hazırlanmasında esas itibariyle ticari işletme temelinden hareket edilmiştir. Bu nedenle de ticaret hukukunun önemli kurumları "ticari işletme" kavramı ile bağlantı kurularak düzenlenmiştir.

Ticari işletme; esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir (TTK md. 11). Kooperatifler de ticari işletme sınıfına girmekte ve tüzel kişi tacir olarak ticari hayatta yer almaktadırlar.

Bu bağlamda ticari işletmenin;

- Esnaf işletmesini aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutma,
- Devamlılık,
- Bağımsızlık,

unsurlarına sahip olması gerekir.

1.1.1.1 Genel Olarak Tacir Olmanın Hükümleri

Kanunun 18 inci maddesi tacir olmanın hükümlerini genel olarak düzenlemektedir. Yenilik getiren hüküm ise üçüncü fıkradır. Fıkroda "Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır." ifadesi yer almaktadır.

Madde ile üç köklü değişiklik getirilmiştir. İlk olarak hükümdeki şekil, geçerlilik şartı olmaktan çıkarılmış, ispat şartına dönüştürülmüştür. Tacirin, ticari ilişkiye girdiği taciri temerrüde düşürme, aradaki sözleşmeyi fesh etme ve sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarları veya ihtarları hükümde gösterilen şekillerde yapmasa dahi geçerli olacak, ancak mahkemeler nezdinde ispat karinesinden yoksun olacaktır. İkinci olarak, iadeli taahhütlü mektup taahhütlüye dönüştürülmüştür. Son olarak Borçlar Kanunu ile getirilen ve sisteme bağlanan güvenli elektronik imza imkânı bu hükümle TTK'ya da getirilmiştir.

1.1.1.2 Fatura ve Teyit Mektubu

Teknoloji çağı olan günümüzde artık ticari işlerin de teknik olarak işlemesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu zorunluluk sebebiyle 6102 sayılı yasanın 21 inci maddesine günün koşullarına uygun bir şekilde teknik ibareler eklenmiştir. Şöyle ki; tacirlerin iletişim ve bilişim aracıyla yaptığı sözleşmeler de geçerli olarak kabul edilecektir. İletişim ve bilişim aracılığıyla yapılan sözleşmelerin içeriğini doğrulayan yazıyı alan tacir, sekiz gün içinde itiraz etmezse yapılan sözleşmeyi kabul etmiş sayılacaktır. Hükümde öngörülen bu süreye, kooperatiflerde kooperatifi temsile yetkili organ yönetim kurulu olduğundan yönetim kurulunun dikkat etmesi gerekecektir.

Ancak bu sonucun doğabilmesi için her şeyden önce gönderilen belgenin fatura niteliğini taşıması gerekir. Fatura taraflar arasında yapılmış bir satış ya da iş görme sözleşmesinin ifası safhasıyla ilgili bir belgedir¹ (Hukuk Genel Kurulu 1980). Her ne kadar taraflar sözleşmeyi teknolojinin imkânlarını kullanarak yapmış olsalar da faturanın karşı tarafa gönderilmesi ve gönderilen fatura kabul edilmeyecek ise faturaya sekiz gün içinde itiraz edilmesi gerekmektedir.

1.1.2 TİCARET SİCİLİ

Ticaret sicili Türkiye’de ilk olarak 1926 tarihli Ticaret Kanunu ile kurulmuştur. 1995 yılında çıkarılan 559 sayılı KHK ile ticaret siciline ilişkin mülga Ticaret Kanunu hükümlerinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerle ticaret sicilinin tutulması konusunda ticaret ve sanayi odalarına görev verilmiştir (Arkan, 2012).

Ticaret sicili, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın gözetim ve denetiminde ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları bünyesinde kurulacak ticaret sicil müdürlükleri tarafından tutulmaktadır. Yeni yasayla, Türkiye çapında sicil kayıtlarına elektronik ortamda ulaşılabilmenin sağlanması amacıyla, söz konusu kayıtların düzenli bir şekilde depolandığı bir bilgi bankasının kurulması öngörülmüştür (TTK md. 24/2). Altyapısı tamamlanan bilgi bankası (MERSİS) işlemeye başlamıştır. Bakanlık ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde bulunan MERSİS’te kooperatiflerin de bilgileri yer alacaktır. Ayrıca Kooperatifler için “Kooperatif Bilgi Sistemi” (KOPBİS) programlanmış ve MERSİS’le koordinasyonlu olarak çalışmaya başlamıştır.

¹ (Hukuk Genel Kurulu Kararı, 14.3.1980, E.1978/11-1147, K. 1418)

Bilgilere elektronik ortamda ulaşılabilmesi ile bilgi toplumunun gereklerinden biri yerine getirilmiş olacak ve geniş aleniyetle gerçek anlamda şeffaflık gerçekleştirilerek kayıtlardaki yolsuzlukların, aykırılıkların ve düzensizliklerin de önüne geçilebilecektir. Ancak, bilgi bankasındaki kayıtlar üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir. Bu kayıtlar, kaydın yolsuz olduğuna veya gerekli bir kayda yer verilmemiş olduğuna inananların gerekli düzeltmelerin yapılabilmesi için harekete geçmelerini sağlayacaktır.

1.1.2.1 Tescil

Ticaret siciline gerekli hususların tescili genel olarak sicile başvurulması üzerine gerçekleşir. Yeni TTK'nın 27 nci maddesinde, eski Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan tescilin talep üzerine yapılacağı hükmü, muhafaza edilmiştir. Ancak, hemen ikinci cümlede yer alan istisnalar dikkate alınarak birinci cümleye "kural olarak" ibaresi eklenmiştir. Ayrıca 34 üncü madde de saklı tutularak, mahkeme kararıyla tescilin, değiştirmenin ve sicil kaydının silinmesinin de kuralın istisnası olduğu ifade edilmiştir.

Yenilik tescil anının belirlenmesine ilişkin hükümdedir. Bu konuda harç tarihi esas alınarak uygulamada ihtilaflara sebep olan bir sorun çözüme kavuşturulmuştur. Şöyle ki, bazı vergi daireleri kurumlar vergisi mükellefiyeti için daireye evrakın geldiği günü esas alarak işlem yapmaktaydı. Getirilen hükümle sicil müdürlüğüne harcın ödendiği tarih esas alınacaktır.

1.1.2.2. Tescile Davet ve İdari Para Cezası

Tescili zorunlu olup da, kanuni şekilde ve süresi içinde tescili istenmemiş veya kanuna aykırı bir şekilde tescil edilmiş bir hususun varlığını öğrenen sicil yetkilisi, resen tescil veya terkin yapamaz. Sicil müdürü ilgilileri belli bir süre tayin ederek tescile davet eder (TTK md.33/1). Tayin olunan süre içinde tescil talebinde bulunmayan ve tescilden kaçınma nedenlerini bildirmeyen kooperatif yetkililerine, sicil müdürünün teklifi üzerine mahallin en büyük mülki amiri tarafından idari para cezası verilecektir (TTK md.33/2). Eski Kanun ile karşılaştırdığımızda söz konusu ceza Asliye Hukuk Mahkemeleri tarafından verilmekte ve adli ceza kapsamına girmektedir. Yeni Kanunda ise tescil ettirmeme suçunun yaptırımını olarak idari para cezası öngörüldüğünden suç kabahate dönüşmüş ve bu şekilde yaptırımını hafifletilmiştir.

1.1.2.3 Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunanların Sorumluluğu

Tescil ve kayıt için gerçeğe aykırı beyanda bulunanların sorumluluğu Kanununun 38 inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde eski Kanununun 40 inci maddesinin tekrarı olmakla birlikte, eski maddede yer alan para cezası idari para cezası olarak düzenlenmiş ve net bir rakam belirlenmiştir. Yukarıdaki başlıkta da değindiğimiz gibi eski Kanunda “suç” niteliğinde olan bu sorumluluk durumu “kabahate” dönüştürülmüştür.

1.1.3 TİCARET UNVANI

Ticaret unvanı genel olarak tacirin ticari işletmesine ilişkin işlemleri yaparken kullandığı isimdir. Bu yönüyle ticaret unvanı, taciri tanıtmaya ve onu diğer tacirlerden ayırt etmeye yarar. Ticaret unvanını sadece tacirler kullanabilir; tacir olmayan kişi ticaret unvanı kullanamaz (Arkan, 2012).

Ticaret unvanı çekirdek ve ek olmak üzere iki bölümden oluşur. Kooperatiflerde çekirdek kısmına işletme konusu yazılır. Ek kısmına ise işletmenin niteliğini gösteren ya da hayali adlardan oluşan ekler yapılabilir. Örneğin; Yaprak Site İşletme Kooperatifi. Usulen tescil ve ilan edilmiş olan ticaret unvanını kullanma hakkı sadece sahibine aittir (TTK md.50).

Ticaret unvanı düzenlemeleri AB'nin şirketler hukukuna uygun olarak yapılmış ve şeffaflığın sağlanması amaçlanmıştır. Düzenlemeye göre kooperatifler ilgili belgelerinde sicil numarasını, ticaret unvanını ve merkezini yazmak zorundadır. Bunlar söz konusu belgelere yazılması gerekenler bakımından kanunî asgarîyi göstermektedir. Kooperatifler belgelerinde bunlara eklemeler yapabilir (TTK md.39/2).

1.1.4 TİCARİ DEFTERLER

1.1.4.1 Genel Açıklama

Tacir; ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen sonuçları açıkça ortaya koyabilmek için defter tutmak zorundadır. Defter tutmak hem tacir hem çok ortaklı şirketlerde ortaklar hem de devlet için önemlidir. Tacir ticari işletmesi ile ilgili durumunu defterden izleyebilir ve işletmesini daha profesyonel şekilde işletebilir. Tüzel kişi tacirlerde ortaklar (kooperatiften

yola çıkarsak) şirketlerinin iyi yönetilip yönetilmediğini, kâr-zarar durumlarını defterlerden öğrenebilir ve ona göre tedbir alabilirler. Devlet ise vergi yükümlüsünün durumunu tam ve doğru şekilde saptayabilmek için ticari defterlerle yakından ilgilidir.

Ticari hayatta büyük öneme sahip olan defterlerin tam ve doğru tutulması için gerekli düzenlemeler 6102 sayılı TTK'da yapılmıştır. Günün koşullarına göre hazırlanan hükümler AB müktesebatına da uygundur.

Ticari işletme kitabında en çok değişikliğe uğrayan kısım Ticari defterler kısmıdır. Eski Ticaret Kanunundan toplam 10 madde yeni Kanuna aktarılmamış ve birçok madde de tek madde altında toplanmıştır. Yeni Kanunla toplam on yedi yeni madde getirilmiştir. Geri kalan maddelerde ise küçük veya büyük değişiklikler yapılmıştır. Dolayısıyla bu bölüm hükümleri, defterlerin teslim ve ibrazını konu alan birkaç madde dışında, tamamen yenilenmiştir.

Yeni Kanunda 64 üncü madde ile başlayan hükümler elektronik ortamda defter tutulmasına izin vermiş ve tacirin defter tutmasını kolaylaştırıcı hükümler getirmiştir. Ayrıca bütün defterleri ticari defterlerden sayarak ihtiyari olarak tutulan defterlerinde mahkemeler nezdinde ispat aracı olabilmesine imkan tanınmıştır.

1.1.4.2 Kooperatiflerin Tutmakla Zorunlu Olduğu Defterler

Kooperatifler; yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, yönetim kurulu ile genel kurul karar defteri ve pay defteri (ortaklar defteri) tutmak zorundadır (TTK md.64/1).

Tüzel kişi tacir olan kooperatiflerde defterleri tutma sorumluluğu yönetim kuruluna aittir. Defteri bizzat tutacak kişilerin gerekli bilgiye haiz uzman kişiler arasından seçilmesi zorunluluğu, yönetim kuruluna yüklenmiştir.

Defterler açık bir şekilde, profesyonellik ilkelerine göre tutulmalıdır. Defterlerden işletmenin mali durumu açıkça görülebilmelidir. Defterlerin uygun tutulmaması, cezaî yönden bu Kanuna ve ilgili diğer kanun hükümlerine göre sonuçlar doğurur. Defterleri gereği gibi ya da tam olarak tutmamanın cezası ayrı bir başlıkta incelenecektir.

Kanunda; defterlerle ilgili belgeleme ve kaydın belgeye dayanması ilkesi öngörülmüştür. Kooperatifler, işletmeleri ile ilgili her türlü belgenin aslını ya da kopyasını yazılı, görsel veya teknik ortamda saklayabileceklerdir. Kanun hükmünde geçen “teknik ortam” ifadesi genel olup, teknik gelişmelere uygun olarak belgelerin saklanabileceğini ifade etmektedir.

1.1.4.3 Defterlerin Onaylanması

Defterler; noter onayı ile resmiyet kazanırlar. Notere açılış ve kapanış onayı yaptırılması gereken defterler Kanun’da sayılmıştır. Açılış ve kapanış onayları, zaman bakımından da değişikliğe uğramıştır.

Fiziki ortamda tutulan defterlerin açılış onayları, kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından yapılır. Bu defterlerin açılış onayları, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar notere yaptırılır. Pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri yeterli yaprakları bulunmak kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılmaya devam edilebilir. Yevmiye defteri kapanış onayı, izleyen faaliyet döneminin altıncı ayının sonuna kadar, yönetim kurulu karar defteri kapanış onayı ise izleyen faaliyet döneminin birinci ayının sonuna kadar notere yaptırılacaktır.

Ticaret şirketlerinin ticaret siciline tescili sırasında defterlerin açılış ticaret sicili müdürlükleri tarafından da onaylanabilir. Açılış onayının noter tarafından yapıldığı hâllerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorundadır (TTK md.64/3).

Fiziki ortamda tutulan ticari defterlerin nasıl tutulacağı, defterlere kayıt zamanı, onay yenileme ile açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları tebliğ ile belirlenmiştir².

Ticari defterlerin elektronik ortamda tutulması hâlinde bu defterlerin açılışlarında ve yevmiye defteri ile yönetim kurulu karar defterinin kapanışında noter onayı aranmaz. Bu hüküm dışında elektronik ortamda tutulacak defterler için gerekli düzenlemeler Elektronik Defter Genel Tebliği’nde belirlenmiştir.³

² 19/12/2012 tarih ve 28502 sayılı R.G

³ 3/12/2011 tarih ve 28141 sayılı R.G

Yeni Kanunu, Eski Kanun ile karşılaştırarak değerlendirirsek; Eski Kanunda yevmiye ve envanter defteri için kapanış tasdiki yaptırma zorunluluğu bulunmakta; yevmiye defterinin Ocak ayı sonuna kadar, envanter defterinin de gelecek iş yılının ilk üç ayı içinde kapanışlarının yapılması öngörülmekteydi. Yeni Kanunla yevmiye defterinin kapanış tasdiki faaliyet döneminin altıncı ayının sonuna kadar uzatılmıştır. Bununla birlikte, envanter defterinin kapanış tasdiki yaptırılma zorunluluğu ortadan kalkmış, yerine yönetim kurulu karar defteri kapanış tasdikine tabi tutulmuştur. Yönetim kurulu karar defterinin izleyen faaliyet döneminin birinci ayının sonuna kadar kapanış tasdikinın notere yaptırılması zorunluluğu getirilmiştir.

Ayrıca, 6762 sayılı eski TTK'da "pay defteri" için açılış onayı yaptırılma zorunluluğu bulunmazken, 6102 sayılı yeni TTK'da pay defterinin, kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından açılış onayı yaptırılma zorunluluğu getirilmiştir. Pay defteri ve genel kurul karar defterlerinin izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar notere yaptırılacaktır. Pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri yeterli yapıtları bulunmak kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılmaya devam edilebilecektir (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 2012).

Eski ve yeni TTK'ya göre açılış ve kapanış onayına tabi defterlerin karşılaştırma tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1: Açılış ve kapanış onayına tabi defterler açısından eski ve yeni TTK karşılaştırması

Defter Türü	Açılış Onayı			Kapanış Onayı		
	Mülga Sayılı Kanun	6762 Kanun	6102 Sayılı Kanun	Mülga Sayılı Kanun	6762 Kanun	6102 Sayılı Kanun
Yevmiye defteri	+		+	+		+
Defteri kebir	+		+	-		-
Envanter defteri	+		+	+		-
Pay/Ortaklar defteri	-		+	-		-
Yönetim kurulu karar defteri	+		+	-		+
Genel kurul toplantı ve müzakere defteri	+		+	-		-

Kaynak 1: GTB, Kooperatifçilik Gen. Müd. Aralık 2012

1.1.4.1 Defterlerin Tutulması

6102 sayılı Kanun defterlerin tutulması ile ilgili ayrıntılı düzenlemeler getirmiştir. Vergi Usul Kanunu ile de paralellik arz eden düzenlemeler ile uygulamada her iki Kanunun farklı düzenlemelerinden dolayı yaşanacak olası sıkıntıların da önüne geçilecektir.

Ticari defterleri tutma zorunluluğu, işletmeyi ticaret siciline tescil ettirme yükümlülüğünün doğduğu andan itibaren başlar (TTK md.87). Defter tutma zorunluluğunun sona ermesi ise; tacir sıfatının, tacir sayılma ya da tacir gibi sorumlu olma statüsünün son bulmasına kadar devam eder.

TTK'nın, 6335 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki şeklinde, Türk işletmelerinin uluslararası piyasalarla bütünleşmesini kolaylaştırmak üzere defterlerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını (UFRS) yansıtan şekilde hazırlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS), bu standartlarda hüküm bulunmayan hallerde ise doğrudan UFRS'ye göre tutulması zorunluluğu düzenlenmişti. 6335 sayılı Kanunla değiştirilen hükümde defterlerin TMS'ye göre tutulması zorunluluğundan vazgeçilmiş ve bu hususta sadece defterlerin, üçüncü kişi uzmanlara makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulması gerekliliği düzenlenmiştir.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan TMS'ye uymak ve uygulamak yükümü, sadece münferit ve konsolide tabloların hazırlanmasında geçerlidir (TTK md.88/1). Kamu Gözetimi ve Muhasebe Standartları Kurumunun yetkisini düzenleyen hükümde kooperatifler 528 inci madde saklı tutularak TMS'den ayrı tutulmuştur. Kooperatiflere, finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına ilişkin özel hükümleri uygulanacaktır.

Defterlere kayıtlar eksiksiz, doğru, zamanında ve düzenli olarak tutulmalıdır. Kayıtlarda herhangi bir kısaltma, sembol, rakam, harf kullanıldığı takdirde bunların anlamı açıkça yazılmalıdır (TTK md.65/1).

Kayıt tutulurken yanlışlık yapılan hallerde yapılan çizimler, saklayıcı, örtücü ve karartıcı değil düzeltici ve gerçeği yansıtıcı olmalıdır. Eski kayıt, karanlanmamalı, kapatılmamalı, herhangi bir madde veya araçla silinmemeli, görülecek, okunacak, ne olduğu bilinecek tarzda sadece temiz bir biçimde çizilmelidir (6102 sayılı Kanun Gereçesi).

Defter kayıtlarının, olguların, işlemlerin aynı zamanda da kanıtlayıcı belgelerin saklanması için iki seçenek sunulmaktadır. Birincisi fizikî dosyalama, ikincisi ise veri taşıyıcılarının kullanılmasıdır. Teknik gelişmeler dikkate alınarak hazırlanan düzenleme elektronik ortam uygulamalarına imkân sağlamıştır. Şöyle ki; defterler veri taşıyıcıları olan CD, magnet, flash bellek gibi araçlarla tutulabilecek ancak tutuluş biçimi ve uygulanan yöntemler TMS'ye uygun olacaktır. Defterler elektronik ortamda tutulursa saklanma süresi içinde bilgilere ulaşılmasının ve kolaylıkla okunmasının temin edilmiş olması gerekmektedir.

1.1.4.5 Envanter

Kanun; envanter defterine büyük önem vermiş ve diğer defterleri tanımlamasına rağmen envanter defterini açıkça tanımlamıştır.

Envanter belli bir zamanda, bir işletmenin aktifleri ve pasifleri ve bunların kanunen öngörülen ölçütlere göre yapılmış değerlemeleri bağlamında “nesi var-nesi yok” anlamına gelen teknik bir terimdir. Envanter kısaca işletmenin aktif ve pasifini değerleriyle gösteren liste demektir. Her kooperatif açılışında bir envanter (ilk envanter) çıkarmalıdır. Bunu her hesap dönemi sonunda tekrarlamalıdır. Envanter tam ve doğru değilse, işletmenin hesapları ve sonuçları doğru çıkmaz. İlk envanter doğru değilse bu düzeltilemez. Onun için kooperatifin taşınmazlarının, alacak ve borçlarının, nakit parasının ve diğer varlıklarının eksiksiz ve doğru bir şekilde gösterilmesi gerekmektedir. Gerçeği yansıtmayan bilanço envanterden başlar. Tamlik ve doğruluk ilkeleri envantere, dolayısıyla ilk envantere de egemendir.

Her faaliyet yılının (on iki ay) sonunda envanter çıkarılmalıdır. İlk faaliyet yılı, işletmenin açılışı ile başlayıp hesap döneminin son günü biteceğine göre, on iki aydan az olabilir. Ancak bu istisna dışında on iki aydan kısa faaliyete ve dolayısıyla faaliyet dönemine bağlı envanter dönemi olamaz. Bu on iki ayın başlangıcı ve sonu işletmenin konusunun özelliği sebebiyle değişebilir. Bilanço envantere dayanacağından Envanter dökümünün bilançodan önce çıkarılmış olması gerekmektedir.

1.1.4.6 Bilanço, Muhasebeye İlişkin İlkeler ve Aktifleştirme Yasağı

Bilanço, muhasebeye ilişkin ilkeler ve aktifleştirme yasağının tanımlandığı bu bölümde; kooperatifler, kendi muhasebelerini tutarken özel düzenleme-

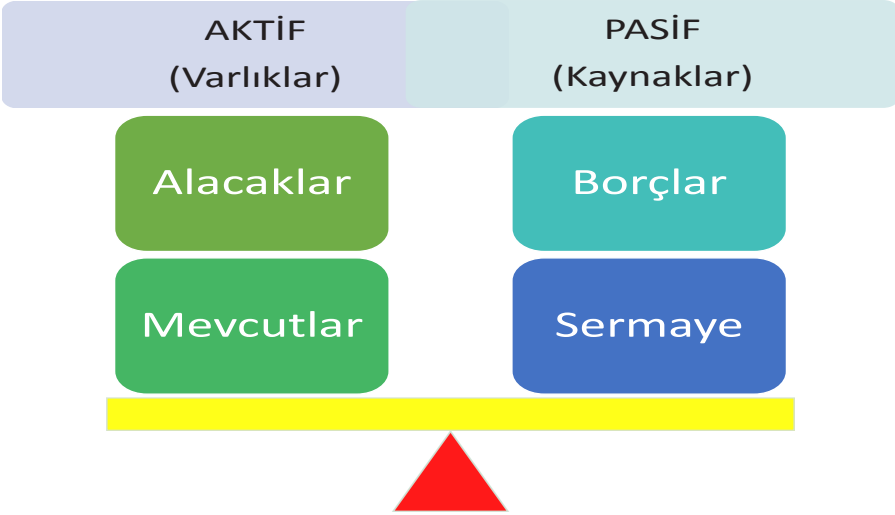

leri olan muhasebe yönetmeliğini uygulayacakları için ayrıntıya girilmeden getirilen yeni hükümlere değinilecektir.

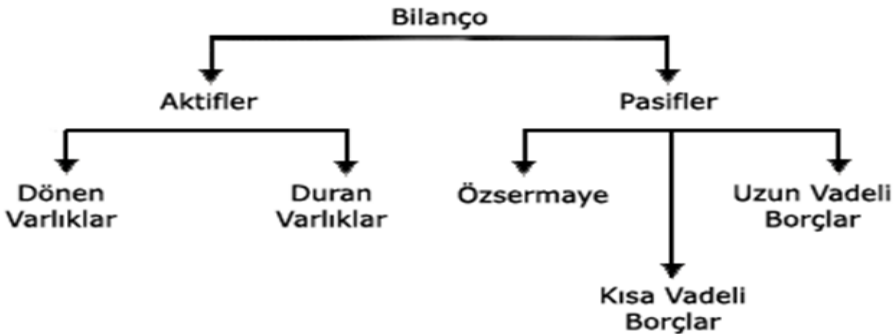
Bilanço bir ticarethanenin belirli bir dönem sonundaki veya belirli bir gün-deki taşınır ve taşınmaz varlıkları ile bunları sağlamak için kullanılan öz ve yabancı kaynakları dengeli olarak gösteren tablodur.

Bu tanıma göre bilançonun denklemi:

Tablo 2: Bilanço Dengesi

Tablo 3: Bilanço Alt Kalemleri

Her tacir için açılış bilânçosu ile yıllık bilânço düzenlenmesi zorunludur. Kooperatifler de açılış bilançosu ve yıllık bilanço düzenlemek zorundadırlar. Yılsonu finansal tablolarının, Türkçe ile Türk Lirası esas alınarak düzenlenmesi zorunludur.

Yılsonu finansal tablolar; Türkiye Muhasebe Standartlarına uyularak düzenlenmeli, açık ve anlaşılır olmalıdır. Kanun, vergi menfaatini gözetmeye ve korumaya yönelik vergi ilkelerini kesin olarak kapsam dışında bırakmıştır.

Kanun kalemlere ilişkin ayrıntılı düzenleme getirmekte ve “tamlik ilkesini” dikkate almaktadır. Şöyle ki aksine kanuni hükümler ve Türkiye Muhasebe Standartları saklı kalmak kaydıyla, finansal tabloların, ticari işletmenin tüm varlıklarını, borçlarını, peşin ödenen giderler ile peşin tahsil edilen gelirleri, teknik terimle dönem ayırıcı hesapları, bütün gelir ve giderleri doğru şekilde değerlendirilmiş olarak göstermesi zorunludur (TTK md.72/1).

Bilanço kalemleri, duran ve dönen varlıklar, özkaynaklar, borçlar ve dönem ayırıcı hesaplar ayrı kalemler olarak gösterilir ve yeterli derecede ayrıntıya inilerek yazılır (TTK md.73/1).

Uygulamaya ve AB Yönergesine uygun olarak Kanun “Aktifleştirme Yasağı”nı düzenlemektedir. Yasak tamlik ilkesinin bir uygulamasıdır. İşletmenin kuruluşu ve özkaynak sağlanması amacıyla yapılan harcamalar için bilançoya aktif kalem konulamaz. Nitekim; bilirkişi, kuruluş denetçisi, noter, avukat ücretleri, tescil giderleri ve çeşitli resimler gibi kuruluş giderleri sonucunda işletme herhangi bir varlığa sahip olmaz. Aynı şekilde, öz sermayenin sağlanabilmesi için yapılan ihraç, izahname, pay senedi basımı giderleri ile aracı kurum komisyonları da işletmeye bir varlık kazandırmaz. Söz konusu giderlerin ihraç primi ile mahsubu da mümkün değildir. Yasak, finansman giderlerini kapsamamaktadır. İşletmenin kendi yarattığı, kendisine ait ticaret unvanı, marka, patent, faydalı model, tasarım gibi fikrî mülkiyet hakları ve peştemaliye benzeri işletme değerleri de aktifleştirilemez. Bu değerler bedel ödenerek başkalarından devralınmışsa, yasak söz konusu değildir. Hüküm duran varlıklara ilişkin olduğundan dönen varlıklar arasında yer alan elektronik veri tabanları da yasağın kapsamında değildir.

İşletmeler, şüpheli borçlardan, askıdaki işlemlerden, gelecekte yerine getirilecek borçlardan doğması olası kayıplar için yedek akçe ayırmak zorunda-

dırlar. Kanunda “karşılık ayırma” olarak düzenlenmiştir. Karşılık, bilânço hukukunun en ünlü kalemlerinden biridir ve Türkiye Muhasebe Standartlarına göre ayrılmalıdır.

1.1.4.7 Düzenlemeye İlişkin İlkeler

Yılsonu finansal tabloların nasıl düzenlenmesi gerektiği TTK'nın 69 uncu maddesi ve devamı maddelerde düzenlenmiştir. Genel anlamda yapılan bu düzenlemelerin içerik ve anlamı, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre belirlenir ve tamamlanır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, IASC/IFRS'nin belirleyeceği kurallar ve bunlara dayalı Türkiye Muhasebe Standartlarıyla dinamik bir nitelik taşır. Bu düzenlemelerle vergi menfaatini gözetmeye ve korumaya yönelik vergi ilkeleri kesin olarak kapsam dışında bırakılmıştır. Yılsonu finansal tablolar, Türkiye muhasebe standartlarına uyularak düzenlenmeli, açık ve anlaşılır olmalıdır. Yılsonu finansal tabloları düzenli bir işletme faaliyeti akışının gerekli kıldığı süre içinde çıkarılmalıdır. Ayrıca TTK'nın 70 inci maddesi tabloların Türkçe ve Türk lirası ile düzenlenmesini de emretmiştir. Finansal tablolar tacir tarafından tarih atılarak imzalanmalıdır. Kural olarak Borçlar Kanununun 15 inci maddesi gereği güvenli elektronik imza geçerlidir.

1.1.4.8 Kalemlere İlişkin İlkeler

Finansal tablolar düzenlenirken hangi kalemlere yer verilmesi gerektiği TTK 72 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Yukarıdaki başlıkta da bahsettiğimiz gibi Türkiye Muhasebe Standartlarının yapacağı ayrıntılı düzenlemeler saklıdır. Düzenlemeye göre; finansal tabloların, ticari işletmenin tüm varlıklarını, borçlarını, peşin ödenen giderler ile peşin tahsil edilen gelirleri, teknik terimle dönem ayırıcı hesapları, bütün gelir ve giderleri doğru şekilde değerlendirilmiş olarak göstermesi zorunludur. Mülkiyeti saklı tutulması kaydıyla iktisap edilen ve işletmenin kendisinin veya üçüncü kişilerin borçları için rehnolunan ya da başka bir şekilde teminata verilen malvarlığı unsurları, teminat verenin bilançosunda gösterilir. Nakdi tevdilerin söz konusu olduğu hâllerde, bunlar teminat alanın bilançosunda yer alır. Finansal tablolar düzenlenirken aktif kalemler pasif kalemlerle, giderler gelirlerle, taşınmazlara ilişkin haklar, bunlarla ilgili yüklerle mahsup edilemez. Bu durum finansal tabloların düzenlenmesinde “tamlik ilkesi”nin esas alınması gerektiğini göstermektedir.

Bilançoda; duran ve dönen varlıklar, özkaynaklar, borçlar ve dönem ayırıcı hesaplar ayrı kalemler olarak gösterilmeli ve yeterli ayrıntıya inilerek şemalandırılmalıdır.

1.1.4.9 Aktifleştirme Yasağı

Tamlık ilkesinin bir uygulaması da “aktifleştirme yasağı”nda karşımıza çıkmaktadır. TTK'nın 74 üncü maddesinde yer alan düzenlemeye göre işletmenin kuruluşu ve özkaynak sağlanması amacıyla yapılan harcamalar için bilançoya aktif kalem konulamaz. Dolayısıyla bilirkişi, noter, avukat ücretleri, tescil giderleri ve çeşitli resimler gibi kuruluş giderleri sonucunda işletme herhangi bir varlığa sahip olmayacağından bunlar aktifleştirilemeyecektir. Aynı şekilde, öz sermayenin sağlanabilmesi için yapılan ihraç, izahname, pay senedi basımı giderleri ile aracı kurum komisyonları da işletmeye bir varlık kazandırmaz. Bu sebeple uluslararası muhasebe standartlarıyla uyum içinde bulunan bu hüküm, anılan giderlerin aktifleştirilmesini yasaklamaktadır. Yasak, finansman giderlerini kapsamamaktadır.

Yukarıdakilerin haricinde; bir işletmenin kendi yarattığı, kendisine ait ticaret unvanı, marka, patent, faydalı model, tasarım gibi fikrî mülkiyet hakları ve peştemaliye benzeri işletme değerleri de aktifleştirilemez. Ancak bu sayılan değerler bedel ödenerek başkalarından devralınmışsa, yasak söz konusu olmayacaktır.

1.1.4.10 Karşılık Ayırma

TTK'nın 75 inci maddesi, Türkiye muhasebe standartlarında öngörülen kuralara göre kayıplar için karşılık ayrılmasını düzenlemiştir. Karşılık, bilanço hukukunun en ünlü kalemlerinden biridir. Karşılık; şüpheli borçlardan, asıkdaki işlemlerden, gelecekte yerine getirilecek borçlardan doğması olası kayıplar için amaç hükmü belirli yedek akçelerdir.

1.1.4.11 Dönem Ayırıcı Hesaplar

Bilanço gününden sonraki belirli bir süre içinde giderleşecek olan harcamalar ile gelir unsuru oluşturacak tahsilatlar hakkında TTK'nın 76 ıncı maddesi bir düzenleme öngörmüştür. Hüküm; geçici hesapların genel olarak tanımını yapmakta ve uygulanacak kurallar yönünden Türkiye Muhasebe Standartlarına göndermede bulunmaktadır.

1.1.4.12 Sorumluluk İlişkileri

TTK'nın 77 inci maddesinde, sorumluluk ilişkilerinin bilançoya nasıl yansıtılacağı düzenlemiştir. Madde şeffaflık ilkelerinin gereği olarak pasifte yer almayan sorumluluk ilişkilerinin ekte açıklanmasını öngörmektedir. Hükme göre bono düzenlenmesi ve poliçe çek düzenlenmesinden, devrinden, poliçenin kabulünden, kefaletlerden avalden, garanti sözleşmelerinden, akreditif teyitlerinden, üçüncü kişilerin borçları için verilen teminatlardan, üçüncü kişiler lehine taahhütlerden doğan sorumluluklar ile Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen diğer sorumluluklar pasifte gösterilmemişlerse, bilançonun altında veya ekte Türkiye Muhasebe Standartlarına göre açıklanır. Rücudan doğan alacaklar ve borçlar ile ilgili sorumluluk ilişkileri de ekte belirtilir. Sorumluluk ilişkileri Türkiye Muhasebe Standartlarına yapılan göndermeyle sınırlandırılmamış, geniş tutulmuştur.

1.1.4.13 Genel Değerleme İlkeleri

Kanun bilançonun hesaplanmasında uygulanacak olan değerlendirme ilkelerini 78 ile 81 inci maddeleri arasında hüküm altına almıştır. Değerleme genel olarak Türkiye Muhasebe Standartlarına göre yapılır. Birbirini takip eden kapanış bilançosundaki değerler ile açılış bilançosundaki değerler birbirinin aynısı olmalıdır. Değerlemede işletme faaliyetinin sürekliliğinden hareket edilir. Bilanço kapanış gününde, varlıklar ve borçlar teker teker değerlendirilir. Değerleme ihtiyatla yapılmalıdır, özellikle bilanço gününe kadar doğmuş bulunan bütün muhtemel riskler ve zararlar dikkate alınmalı; kazançlar bilanço günü itibarıyla gerçekleşmişlerse hesaba katılmalıdır. Faaliyet yılının gelir ve giderleri ödeme ve tahsilât tarihlerine bakılmaksızın yılsonu finansal tablolarına alınmalıdır.

Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen ve burada öngörülmeyip genel kabul gören muhasebe standartlarıncı tanınan ilkelere gönderme yapılarak değerlendirme ilkelerinin sınırları geniş tutulmuştur.

1.1.4.14 Belgelerin Saklanması

Defter ve belgelerin nasıl saklanacağı ve ne kadar süre saklanması gerektiği Kanunda düzenlenmiştir. Defter ve belgelerin gerektiği gibi saklanması önemli bir husustur. Nitekim defterler mahkemeler nezdinde önemli bir ispat aracı olmalarının yanı sıra işletmen arşivinin oluşturulması ve durum tespitine olanak sağlaması bakımından da önem arz etmektedirler.

Tacir, ticari defterlerini envanterlerini, bilançolarını, finansal tablolarını ve yıllık faaliyet raporlarını ve bu belgelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıracak diğer belgeleri aldığı gönderdiği ticari mektupları ve kayıtların dayanağını teşkil eden belgeleri, on yıl boyunca saklamakla yükümlüdür (TTK md.82/1-5). Dolayısıyla işletmesi ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi saklamakla yükümlüdür. Saklama fiziki ortamda dosyalama yöntemi ile olabileceği gibi elektronik ortamda veri taşıyıcılar vasıtası ile de olabilir. Elektronik ortamda saklanması halinde belgelerin saklama süresi boyunca okunabilirliğinin temin edilmesi gerekmektedir.

Defter ve belgeleri saklama süresi on yıldır ve süre, ticari defterlere son kaydın yapıldığı, envanter ve bilançoların düzenlendiği, ticari yazışmaların yapıldığı takvim yılının bitişiyle işlemeye başlar (TTK md.82/6).

Defter ve belgeleri saklama yükümlülüğü tacire aittir ancak gerçek kişi tacirin ölümü halinde mirasçıları, ticareti terk etmesi halinde kendisi; tüzel kişi tacirin sona ermesi halinde Sulh Hukuk Mahkemesinin defter ve belgeleri saklaması öngörülmüştür (TTK md.82/8). Dolayısıyla kooperatiflerde de sona erme halinde belgeler Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından saklanacaktır.

1.1.4.15 Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Yetkisi

Kamu Gözetimi ve Muhasebe Standartları Kurumu; 660 sayılı KHK ile 2011 yılında kurulmuş ve TTK ile de yetki verilmiş düzenleyici ve denetleyici bir kurumdur. Kurumun amacı yüksek kalitede ve güvenilir bir finansal raporlama ve bağımsız denetim ortamı oluşturmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için Kurum finansal raporların uluslararası standartlarla uyumlu olarak düzenlenmesini ve denetlenmesini sağlayacak standartlar koymakla görevlidirler.

Bu çerçevede; Kurumun TTK'daki yetkileri Muhasebe Standartlarını belirlemeye ilişkindir. Ancak Kooperatifler, Kamu Gözetimi ve Muhasebe Standartları Kurumunun yetkisini düzenleyen TTK'nın 88 inci maddesinin birinci fıkrasında TTK'nın 528 inci maddesine yapılan atıfla saklı tutulmuştur. Kooperatiflerin muhasebeye ilişkin standartlarını Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın ikincil bir mevzuat düzenlemesiyle belirlemesi uygun olacaktır.

1.2 İKİNCİ KİTAP

1.2.1. TİCARET ŞİRKETLERİ

1.2.1.1 Ticaret Şirketlerinin Türleri ve Kooperatifler

Yeni TTK'nın ikinci kitabı ticaret şirketleri ile başlar. TTK'nın 124 üncü maddesi ticaret şirketlerini saymaktadır. Ticaret şirketleri anonim, limited, kollektif, komandit ve kooperatif şirketlerdir. Şirketler şahıs şirketi ve sermaye şirketi olmak üzere iki kategoriye ayrılır. Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi; kollektif ile komandit şirket ise şahıs şirketleridir. Kanun, yapılan ayırmada kooperatif şirketleri bilinçli olarak saymamıştır. Çünkü kooperatifler yapıları itibariyle her iki şirket türüne de girmezler. Ancak birçok durumda kooperatifleri sermaye şirketleri kategorisine yaklaştırmak mümkündür. Örneğin, kooperatifler sınırlı sorumlu olarak kurulduklarından ortaklar kooperatif borçlarından sermaye şirketlerinde olduğu gibi ikinci derecede sorumlu olurlar.

Kooperatifler sermaye ve şahıs şirketi sınıfına girmediğinden ticari hayatta üçüncü bir tür olarak kabul edilmektedir. Kanun koyucu bu ayrımı yaparak kooperatiflerin farklılığını net bir şekilde ortaya koymuştur. Bu ayırım kooperatiflere yönelik her türlü düzenleme açısından özel bir önem taşımaktadır.

1.2.1.2 Sermaye Koyma Borcu

Bütün şirket türlerinde geçerli olmak üzere ortağın, usulüne göre düzenlenmiş ve imza edilmiş şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı sorumluluğu vardır. Sermaye koyma borcu Kooperatifler Kanununun 19 ve 20 inci maddelerinde düzenlenmiştir ancak TTK ile getirilen yeni ve ayrıntılı düzenlemelere de uyulacaktır.

Kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte taşınmazını sermaye olarak koymayı taahhüt eden kişinin taahhüdünü tapuya şerh olarak kaydettirmesi, fikri mülkiyet hakları, maden hakları, gemiler, hava taşıt araçları gibi özel sicile sahip ayınlarda ilgili değerini aynı sermaye olarak konulduğu hususunda ilgili sicile şerh verdirilmesi, taşınmazın ise güvenli bir kişiye tevdi edilmesi durumu aynı sermaye olarak kabul edilmeye başlanmıştır.

Sermaye olarak taahhüt edilen sicile kayıtlı taşınmazların ve sair aynı hakların kooperatif tarafından tasarruf edebilmesi için bunların kooperatif adına sicil müdürünce tescil edilmeleri gerekmektedir. Tescil edildikten sonra kooperatif aynı sermaye üzerinde malik olarak tasarrufta bulunabilecektir. Özellikle Anadolu'da sermaye olarak konulmuş taşınmazların kooperatif adına yıllarca tescillerinin yapılmamasından doğan ihtilaf ve sorunların önüne geçilmesi, para ve menkul sermaye üzerinde de malik olarak tasarrufta bulunabilmesinin yolu kanunen açılmıştır.

1.2.1.3 Sermaye Borcunun Yerine Getirilmemesinde Sorumluluk

Şirketin fiilen varlığını sürdürebilmesi için temel şartlardan birisi sermayedir. Sermaye ortakların katılımı ile oluşacağından taahhüt edilen sermayeyi ödemeyen ortağa karşı TTK'nın 129 uncu maddesi düzenleme getirmiştir. Temerrüt faizi başlıklı maddede ortak, sermaye borcunu ödememişse ve anasözleşmede bu duruma ilişkin herhangi bir hüküm yoksa şirketin tescili anından itibaren işleyecek olan temerrüt faizinden de sorumlu olacaktır.

Kooperatifler Kanununun 4 üncü maddesi sermaye koyma borcuna ilişkin bir düzenleme öngörmekle birlikte sermayenin geç ödenmesine ilişkin herhangi bir düzenleme içermemektedir. Bu durumda bu madde hükmü uygulanabilecek ve kooperatif ortakları ödemedikleri sermaye kısmı için her geçen gün temerrüt faizi ödeyeceklerdir. Yönetim kurulunun bu durumu takip etmesi ve temerrüt faizini ortak hakkında işletmesi gerekmektedir.

1.2.2 BİRLEŞME, BÖLÜNME ve TÜR DEĞİŞTİRME

Yeni Kanunda en köklü revizyona uğrayan bölümlerden birisi de birleşme, bölünme ve tür değiştirmedir. Eski TTK'da 7 madde ile tanzim olunan bu bölüm, bölünmenin de eklenmesiyle yeni TTK'da 61 madde halinde düzenlenmiştir. Vergi hukukuna ilişkin mevzuatta yer alan "bölünme" kavramı ilk kez özel hukuka ilişkin temel bir kanunda düzenlenmiştir.

Yeniden yapılandırma olarak da ifade edilen birleşme, bölünme ve tür değiştirme Kanununun 134 ile 194 üncü maddeleri arasında düzenlenmiştir. Kanun'un 134 üncü maddesinin ikinci fıkrasında "Diğer kanunların, bu Kanunun 135 ilâ 194 üncü maddelerine aykırı olmayan hükümleri saklıdır." ifadesi yer almaktadır. Kendigelen'e göre; bu ifadeyle Kanun'da yapılan birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin düzenlemelere aykırı olan diğer bütün kanunlardaki hükümler örtülü bir şekilde yürürlükten kaldırılmıştır.

Dolayısıyla Kooperatifler Kanunu'nda yer alan hükümlerden ziyade TTK hükümleri uygulanacak ve istenirse; TTK düzenlemeleri dışında kalan ve aykırı olmayan hükümler uygulanabilecektir. Bu bölümde şirket türleri arasında gerçekleşebilecek olan; birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemleri anlatılırken münhasıran "kooperatif" kelimesi kullanılmayacak yerine kooperatif de bir şirket türü olduğu için "şirket" ifadesi kullanılacaktır.

1.2.2.1 Birleşme

Birleşme; devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden kazanılmasıyla gerçekleşir.

Şirketler iki türlü birleşebilirler;

a) Devralma şeklinde birleşme: Bir şirketin diğerini devralması ile oluşur. A şirketi B şirketini devralır ve A şirketi unvanı ile devam eder. ($A+B=A$)

b) Yeni kuruluş şeklinde birleşme: İki şirketin yeni bir şirket içinde bir araya gelmesi ile oluşur. A şirketi ile B şirketi birleşir ve C şirketini oluştururlar. ($A+B=C$)

Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün halinde devralır. Birleşmeyle devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir (TTK md.136/4).

1.2.2.1.1 Geçerli Birleşmeler

Kanunda yer alan yeni düzenlemelerle birleşmelerde türlerin aynı olması şartı kaldırılmış; birleşme hemen her tür şirket bakımından "devralan" ek-

seninde yeni bir anlayışla tanzim olunmuştur. Kanun koyucu birleşmeleri kolaylaştırmak ve böylece cazip hale getirmek istemiştir. Böylece büyük sermayeler oluşacak ve ekonomiyi ve istihdama daha çok katkı sağlanacaktır.

Kanun birleşmeleri üç sınıf halinde düzenlemiştir. Kanuna göre; (1) sermaye şirketlerinin, (2) şahıs şirketlerinin ve (3) kooperatiflerin hangi şirketlerle hangi şartlar altında birleşebilecekleri ayrı ayrı gösterilmiştir. Yeni düzenleme anonim, sermayesi paylara bölünmüş komandit, kollektif, komandit ve kooperatif şirketlerinin birbirleriyle birleşmelerine izin vermektedir. İzin verilen birleşmelerde anahtar rolü oynayan sermaye ve şahıs şirketleri Kanunun 124 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmünde tanımlanmıştır. Birleşmelerde benimsenen bu çok olanaklı, yani geniş yelpazeli liberal çözüm, uygulamada birleşme yolu ile hukukî şekli seçebilme olanağını şirketlere sağlayacaktır.

Kanunun birleşmelerde verdiği bu zengin olanaklar listesine rağmen iki grup sınırlı sayı içermektedir. Birincisi şirketler arasında yasak birleşmelere vurgu yapmakta, ikincisi ise, ticaret şirketleriyle dernek, vakıf ve tek kişi işletmesinin birleşmesini düzenleme dışı bırakmaktadır.

Bazı birleşmeler caiz değildir: Bir sermaye şirketi, kendisi devrolunan şirket olarak, kollektif ve komandit şirketlerle birleşemez, sermaye şirketi muhakkak devralan şirket olmalıdır. Bir sınırsız sorumlu şirketin sınırlı sorumlu şirketi devralması kanun koyucu tarafından uygun görülmemiştir.

Kooperatifler; kooperatiflerle, bir sermaye şirketiyle ve devralan şirket olmak şartıyla bir şahıs şirketiyle birleşebilirler. Bu düzenleme ile kanun koyucu kooperatifleri sermaye şirketi olarak düşünmüştür. Şirket borçlarından kişisel olarak sorumlu olan ortakların, şirket borçlarından sorumlu tutulmayan ortaklara dönüşmeleri uygun görülmüş, tersi reddedilmiştir. Birleşmede, kooperatifin sınırlı sorumlu olup olmaması rol oynamaz.

1.2.2.1.2. Tasfiye Halindeki Şirketin Birleşmeye Katılması

Tasfiye halinde bulunan bir şirket birleşmeye katılabilir ancak bunun için iki şart gerekir. Bunlardan birincisi, tasfiye halindeki şirketin malvarlığının dağıtılmaya başlanmamış olmasıdır. Bu durumun, devralan şirketin merkezinin bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne sunulacak belgelerle ispatlanması gerekmektedir. İkincisi ise, tasfiye halindeki şirketin devrolunan şirket ol-

masıdır. Tasfiye halindeki şirketin devralan şirket olmasına izin verilmemiştir (TTK md. 138). Düzenleme ile tasfiye halindeki şirkete hayat hakkı tanınmış ve ticari hayattan tamamen silinmek yerine başka bir şirketin bünyesinde devam etmesine olanak sağlanmıştır.

1.2.2.1.3. Borca Batıklık Halinde Birleşmeye Katılma

Kanun, birleşme öğretisinde tartışılan sermayesini belli bir oranda yitirmiş veya borca batık olan bir şirketin birleşmeye katılıp katılamayacağını olumlu bir şekilde açıklamıştır.

Sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının yarısı bilânço zararlarıyla yitilmişse eksi bilânço; zararlar bunun üstündeyse borca batıklık durumu, teknik terimle kırmızı bilânço vardır. Bu durumdaki bir şirket ancak kaybolan sermayeyi veya gerekiyorsa borca batıklık durumunu karşılayabilecek tutarda özvarlığı olan bir şirket ile birleşebilir. Bu durumu ispatlayıcı belgelerin devralan şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline verilmesi gerekir (TTK md.139). Bu tür bir birleşmeye karar verilmiş olması yönetim organını öngörülen yükümlülüklerinden kurtarmaz. Ancak birleşme, mahkemeyi feshi ertelemeye ikna edebilir. Birleşmenin caiz olması başka, yapılmasına ortaklarca karar verilmesi veya hukuken sakat olması başkadır.

1.2.2.1.3. Ortaklık Payları ve Hakları

Birleşmeye hâkim olan ilkelerden birisi de ortak olma durumunun devamlılığı ilkesidir. Bu ilke, devralan şirkette devrolunan şirketin her bir ortağının payının değerini karşılayan ve şimdiye kadarki payının verdiği haklarına eşit hakları içeren bir pay talep etmeye hakkı olduğu anlamına gelir. Eşitlik, büyüklüklerin oranlanmasına göre bulunmuş ve üzerinde anlaşılmış değerdir. Eşitlik sadece parasal olarak değil haklara ilişkin eşitlik bakımından da söz konusudur.

Birleşmeyle ortağın ortaklık payları ve hakları devralan şirkette devam eder. Ortaklık hakkının anlamı paya bağlı olan katılma payı ve paya bağlı malvarlığı, yönetim, denetim ve inceleme haklarıdır. Ancak bu durum, azlık haklarını kapsayamaz. Çünkü devrolunan şirkette azlık haklarına sahip bir ortak, oransal eşitlik sebebiyle devralan şirkette azlık hakkına haiz olmayabilir. Kooperatiflerde azlık hakkı zaten söz konusu değildir. Bir kooperatifin bir anonim şirketi devralması ve bir kısım ortağın azlık haklarına sahip olması durumunda kooperatif ortağı olarak herhangi bir azlık hakkı bu ortaklara tanınamayacaktır.

Kanun, devrolunan şirketin ortağının talep hakkının hesaplanmasının hangi kurallara göre yapılacağını belirlemektedir. Hesaplama, birleşen şirketlerin malvarlığı değerleri, oy haklarının dağılımı ve birleşmenin iyileştirici olup olmadığı, payların itibarî değerleri, primli pay çıkarılıp çıkarılmadığı gibi önem taşıyan her husus dikkate alınır. Söz konusu olan yaşayan “gerçek” değerdir. Aksi halde devralan ile devrolunan şirketlerin değeri arasında büyük haksızlıklara yol açacak bir eşitsizlik doğar. Bu eşitsizlik oransal eşitliğe aykırıdır. Oransal eşitlik, değerlendirmenin birleşmeye katılan şirketlerde aynı gün itibarıyla yapılmasını da gerektirir. Söz konusu “gün” maddenin beşinci fıkrasında birleşme sözleşmesinin imzalandığı gün olarak belirtildiğine göre anılan “gün”ü birleşme günü olarak kabul edebiliriz (6102 sayılı Kanun Gerekçesi).

Kanun, birleşme hukukumuzda izin verilmeyen denkleştirme akçesine izin vermektedir. Şöyle ki; denkleştirme akçesi, malvarlıklarının değerlendirilmesinde sıkça ortaya çıkan küsurun atılması karşılığında verilecek nakdi ifade eder. Denkleştirme akçesi birleşmenin uygulanmasını kolaylaştırır. Denkleştirme akçesi, verilen payın gerçek değerinin onda birini aşmamalıdır.

1.2.2.1.5. Ayrılma Akçesi

Ayrılma akçesi birleşme ile yeniden yapılacak şirkette devam etmek istemeyen ortaklar için öngörülmüştür. Ortaklar isterlerse, ortak olma durumlarını ilke gereği devralan veya yeni kurulan şirkette devam ettirirler, isterlerse birleşme sözleşmesinde öngörülen ayrılma akçesini alarak şirketten ayrılırlar. Ayrılma akçesinin nakit olması şart değildir. Karşılık olarak başka bir şirketin payı/pay senedi veya bir diğer menkul değeri, meselâ değiştirilebilir tahvil verilebilir. Ayrılma akçesinin nakden ödendiği hallerde, bunun serbestçe tasarruf edilebilecek yedeklerden alınması, yoksa sermayenin iadesi şeklinde olmaması gerekir. Bütün ortakların ya da çok sayıda ortağın ayrılma akçesini almak istemesi, birleşmenin gerçekleşmemesi olasılığını ortaya çıkarabilir. Bu da bir sakınca olarak değil, pay sahipleri demokrasisinin gereği olarak değerlendirilmelidir.

Ayrılma akçesinin bedeli belirlenirken, devralan şirketin ortaklık paylarının o günkü gerçek değeri hesaplanır ve çıkmak isteyen ortağa verilir.

1.2.2.1.6. Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço

Devralan şirkette sermaye artırımının yapılması zorunluluğu (141 inci maddedeki istisnaî durum dışında) "ortak"lığın devam etmesi için gereklidir. Bu sebeple sermaye artırımı devralan şirkette bir zorunluluktur; emredici niteliktedir (TTK md.142). Şirketler kendi paylarını iktisap etmişlerse, bu olgu sermaye artırımının miktarını etkiler. Devralan şirket kendi paylarını/hisse senetlerini iktisap etmişse gereksinim duyulan paylar söz konusu paylardan karşılanabileceği için, mezkûr payların miktarı yapılacak sermaye artırımından düşülür. Ancak kooperatiflerin değişik ortaklı ve değişik sermayeli yapıya sahip olmaları nedeniyle bu hüküm kooperatiflerde uygulanamayacaktır.

İkinci fıkrada; tereddütleri ortadan kaldırmak amacıyla devralma suretiyle birleşmeye özgü olarak, sermayeye ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Birleşme raporu (TTK md. 147) ile birleşmenin denetlenmesi (TTK md. 148) güvenlik yönünden de aynı sermaye hükümlerinin uygulanmasını gereksiz kılmaktadır. ,

143 üncü maddede ise yeni kuruluşta, yeni kurulan şirketin türü ne ise o türün kurulmasına ilişkin hükümlerin uygulanacağı ancak yeni türde asgarî ortak sayısı gösterilmişse buna ilişkin hüküm ile aynı sermayeye ilişkin hüküm uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

Bu hüküm kooperatiflere münhasıran getirilmiştir. Yeni kuruluş yolu ile birleşmede, yedi ortakla kurulması gereken kooperatif, ortak sayısı yediden aşağıda olsa da kurulabilecektir. Kanun koyucu, birleşmeleri ortak sayısı ve sermaye bakımından kısıtlamak istememiş kolaylaştırmak istemiştir. Ancak bu hüküm kooperatifler bakımından uygulamada sorun yaratacaktır.

Yediden aşağıda ortak sayısı ile kooperatif kurulması sorunu birleşme kararının düzenlendiği 151 inci maddenin 5 inci fıkrası düzenlemesi ile karşılaşılabilecek bir sorun olmaktan çıkmaktadır. Şöyle ki; söz konusu maddede ayrılma akçesinden bahsedilmekte ve birleşmeyi istemeyen ortağın ayrılma akçesiyle şirketten çıkarılmasından söz edilmektedir. Bu durumda sermaye şirketlerinde birleşme sözleşmesinin onaylanabilmesi için ortakların yüzde doksanının olumlu oyu gerekmektedir. Yani yüzde ondan fazla ortağın birleşmeyi istememesi durumunda birleşme sözleşmesi onaylanmayacak ve yüzde ondan daha fazla ortak da şirketten ayrılamayacaktır. Bu durumda ortak sayısının yediden aşağıya düşerek yeni kuruluş yolu ile kooperatif çatısı altında birleşmeleri pek sık karşılaşılan bir durum olmayacaktır.

Kanunun 144 üncü maddesi ise birleşmelerde ara bilançonun hangi hallerde çıkarılacağını düzenlemektedir. Ara bilançonun çıkarılmasını zorunlu kılan sebeplerden birincisi, (yıllık) bilanço günü ile birleşme sözleşmesi arasında altı aydan fazla sürenin geçmiş olmasıdır. Çünkü altı ayı aşan faaliyet, eski bilançonun değer ve sonuçlarını olumlu veya olumsuz yönde değiştirmiştir. Durumu tam olarak görebilmek ve birleşmeyi mali olarak yapılandırabilmek için, yeni bir bilanço gereksinim vardır. Faaliyet yılı içinde çıkarıldığında, bu bilanço ara bilançodur. Ara bilanço düzenlenmesini gerektiren ikinci sebep (altı aylık süre geçmemiş olsa bile) birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli bir değişikliğin meydana gelmesidir. Değişiklikte bilançonun çıkarılmasının sonuçlandığı tarih değil, bilanço günü esas alınır. Malvarlığında önemli değişikliğe, bir kooperatifte çok sayıda ortağın çıkması, faaliyet yılı zararının anormal artması, büyük bir tesisin satılması örnek olarak gösterilebilir. İkinci fıkrada da ara bilançonun hangi hükümlere tabi olduğu gösterilmiş ve (a) ve (b) bentleriyle bazı kolaylıklar getirilmiştir.

1.2.2.1.7 Birleşme Sözleşmesi ve Birleşme Raporu

Birleşme sözleşmesi yazılı şekilde yapılır. Yazılı olmayan birleşme sözleşmeleri geçersizdir. Sözleşmeyi yapma yetkisi, yönetim organına aittir. Yönetim organı bu yetkiyi başkasına devredemez. Sözleşmenin yapılması yönetim organının kararı ile gerçekleşir; imzayı yetkililer atar. Genel kurulların onayına kadar, birleşme sözleşmesi askıda geçerlidir. Bu sebeple, onaydan önce bağlayıcı bir birleşme sözleşmesi yoktur (6102 sayılı Kanun Gereğesi). Ancak kolaylaştırılmış birleşmenin geçerli olduğu durumlarda birleşme sözleşmesinin genel kurulda onaylanması gerekmektedir.

Birleşme sözleşmesinde aşağıdaki unsurlar yer alır.

- Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanları, hukuki türleri, merkezleri; yeni kuruluş yolu ile birleşme hâlinde, yeni şirketin türü, ticaret unvanı ve merkezi,
- Şirket paylarının değişim oranı, öngörülmüşse denkleştirme tutarı; devrolunan şirketin ortaklarının, devralan şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamalar,
- Devralan şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı haklar,
- Şirket paylarının değiştirilme şekli,

- Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan şirketin bilanço kârına hak kazandığı tarih ve bu isteme ilişkin bütün özellikler,
- Gereğinde 141 inci madde uyarınca ayrılma akçesi,
- Devrolunan şirketin işlem ve eylemlerinin devralan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarih,
- Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararlar,
- Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimleri,

Kanunda sayılan bu unsurlar asgari unsurlardır. Taraflar isterlerse başka unsurlara da birleşme sözleşmesinde yer verebilirler (TTK md.146).

Birleşme sözleşmesinde yazılı unsurlar birleşmenin akıbeti için önemlidir. Sözleşmenin dışında işlem yapılması mümkün değildir.

1.2.2.1.8 Birleşme Raporu

Birleşme raporu ise birleşmeye katılan şirketlerin ortaklarına somut olaydaki birleşmeye ilişkin ve bu birleşmeyi tanımlayan bilgi verilmesini amaçlamaktadır. Raporun, aydınlatıcı, gerekçeli ve tatmin edici açıklamaları içermesi zorunludur. Birleşme raporunu iki şirketin organları ayrı ayrı veya birlikte hazırlarlar. Küçük ve orta ölçekteki kooperatifler tüm ortaklarının onaylaması şartı ile birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

Birleşme raporunda:

- Birleşmenin amacı ve sonuçları,
- Birleşme sözleşmesi, şirket paylarının değişim oranı ve öngörülmüşse denkleştirme akçesi; devrolunan şirketlerin ortaklarına devralan şirket nezdinde tanınan ortaklık hakları,
- Gereğinde ayrılma akçesinin tutarı ve şirket pay ve ortaklık hakları yerine ayrılma akçesi verilmesinin sebepleri,
- Değişim oranının belirlenmesi yönünden payların değerlemesine ilişkin özellikler,
- Gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı,
- Öngörülmüşse, devrolunan şirketin ortaklarına, birleşme dolayısıyla yüklenecek olan, ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlülükleri ile kişisel sorumluluklar hakkında bilgi,
- Değişik türdeki şirketlerin birleşmelerinde, yeni tür dolayısıyla ortaklara düşen yükümlülükler,
- Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriği,

- Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri,
- Raporda birleşme, hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri belirtilir gerekiyorsa, ilgili makamlardan alınan onaylar da birleşme raporuna eklenir.
- Birleşme yeni şirket çatısı altında olacaksa rapora yeni şirketin sözleşmesi de eklenir.

Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ve orta ölçekli şirketler birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.

Birleşmeye katılan şirketlerden her biri genel kuruldan en az otuz gün önce merkez ve şubelerinde birleşme sözleşmesini ve birleşme planını ortaklara ve ilgililere sunmak zorundadırlar. Kanunda “inceleme hakkı” başlığı altında düzenlenen bu durum birleşmeye katılan şirketlerin şeffaflığı sağlamaları ve ortakların sağlıklı karar almalarını sağlamaları bakımından önemlidir (TTK md.149). Tüm ortakların onaylaması halinde küçük ve orta ölçekli şirketler inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçebilirler.

1.2.2.1.9 İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler

Birleşmeye katılan şirketlerden her biri genel kuruldan en az otuz gün önce merkez ve şubelerinde birleşme sözleşmesini ve birleşme planını ortaklara ve ilgililere sunmak zorundadırlar. Kanunda “inceleme hakkı” başlığı altında düzenlenen bu durum birleşmeye katılan şirketlerin şeffaflığı sağlamaları ve ortakların sağlıklı karar almalarını sağlamaları bakımından önemlidir (TTK md.149). Tüm ortakların onaylaması halinde küçük ve orta ölçekli şirketler inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçebilirler.

Birleşmeye katılan şirketlerden birinin varlıklarında birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarih ile genel kurulda onaylanacağı tarih arasında önemli bir değişiklik meydana gelmişse, yönetim kurulu bu durumu kendi genel kuruluna ve birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organına yazılı olarak bildirir. Birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organları bu durumu inceler ve birleşme sözleşmesinin değiştirilmesine ya da birleşmeden vazgeçmeye gerek olup olmadığına karar verirler. Her halükarda birleşmeye katılacak şirketlerin genel kurullarında görüşülür.

1.2.2.1.10 Birleşme Kararı

Birleşme için gerekli olan yukarıda anlattığımız bütün prosedürler yerine getirildikten sonra, yönetim organı genel kurula birleşme sözleşmesini sunar. Birleşme sözleşmesini kabul edilmesi için her şirket türüne göre karar nisapları ayrı ayrı düzenlenmiştir.

Kooperatiflerde birleşme sözleşmesinin kabul edilmesi için verilen oyların üçte ikisinin olumlu olması gerekmektedir. Ayrıca anasözleşmede birleşme ile ek ödeme, sınırsız sorumluluk gibi yükümlülükler getirilmiş ya da bunlar mevcut olup da genişletilmiş ise birleşmenin onaylanması için kooperatife kayıtlı tüm ortakların dörtte üçünün kararı gerekecektir (TTK md.151/1-d). Kooperatifler Kanununun 84 üncü maddesinde yer alan ağırlaştırılmış nisap Ticaret Kanununda da bu şekilde korunmuştur. Birleşme sözleşmesi devrolunan kooperatifin işletme konusunda değişiklik öngörüyorsa birleşme sözleşmesinin anasözleşmenin değişikliği için gereken nisapla onaylanması gerekecektir. Kooperatifler Kanununda bu nisap kullanılan oyların üçte ikisidir, ancak anasözleşme ile daha ağır nisaplar öngörülebilir.

Genel kurulda birleşme sözleşmesi onaylandıktan sonra yönetim kurulu birleşmeyi ticaret siciline sunar. Kanunda tescil için süre belirtilmemiştir ancak zaman kaybedilmemesi gerektiğinden “karar alınır alınmaz” ifadesi kullanılmıştır. Birleşmenin gereği olarak sermaye artırımına gidilmişse ek olarak anasözleşme de ticaret siciline sunulacaktır. Ancak kooperatiflerde sermaye artırımına gidilmesi söz konusu olmadığından kooperatif anasözleşmesinin ticaret siciline sunulmasına gerek olmayacaktır.

Birleşme, tescil ile geçerlilik kazanır. Tescil anında devrolunan şirketin bütün aktif ve pasifleri devralan şirkete geçer. Bu durum külli halefiyet ilkesinin yansımasıdır. Devrolunan şirketin ortakları da tescilden itibaren devralan şirketin ortağı olurlar (TTK md. 153).

Tescil sonucunda devrolan şirket infisah eder ve ticaret sicilinden silinir (TTK md.152).

Ticaret Sicili Yönetmeliğinin 126 ve 127 inci maddeleri birleşmede sicil müdürlüğüne hangi belgelerin sunulacağını düzenlemektedir. Aşağıda devralan ve devralan şirketlerin hangi belgeleri sunacağı yer almaktadır.

Yönetmeliğe göre devrolunan şirket birleşmenin tescili için aşağıdaki belgelerle müdürlüğe başvuracaktır:Birleşme sözleşmesinin devralan ve devrolunan şirketlerin genel kurullarınca onaylanmasına ilişkin kararların noter onaylı örnekleri,

- 1- Birleşme sözleşmesinin bir örneği,
- 2- Denetime tabi şirketlerde denetçi tarafından; diğer şirketlerde ise yönetim kurulu tarafından onaylanmış son bilanço ve gerektiğinde ara bilanço,
- 3- Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olunması halinde, bu izin veya uygun görüş yazısı.

Yönetmeliğe göre devralan şirket, birleşmenin tescili için aşağıdaki belgelerle müdürlüğe başvuracaktır:

- 1- Birleşme sözleşmesinin devralan ve devrolunan şirketlerin genel kurullarınca onaylanmasına ilişkin kararların noter onaylı örnekleri,
- 2- Birleşme sözleşmesinin bir örneği,
- 3- Birleşme sebebiyle yapılacak sermaye artırımının tescili için gerekli belgeler,
- 4-Birleşmenin yeni kuruluş şeklinde yapılması halinde yeni şirketin kuruluş belgeleri,
- 5- Birleşmeye katılan şirketlerden her birinin, sermayelerinin karşılıksız kalıp kalmadığının, şirket özvarlıklarının tespitinin ve şayet devrolunan şirketin tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı malvarlığının bulunması halinde bunların gerçeğe uygun değerlerinin tespitinin yapıldığı yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde ise denetçinin bu tespitlere ilişkin raporu,
- 6- Devrolunan şirketin tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve haklarının listesini ve bunların kayıtlı olduğu siciller ile söz konusu mal ve hakların ilgili sicillerdeki kayıtlarına ilişkin bilgileri içeren beyan,
- 7- Denetime tabi şirketlerde denetçi tarafından; diğer şirketlerde ise yönetim kurulu tarafından onaylanmış son bilanço ve gerektiğinde ara bilanço,
- 8- Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olunması halinde, bu izin veya uygun görüş yazısı.

154 üncü madde birleşme kararının nasıl ilan edileceğini düzenlemiştir. Birleşme kararının ilânı; hem üçüncü kişiler hem de 158 inci maddenin uygulanması yönünden önem taşımaktadır. Bu nedenle hüküm birleşme kararının Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanmasını öngörmüştür.

1.2.2.1.11 Alacaklıların ve Çalışanların Korunması

Birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları birleşmenin tescilinden itibaren üç ay içinde istemde buldukları takdirde şirket bunların alacaklarını teminat altına almak zorundadır. Ayrıca birleşmeye katılan şirketler; alacaklılarına, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, yedişer gün aralıklarla üç defa yapacakları ilanla ve ayrıca varsa internet sitelerine koyacakları ilanla haklarını bildirirler. Bu ilanlardan sonra diğer alacaklıların zarara uğramayacakları anlaşılıyorsa alacaklılara, teminat vermek yerine paraları ödenebilir (TTK md.157).

Devrolunan şirketin birleşmeden önce doğmuş olan borçlarından sorumlu olan ortakların sorumlulukları birleşmeden sonra da devam eder.

Devrolunan şirketin borçlarından doğan, ortakların kişisel sorumluluğuna ilişkin istemler, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıl geçince zamanaşımına uğrar. Alacak, ilan tarihinden sonra muaccel olmuşsa zamanaşımı muacceliyet tarihinden itibaren başlar. Bu sınırlama devralan şirketin borçları dolayısıyla şahsen sorumlu olan ortaklar hakkında uygulanmaz (TTK md. 158).

Tüm bu açıklamalardan sonra birleşme süreci özetle şöyledir;

- 1- Şirketler arasında görüşme yapılması,
- 2- Sözleşme yapılması,
- 3- Rapor hazırlanması,
- 4- Sözleşme ve raporun incelemeye sunulması,
- 5- Birleşme kararı alınması,
- 6- Birleşmenin tescili,
- 7- Alacaklıların alacaklarına karşı teminat talebi.

1.2.2.12 Kooperatifler Kanununda Birleşme

Kooperatifler Kanununda birleşmeye ilişkin düzenleme 84 ve 85 inci maddelerdedir. Ancak 84 üncü madde sadece bir kooperatifin bir başka koope-

ratifle birleşmesini 85 inci madde ise bir kooperatifin bir kamu tüzel kişiliği tarafından devralınmasını düzenlemektedir. Bunun dışında Kooperatifler Kanununu birleşmeye izin vermemektedir. Yeni TTK ile hüküm genişletilmiş kooperatiflerin farklı tür şirketlerle birleşmesi mümkün kılınmıştır.

Kooperatifler Kanunu, Türk Ticaret Kanunu'na göre özel kanundur dolayısıyla kooperatiflerin birleşmesi hususunda özel kanunun uygulanması gerekir. Ancak TTK'nın birleşmeye ilişkin hükümleri genel nitelikte hükümlerdir ve her ne kadar genel kanun olsa da sonra çıkarıldığından özel kanundan önce gelir. Bu yüzden kooperatiflerin her türlü birleşmelerinde bu Kanun hükümlerinin uygulanması gerekecektir. Aksi durumda her iki Kanun arasında uygulama sorunu çıkacaktır. Örneğin, Kooperatifler Kanununun "Birleşme suretiyle dağılma" başlıklı 84 üncü maddesinde devralan kooperatifin yönetim kurulunun, dağılan kooperatifin tasfiye hakkındaki hükümlere göre alacaklıların alacaklarını bildirmeye çağıracağı belirtilmektedir ancak 6102 sayılı Kanun'a göre birleşme durumunda tasfiye hükümleri uygulanmayacaktır.

Diğer bir uyumsuzluk ise alacaklılara ilişkin husustur. Kooperatifler Kanunu'nda dağılan kooperatifin mamelekinin borçları ödenene veya teminat altına alınana kadar devralan yönetim kurulu tarafından yönetilmesi ve yönetim kurulu üyelerinin yönetimden alacaklılara karşı şahsen ve zincirleme sorumlu oldukları hüküm altına alınmıştır. Ancak 6102 sayılı Kanun'a göre; alacaklıların teminata bağlanması, birleşmenin tescilinden sonra gerçekleştirilmektedir ve tescil edilip devrolunana kadar devrolunan şirketler tarafından yönetilmeye devam edilmektedir. Ayrıca devrolunan şirketlerin ortaklarının sorumluluğu da birleşmeden sonra devam etmektedir.

Diğer taraftan 6102 sayılı Kanuna göre, birleşmenin tescili neticesinde külli halefiyet ilkesi gereği devrolunan şirketlerin malvarlığı ve borçları doğrudan devralan şirkete geçmektedir. Kooperatifler Kanununda yer alan "Kooperatifin dağılmasının tescili ile ortakları da bütün hak ve borçları ile birlikte devralan kooperatife katılmış olurlar." ile "Devir kararının ilan edildiği tarihten itibaren kooperatifin aktif ve pasifi devralana intikal etmiş olur." hükümleri 6102 sayılı Kanun ile paralel bir ilkeyi paylaşmış olsalar da; Yeni Kanuna göre, birleşmenin tescili ile malvarlığının ve borçların doğrudan geçişi söz konusu olacaktır.

6102 sayılı Kanun ile getirilen düzenleme ile birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları birleşmenin hukuken geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içinde istemde bulunmaları durumunda alacaklarını devralan şirket teminat altına alacaktır. Ancak Kooperatifler Kanununun 85 inci maddesinde, birleşmeye itiraza ilişkin şu hüküm yer almaktadır: “Birleşen müessese ile kooperatifin alacaklılarından her biri ilan tarihinden itibaren üç ay içinde yetkili mahkemeye başvurmak suretiyle birleşmeye itiraz edebilir.” ayrıca söz konusu madde hükmünün devamında belirli şartların gerçekleşmemesi durumunda itirazın varlığı ile birleşmenin geçerlilik ifade etmeyeceği belirtilmiştir.

Gerekli şartlar olarak şunlar sunulmuştur:

- İtiraz hakkından vazgeçilmesi
- İtirazın reddine dair mahkemece verilen kararın kesinleşmesi
- Mahkemece takdir edilecek teminatın müessese veya kooperatif tarafından verilmesi.

Kooperatifler Kanununda yer alan itiraza ilişkin bu düzenlemeye karşın; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda alacaklıların itiraz hakkı bulunmamaktadır.

Her iki Kanunun birbirine yakın düzenlemeler getiren hükümleri de bulunmaktadır. Birleşme kararı alınabilmesi hususunda Kooperatifler Kanunu ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu paralel hükümleri barındırmaktadır. Zira birleşme kararı her iki Kanunda da verilen oyların üçte ikisi ile alınabilmektedir. Ek sorumluluk ve yükümlülük durumunda ise, bütün ortakların dörtte üçünün çoğunluğu ile birleşme kararı alınmaktadır.

Kooperatifler Kanununa göre kooperatiflerin, başka bir kooperatif, belediye, devlet kuruluşu, kamu müessesesi veya kamuya yararlı dernek ile cemiyet tarafından devralınabileceği belirtilmiştir. Ancak 6102 sayılı Kanun’a göre kooperatifler; sermaye şirketleri, kooperatifler, devralan şirket olmaları şartıyla şahıs şirketleri ve 194 üncü madde gereğince ticari işletmelerle birleşebilmektedirler. 6102 sayılı Kanun daha geniş bir birleşme serbestisi getirmiştir. Kooperatifler Kanunu, kooperatiflerin ticaret şirketleri ile birleşmesine dair bir hükme yer vermemiştir.

Bir kooperatif ile bir ticaret şirketinin birleşmesi durumunda birleşmenin ne zaman geçerlilik kazanacağı tartışmalıdır. Zira Kanun alacaklıların itirazını

kabul etmez iken, Kooperatifler Kanunu'na göre itiraz birleşmeyi engellemektedir. Bununla birlikte tescil ile birlikte malvarlığının geçişi kabul edildiğinden malvarlığı geçişinin de ne zaman gerçekleşeceği hususları da öğretilmekte tartışılması gereken konulardır. Diğer taraftan 142 nci maddede yeni kuruluş şeklinde birleşmeyle tek kişilik kooperatiflerin kurulmasına izin verilmiştir. Bir ticaret şirketi ile kooperatifin birleşmesi ve tek kişiden oluşan bir kooperatifin kurulması durumu da sakıncalı görülmektedir (Uygun, 2013)⁴.

1.2.2.2 Bölünme

Bölünme, maddî hukuk yönünden ilk defa 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenmiştir. Vergi hukuku ile ilgili kurallar, daha önce Kurumlar Vergisi Kanununda 4684 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle öngörülmüş ve bir uygulama başlamışsa da bu düzenlemenin bölünmenin maddî hukuk cephesini içermediği, bölünmenin maddî hukuk yönünden dogmatik düzeninin ülkemizde mevcut olmadığı şüphesizdir (6102 sayılı Kanun Gerekçesi). Bu düzenlemenin KVK'da öngörülen bölünme kurumundan temel farkı, bölünmenin aynı sermaye konulması ön kabulüne değil, kısmî külli halefiyete dayalı bir yeniden yapılandırma modeli olmasıdır (Kendigelen, 2012).

Bölünme, sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin malvarlıklarını tamamen veya kısmen kendilerinden ayırarak tasfiyesiz olarak ve kısmî külli halefiyet yoluyla başka sermaye şirketlerine veya kooperatiflere devretmeleri ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde ortak konumunu kendiliğinden elde etmeleridir. Bir şirketin malvarlığı bölünmüş ve malvarlığının bir bölümü başka bir şirkete kanunen intikal etmişse, bölünen şirket ortaklarının payları, devredilen malvarlığının değeri kadar değer yitirmiştir. Yitirilen değer karşılansın için, devralan şirketin/şirketin paylarını, bölünen şirketin ortakları kendiliğinden kazanmalıdır. Servet yitiren, esasında bölünen şirket değil, ortaklardır. Bölünme onların malvarlığı durumunda değişiklik yapmıştır. Bölünme, çok büyüyen ve çekirdek işletme konusundan uzaklaşan şirketlerin ana konularına dönebilmelerine olanak sağlayan bir yoldur. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde fabrikaları olan bir şirket her fabrikayı bağımsız bir şirkete dönüştürmeyi düşünebilir. Bölünme; aile ortaklıklarında, mirasın paylaşımında, iki veya üç gruplu ortaklıklarda sorunları çözmek amacıyla da kullanılabilir. Nihayet bölünme, holding sisteminde geçişte de bir araç olarak kullanılabilir.

⁴ UYGUN, Serkan;(2013) 6102 sayılı TTK'ya göre Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı. Ankara

1.2.2.2.1 Tam ve Kısmi Bölünme

Kanunda iki türlü bölünme öngörülmüştür. Bunlar tam ve kısmi bölünmelerdir. TTK'nın 159 uncu maddesi, bölünmeye egemen olan ilkeleri içermektedir. Tam bölünmede bölünen şirketin malvarlığının tümü bölünerek mevcut veya yeni kurulacak en az iki şirkete geçer. Bölünen şirket, ortadan kalkar. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketin ortakları olurlar. Kısmî bölünme ise iki şekilde olur: (1) Kısmî bölünme, (2) Yavru şirket kurma. Kısmî bölünmede bölünen şirketin malvarlığının tamamı değil bir veya bir kaç kısmı bölünmeye tâbi tutulur ve bu bölümler şirketten ayrılarak mevcut veya yeni kurulacak başka bir şirkete veya ortaklara devredilir. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirkette (veya şirketlerde) ortak olurlar. Devralan şirkette, bölünen şirketin ortakları devredilen malvarlığı bölümleri karşılığında devralan şirketteki payları ve hakları elde ederek yavru şirketi oluşturabilirler. Bölünen şirket ortadan kalkmaz, elinde kalan malvarlığı ile faaliyetine devam eder ve bu şirketin ortakları bölünen şirkette ortak olarak devam ederler.

Hem tam hem de kısmî bölünmede devredilen malvarlığı, bölünme sonucunda kısmî küllî halefiyet yolu ile devralan şirketlere geçer; aynı sermaye konulması söz konusu değildir. Ancak kısmî bölünmenin; bölünmede üçüncü şekilde diyebileceğimiz bir şekli daha vardır. Bu da yavru şirket kurmadır. Yavru şirket kurmada, bölünen şirket bölünen malvarlığı parçasını başka şirkete aynı sermaye olarak koyar; yani geçiş, küllî halefiyet yolu ile gerçekleşmez. Kanun koyucu bölünmenin bu türüne de yer vererek olanakları arttırmak istemiştir.

1.2.2.2.2 Geçerli Bölünmeler

Sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebilirler. 160 ıncı madde hükmü, bölünebilen şirketleri sınırlayıcı bir tarzda belirlemiştir. Ancak, bu hükmün, her sermaye şirketinin ve kooperatif şirketin kendi genel türü içinde bölüneceği şeklinde yorumlanmaması gerekir. Bir anonim şirket, limited şirkete ve kooperatife bölünebilir. Bunun gibi, bir kooperatif şirketin de bir anonim şirkete veya limited şirkete bölünmesine engel yoktur. Buna karşılık, bir anonim şirket şahıs şirketlerine bölünemez ve tersi de mümkün değildir.

1.2.2.2.3 Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması

Tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve hakları korunur. Bu durum ortak sıfatının korunması, yani ortak olma durumunun devamlılığı ilkesinin yansımasıdır. Bölünen şirketin ortaklarına, devralan şirkette pay tahsis edilmesi zorunluluğu bölünmenin yapısı ve niteliği gereğidir. İlke, çok yönlü ve geniş kapsamlıdır. İlkeye göre, bölünen şirketin ortakları bölünmeye katılan devralan şirketlerin tümünde ya da bazılarında ortak olabilir veya bölünen şirkette paylarını artırabilirler. Mutabakat varsa bölünen şirketten ayrılabilirler, ancak ihraç edilemezler (TTK md.161/1).

Kanunda, devralan şirkette/şirketlerde ortaklara tahsis edilecek pay yönünden bölünmenin iki çeşidine yer verilmektedir (TTK md.162/2):

- (1) Oranın korunduğu bölünme,
- (2) Oranın korunmadığı bölünme.

Oranın korunduğu bölünmede; A Kooperatifi, B Kooperatifine bölünürse simetrik bölünme söz konusu olacak ve bölünen kooperatifin ortakları diğer kooperatife de ortak olup ortaklık haklarına aynı oranda sahip olacaklardır. Ancak oranın korunmadığı bölünmede; A Kooperatifi B Anonim Şirketine bölünürse kooperatif ortakları B anonim şirketinin kendiliğinden ortağı olacak ve anonim şirketin paylarına getirdikleri pay oranında sahip olacaklardır.

Kanun, oranın korunduğu ve korunmadığı bölünmeyi geniş bir tarzda düzenleyerek bölünmeye katılan şirketlere ve ortaklara, bölünmeyi şekillendirmede geniş hareket alanı ve olanağı tanımıştır. Bu esneklik, şirketin yeniden yapılandırılmasında kanunî engelleri kaldırma anlayışından kaynaklanmaktadır. Bu esneklik ilkesi sayesinde, gerekli nisap ile karar alınmışsa bölünen (devreden) şirketin ortakları; birleşmeye katılan şirketlerde oranlarını koruyarak veya korumayarak pay iktisap edebilirler; bölünen şirketten çıkabilirler; devralan veya yeni kurulan şirketlerin bazılarında ve tümüne katılmaya bilirler; bölünen şirketteki paylarını artırabilirler.

Şirketlerin bölünmesinde; bölünmenin doğası gereği bölünen şirketin sermaye azaltımına gitmesi gerekir. Bu durum kısmi bölünmelerde söz konusu olacaktır, tam bölünmelerde bölünen şirket tamamen sona ereceğinden sermaye azaltımı söz konusu olmayacaktır. Ancak bu yapılırken

ortaya çıkabilecek sakıncaları önlemek amacıyla Kanun sermaye azaltımında uygulanacak hükümlerin bölünmede uygulanmayacağını belirtmekte ve bölünmeyi kolaylaştırmaktadır. Kooperatifler için de Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesine dayanılarak Ticaret Kanununun 473 ve 474 üncü maddelerinin uygulanmaları söz konusu olmayacaktır (TTK md.162/2).

Bölünmede bölünen şirketin sermaye azaltımına gitmesi, devralan şirketin de sermaye artırımına gitmesini gerektirir. Şöyle ki; bölünüp devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketin/şirketlerin paylarını kendiliğinden iktisap edebilmelerini sağlamak için, devralan şirketlerin sermayesi yetersiz kalıyorsa sermayeyi artırmak gerekecektir. Bu gereklilik, devreden şirketin ortaklarının haklarını koruma ölçüsünde ortaya çıkan bir yükümlülüktür. Anılan yüküm, dolaylı olarak alacaklıları da korur. Sermaye artırımının yüksekliğini, Kanunun 163 üncü hükmünde yer alan “devreden şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda” ölçüsü yanında, şirketler arasında iştirak ilişkisinin var olup olmadığı ile devralan şirketin elinde kendi paylarının bulunup bulunmaması da belirler.

Bilanço günüyle, bölünme sözleşmesinin imzası veya bölünme planının düzenlenmesi tarihi arasında, altı aydan fazla bir zaman bulunduğu veya son bilançonun çıkarılmasından itibaren, bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmiş olduğu takdirde, bir ara bilanço çıkarılması gerekir. Ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve standartlar uygulanır. Fiziki envanter çıkarılması gerekli değildir.

(2) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla,

Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir.

b) Son bilançoda kabul edilmiş bulunan değerlemeler, sadece ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

1.2.2.2.4 Bölünme Planı ve Bölünme Sözleşmesi

Bir şirket bölünerek malvarlığı bölümlerini var olan şirketlere devredecekse,

hem devreden hem de devralan tarafında halen mevcut olan hukuk süjele-ri, yani bölünmeye katılan işletmeler var demektir. Bu durumda bölünme, taraflar arasında ya iki ya da çok taraflı bir sözleşme ile düzenlenebilir. Buna karşılık, bölünen şirket malvarlığını yeni bir şirkete devredecekse kurulacak ticari işletme ya da işletmeler henüz hukuken var olmadığından bölünme aşamasında bir sözleşme yapmak mümkün olmayacaktır. Bu durumda, bölünen şirket kendi başına tek taraflı bir hukukî işlem gerçekleştirir. Bu tek taraflı işlem de, Kanunda bölünme planı diye adlandırılmıştır.

Bölünme sözleşmesi, bölünmeye katılan taraflar arasında müzakere edilebilir. Her iki taraf, bölünme sözleşmesinde kendi menfaatinin gözetilmesini sağlamaya çalışır; sonuç tarafların iradeleriyle sağlanır. Bu sebeple menfaat çatışması, yani menfaatler dengesinin tek taraflı olarak kurulması durumu söz konusu olmaz. Aynı sonuca, bölünme planı bakımından varılmaz. Çünkü bölünme planında müzakere yapılan bir “karşı taraf” yoktur.

Hem bölünme sözleşmesi hem de bölünme planı bölünmenin temeli olmaktan başka, ortaklar ile diğer hak sahiplerinin haklarını tanımlayan belgelerdir.

Bölünme sözleşmesi bölünmeye katılan işletmelerin yönetim organlarıncayapılır. Bölünme planı ise devreden işletmenin yönetim organınca hazırlanır. Yazılı şekil her ikisi için de geçerlilik şartıdır.

Bölünme planı ve bölünme sözleşmesinde belirtilmesi gereken hususlar:

- Şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini,
- Aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını teker teker gösteren listeyi,
- Payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları,
- Devralan şirketin; intifa senedi, oydan yoksun pay ve özel hak sahiplerine tahsis ettiği hakları,
- Şirket paylarının değişim tarzlarını,
- Şirket paylarının bilanço kârına hangi tarihten itibaren hak kazanacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini,

- Devreden şirketin işlemlerinin hangi tarihten itibaren devralan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini,
- Yönetim organlarının üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere tanınan özel menfaatleri,
- Bölünme sonucu devralan şirketlere geçen iş ilişkilerinin listesini, içerir (TTK md.167).

İşletmede devredilecek bölümlerin belirlenmesi, yani gruplaştırmada; yönetim organı (nesnel takdirine göre) hangi malvarlığı unsurlarının, hangi bölüme gireceğini belirler. Çeşitli aktifin ve pasifin bir araya konulması suretiyle devredilecek bölümler oluşturulur. Her hükmün bir envanteri çıkarılır. Bölümlere giren aktiflerin ve pasiflerin birbirleriyle ilgili olmaları mümkündür; ancak ilginin varlığı katı bir şart değildir. Envanter bölünmenin gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Bölünmede önemli olan, aktif ve pasifi oluşturan değerlerin nasıl bölündüğü ve bir bütün oluşturacak şekilde tertiplenip (düzenlenip) bölünmeye tahsis edilmiştir. Bu durumun açık bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

1.2.2.2.5 Bölünmenin Dışında Kalan Malvarlığı

Kanun; bölünmenin dışında kalan bilerek veya bilmeyerek bölünmeye alınmamış malvarlığını düzenleme ihtiyacı duymuştur. Bazı malvarlıklarının bölünme sözleşmesine ya da planına koyulmamış olması; bölünme sözleşmesini/planını hazırlayanların ihmalinden veya yönetim organının bölünen şirketin söz konusu tahsis edilmeyen aktife sahip bulunduğunu bilmemelerinden ya da diğer sebeplerden doğabilir. Bölünme tescil ile hüküm ifade edince, bu tahsis dışı kalan aktif malvarlığı parçalarının hukuki durumu ne olacaktır. Tam bölünmede, tahsis dışı kalan aktif unsur üstünde, tüm devralan şirketler kendilerine geçen malvarlığının oranına göre paylı mülkiyet hakkına sahip olurlar. Tam bölünmede bölünen şirket ortadan kalktığına göre, anılan malvarlığı üzerinde ona bir hak tanınmaz. Buna karşılık, kısmi bölünmede tahsis dışı malvarlığı bölünen şirkette kalır (TTK md.168).

Son olarak tam bölünmeye katılan şirketler devraldıkları şirketin borçlarından eğer borç herhangi birine tahsis edilmemişse müteselsil olarak borçlu olacaklardır.

1.2.2.2.6 Bölünme Raporu

Birleşmede olduğu gibi bölünmede de bölünmeye ilişkin bilgilendirici bir rapor hazırlanır. Raporu, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları ayrı ayrı hazırlar ancak ortak bir rapor da hazırlanabilir. Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ve orta ölçekli şirketler bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler (TTK md.169).

Raporda aşağıdaki hususlar yer alır:

- Bölünmenin amacı ve sonuçları,
- Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı,
- Payların değişim oranları ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarı, özellikle devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları,
- Değişim oranının saptanmasında, payların değerlemesine ilişkin özellikler,
- Gereğinde, bölünme dolayısıyla ortaklar için doğacak olan ek ödeme yükümlülükleri, diğer kişisel edim yükümlülükleri ve sınırsız sorumluluk durumu,
- Bölünmeye katılan şirketlerin türlerinin farklı olması hâlinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan yükümlülükleri,
- Bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriği; varsa sosyal planın içeriği,
- Bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri,
- Ortakların ve ilgililerin bilgilendirilmesi ve şeffaflığın sağlanması amacıyla raporda yer alması gereken hususlar, hukuki ve ekonomik yönleri ile açıklanır.

1.2.2.2.7 İnceleme Hakkı

Yukarıda açıklanan aşamalardan sonra, bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının ve bölünme raporunun ortakların incelemesine sunulması gerekir. "İnceleme hakkı" Birleşmede olduğu gibi bilinçli oy kullanma amacına hizmet eder.

Şöyle ki;

Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, genel kurulun kararından iki ay önce, merkezlerinde, bölünme sözleşmesini veya bölünme planını, bölünme raporunu ve son üç yılın finansal tabloları ile faaliyet raporlarını ve varsa ara bilançoları, bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının incelemesine sunacak ve bölünmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili

Gazetesinde, bağımsız denetime tabi sermaye şirketleri ayrıca internet sitesinde, inceleme yapma haklarına işaret eden bir ilan yayımlayacaklardır (TTK md.171).

Birleşmede merkezin yanında şubeler de sayılmıştı ve birleşmede, genel kurulun kararından önceki otuz gün içinde raporu sunma yükümlüğü varken, bölünmede süre iki ay olarak belirlenmiş ayrıca birleşmede ortaklar dışındaki bazı kişiler de inceleme hakkına sahip kılınmışken, bölünmede bu hak sadece bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarına tanınmıştır (Bozkurt, 2012).

Bölünmeye katılan şirketlerin; ortaklarına inceleme haklarının işaret edildiği, incelenecek belgelerin nereye tevdi edildiği ve nerelerde incelemeye hazır tutulduğu hususlarının ilan edildiği sicil gazetesini, kayıtlı oldukları Ticaret Sicili Müdürlüğüne vermeleri gerekmektedir. Ancak küçük ve orta ölçekli şirketlerde, inceleme hakkından vazgeçilmesi halinde, bu hususun tüm ortaklar tarafından onaylandığını gösterir belgenin Ticaret Sicili Müdürlüğüne verilmesi yeterli olacaktır.

1.2.2.2.8 Bölünme Kararı

Bölünme kararı, bölünmenin hukuken gerçekleştirilmesinin, şirketin/şirketlerin ve şirket paylarının yeniden yapılandırılmalarının ve bölünen şirketin hukukî yazgısının en önemli aşamasını oluşturur. Bu karar tam bölünmede, bölünen şirketin malvarlığının başka ortaklarca paylaşılması ve şirketin sona erip sicilden silinmesi, gereğinde yeni şirketlerin oluşması ve bölünen şirketin ortaklarının katılma paylarının devralan şirkette veya şirketlerde bir düzene bağlanması sonucunu doğurur. Bu sebeple bölünme sözleşmesinin veya planının, içinde şirket haklarının kullanıldığı organa yani genel kurula sunulması gerekir (6102 sayılı Kanun Gerekçesi).

Bölünme, alacaklılar açısından özel korunmayı gerektiren sonuçlar doğurur. Tam bölünme, alacaklılar yönünden borçlunun değişmesidir. Çünkü tam bölünmede, bölünen şirket parçalanır ve ortadan kalkar. Bu, borçlunun ortadan kalkması ve yerine devralan şirketlerin gelmesi demektir. Kısmî bölünmede ise bölünen şirketin malvarlığı küçülür, bu sermayenin azaltılması sonucunu bile doğurabilir. Devredilen malvarlığı bölümü veya bölümleri sebebiyle oransal da olsa fiilen azalan sermaye ile alacaklıların ortak teminatları da azalmış olur. Onun için bölünmenin alacaklılar yönünden tehlikesi birleşmeden farklıdır ve daha fazladır (6102 sayılı Kanun Gerekçesi).

Alacaklıların alacakları teminat altına alındıktan sonra bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme sözleşmesini veya bölünme planını genel kurula sunacaktır ve bölünmenin Kanun'da belirtilen nisaplarla onaylanması gerekecektir.

Yani alacaklılara ilişkin teminat sağlanmadan genel kurullarca birleşme kararı alınamayacaktır (Uygun, 2013).

Bölünmede uygulanacak oy nisapları için Kanun birleşme hükümlerine atıf yapmıştır. Bu hükümler hem çeşitli sermaye şirketleriyle kooperatiflerde bölünme kararına genel olarak uygulanacak nisaplar, hem de sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile özel bazı durumlardaki nisapları da belirlemektedir.

Oranın korunmadığı bölünmede onama kararını, devreden şirkette oy hakkına haiz ortakların yüzde doksanın vermesi gerekmektedir.

1.2.2.2.9 Bölünmede Alacaklıların ve Çalışanların Korunması

Bölünmeye katılan şirketler Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yapılacak ve web sitesine konulacak ilânlarla alacaklıları esas sözleşmeye göre ve her hâlde alacaklarını bildirmeye ve güvence istemeye üç kez davet ederler. Alacaklılar bu talebe karşılık verip vermemekte serbesttirler. Talepte bulunmayanlar güvence sağlanmasını isteme hakkını yitirirler, ancak bu alacaklının hakkına herhangi bir etki yapmaz. Güvence sorunu çözülmeden bölünme kararı alınamaz.

Bölünmeye katılan şirketler, ilanların yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde istemde bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almak zorundadırlar. Ancak bölünme ile alacaklıların alacaklarının tehlikeye düşmediği anlaşılıyorsa teminat altına almaya gerek kalmayacaktır. Ayrıca diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması halinde şirket borcu da ödeyebilecektir. Bu kural birleşmede de aynı şekilde ele alınmıştır.

Bölünmeye katılan şirketlerin alacaklardan sorumluluk dereceleri de Kanun'da belirtilmiştir. Bölünme planı veya bölünme sözleşmesi ile kendisine borç tahsis edilen şirket birinci derecede sorumludur. Birinci derecede sorumlu şirkete başvurmadan diğer (ikinci derecede) sorumlu şirketlere başvuru-

maz. Ancak alacaklılar alacaklarını alamaz ve birinci derecede sorumlu şirket temerrüde düşerse bölünmeye katılan diğer şirketler ikinci derecede sorumlu olacaktır. Bu sorumluluk ise ikinci derecede sorumlu şirketler için müteselsil sorumluluktur (TTK md.176).

İkinci derece sorumlu şirketin takip edilebilmesi için alacağın teminat altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin; iflas etmiş, konkordato süresi almış, kesin aciz vesikası alınmasının şartları doğmuş, Türkiye’de ve hukuken takip edilemez duruma gelmiş olması gerekir.

Kanun’un 178 inci maddesinde “İş İlişkilerinin Geçmesi” başlığı altında yer alan hükümlerle çalışanların korunmasına yönelik güvenceler getirilmiştir. Bu itibarla, tam veya kısmî bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçecektir. Ancak işçinin itiraz etmesi durumunda, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona ermiş olacak ayrıca devralan şirket ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlü olacaktır. Eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludurlar. İşveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemeyecektir ancak aksi kararlaştırılmış olabileceği gibi durum da bunu gerektirebilecektir. Ayrıca, işçiler muaccel olan ve muaccel olacak alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebileceklerdir.

Bu güvencelere ilaveten altıncı fıkrada yer alan düzenlemeye göre; devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam edeceklerdir.

İş Kanunu’nun 6 ncı maddesinde işyerinin veya bir bölümünün devri hususu düzenlenmiştir. Bu maddeyi TTK’nın 178 inci maddesi ile karşılaştırsak, işçiye itiraz hakkı tanıdığı, aksi kararlaştırılmadıkça veya hâlin gereğinden

anlaşılmadıkça işverenin iş sözleşmesinden doğan alacaklarını başkasına devretmesine izin vermediği, alacaklarının teminat altına alınmasını isteye-bilmek hakkını işçiye tanıdığı için daha iyi, amaca daha uygun ve toplumsal yönü daha güçlü olan bir madde olduğu görülecektir.

Birbiriyle çelişkili hükümler barındıran iki Kanundan işçilerle ilgili olarak hangisinin uygulanacağı konusunda; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun daha sonra kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiş olması, işçi lehine olan hüküm uygulanması ilkesi bakımından da bu hususta İş Kanunu'ndan daha üstün olması sebebiyle TTK öncelikli olarak uygulanacaktır. Düzenlenmeyen hükümlerde ise elbette İş Kanununun hükümleri geçerlidir.

1.2.2.2.10 Tescil ve İş İlişkilerinin Geçmesi

Kanunun 179 uncu maddesi bölünmenin tescil edilmesini ve iş ilişkilerinin geçiş anını düzenlemektedir. Bölünme onaylanınca, yönetim organı bölünmenin tescilini ister. Kısmi bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması gerekiyorsa buna ilişkin esas sözleşme değişikliği de tescil ettirilir. Tam bölünme hâlinde devreden şirket ticaret siciline tescil ile birlikte sona erer.

Bölünme ticaret siciline tescille geçerlilik kazanır. Tescil anında envanterde yer alan bütün aktifler ve pasifler devralan şirketlere geçer.

1.2.2.3 Tür Değiştirme

Hukukumuzda tür değiştirme yeni bir kavram değildir. 1975-1985 yıllarında tür değiştirme hem teorik hem de dogmatik bakımdan ayrıntılı ve derine inen incelemelere konu olmuştur (6102 sayılı Kanun Gerekçesi). Tür değiştirme eski Kanunda sadece 152 nci maddede tanımlanmış ve yer almıştır. Yeni Kanunun, 180 ilâ 194 üncü maddelerinde hemen hemen aynı ilkelere yer verilerek konu çok daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Kanun'un 180 inci maddesinde tür değiştirmenin tanımı; bir şirketin hukuki şeklini değiştirmesi şeklindedir.

Dolayısıyla anılan maddede belirtildiği üzere yeni türe dönüştürülen şirket eski şirketin devamı niteliğindedir. Çünkü şirketin türü değişmekle beraber şirket tasfiyeye uğramamaktadır.

Bu madde, 181 inci madde ile birlikte yorumlandığında, geniş bir tür değiştirme serbestisini ve türü seçme özgürlüğünü sağladığı görülecektir. Ancak yine de bu durum sınırsız olarak yorumlanamaz. Tür değiştirme ile tür değiştiren şirketin hukuki ilişkilerinin değişmeyeceği hükmü “yeni nev’e çevrilen şirket, eskisinin devamıdır” kuralının başka şekilde ifadesidir (6102 sayılı Kanun Gerekçesi).

1.2.2.3.1 Geçerli Tür Değişiklikleri

Kanun geçerli tür değiştirmeyi, sermaye şirketi, kolektif şirket, komandit şirket ve kooperatifler olmak üzere dört başlık halinde saymıştır.

Buna göre;

Sermaye şirketi: Başka türde bir sermaye şirketine veya kooperatife,

Kollektif şirket: Sermaye şirketine, kooperatife ya da komandit şirkete,

Komandit şirket: Sermaye şirketine, kooperatife veya kolektif şirkete,

Kooperatif: Sermaye şirketine dönüşebilecektir.

1.2.2.3.2 Şirket Paylarının ve Haklarının Korunması

Tür değiştirmede esasında değişen sadece şirketin türüdür. Ortaklar ve varlıklar aynı kalır ancak Kanunun 183 üncü maddesi bu duruma açıklık getirmektedir. Ortaksal konumun devamı ilkesi bağlamında, payların ve hakların korunmasını amaçlayan hükmün iki ilkesi vardır. Birincisi pay ve ortaklık haklarının korunması, ikincisi ise eşit değerlilik ilkesidir.

Tür değiştirme bahane edilerek hiçbir ortak şirketten çıkarılamaz ve hiçbir ortağın ortaklık hakları zedelenemez, azaltılamaz ve sınırlandırılmaz.

1.2.2.3.3 Kuruluş ve Ara Bilanço

Kanun’un 184 üncü maddesi gereğince şirketler tür değişikliğine giderken yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümlere tabi olacaktır. Yani tür değiştiren şirket yeni türün kuruluş işlemlerini de yerine getirecek ve yeni türün kurulmasında gerekli hükümlere uyacaktır. Ancak asgari sermaye ve aynı sermaye hususunda yeni türün sermaye şirketi olması durumunda ortakların

asgari sayısı ve aynı sermayeye ilişkin kuruluş hükümleri uygulanmayacaktır. Ancak anonim ve limited şirketlerde asgari ortak sayısı Yeni Kanun ile birlikte düzenleme alanı bulmuş ve bu iki şirket türü için asgari ortak sayısı "bir" olmuştur. Bu sebeple anonim ve limited şirketler için asgari ortak sayısına ilişkin istisnanın bir hükmü bulunmamaktadır.

Birleşme ve bölünmede olduğu gibi bilanço günüyle tür değiştirme raporunun düzenlendiği tarih arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarıldığı tarihten itibaren şirketin malvarlığında önemli değişiklikler meydana gelmişse ara bilanço çıkarılacaktır. Yine, ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanacaktır ve birleşme ve bölünmede olduğu gibi aşağıdaki istisnalar tür değişikliği için çıkarılacak ara bilançoda da uygulama alanı bulacaktır.

Ara bilanço için;

- Fizikî envanter çıkarılması gerekli tutulmamıştır.
- Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilecek; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınacaktır.

1.2.2.3.4 Tür Değiştirme Planı

Tür değiştirmede, yönetim organı yazılı bir tür değiştirme planı düzenler ve genel kurula sunar. Tür değiştirme planında;

- Şirketin tür değiştirmeden önceki ve sonraki ticaret unvanı, merkezi ve yeni türe ilişkin ibare,
- Yeni türün şirket sözleşmesi,
- Ortakların tür değiştirmeden sonra sahip olacakları payların sayısı, cinsi ve tutarı veya tür değiştirmeden sonra ortakların paylarına ilişkin açıklamalar, yer alır (TTK md.185).

Tür değiştirmede sadece plan öngörülmüştür. Bunun sebebi işlemin tek taraflı olmasıdır. Birleşme ve bölünmede en az iki taraf söz konusu iken tür değiştirme tamamen şirket içi ilişkiden doğan bir yapılandırmadır. Bu yüzden diğer iki türde sözleşme öngörülmüşken burada öngörülmemiştir.

1.2.2.3.5 Tür Değişirme Raporu

Tür değiştirme planından sonra şirket tür değiştirme raporu hazırlayacaktır. Tür değiştirme raporunun hazırlanmasındaki amaç, ortakların tür değişikliği sürecine ilişkin bilgilendirilmesidir. Tür değişikliği kararını almadaki amacın ne olduğu, tür değişikliğinin nasıl bir çıktısı olacağı, getireceği faydaların şirket bakımından ne olacağı, yeni türde ortaklık paylarının nasıl olacağı ile ortakların yükümlülükleri ve sorumluluklarının nasıl değişeceği söz konusu raporda gösterilmiş olacaktır.

Tür değişikliği raporu da plan gibi yazılı şekle tabi kılınmıştır ve zorunludur. 186 ncı madde gereğince raporda hukuki ve ekonomik yönden açıklanacak hususlar şunlardır:

- Tür değiştirmenin amacı ve sonuçları,
- Yeni türe ilişkin kuruluş hükümlerinin yerine getirilmiş bulunduğu,
- Yeni şirket sözleşmesi,
- Tür değiştirmeden sonra ortakların sahip olacakları paylara dair değişim oranı,
- Varsa ortaklar ile ilgili olarak tür değiştirmeden kaynaklanan ek ödeme ile diğer kişisel edim yükümlülükleri ve kişisel sorumluluklar,
- Ortaklar için yeni tür dolayısıyla doğan yükümlülükler,

Anılan madde gereğince, tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ve orta ölçekli şirketler tür değiştirme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilecektir. Bu düzenlemenin isabetli olduğu düşünülmektedir. Zira tür değiştirme raporu ortakların incelemesine sunulacaktır ve bazen düzenlenmesi külfetiyle kıyaslandığında çok fazla yarar sağlamayacaktır. Özellikle tek kişilik şirketlerde bu süreçte bütün kararları tek bir ortak alacaktır ve rapor sonucunda kararının değişmeyeceği düşünülebilir çünkü süreci başlatma iradesi ile bundan sonraki aşamalara da onay verdiği varsayılabilir. Çok ortaklı şirketlerde genel kurulda tür değişikliği kararı almak için tür değişikliğinin getiri ve götürüleri ortakların incelemesine sunulması ve doğru bir kararın alınmasında fayda sağlayabilecektir ve bu düzenlemenin getirilmesindeki amaç da budur. Ancak az ortaklı şirketlerde ortak bir irade ve mutabakatın sağlanması durumunda tür değişikliği sürecini kısmen de olsa yavaşlatması mümkündür. Hatta profesyonel olmayan şirketler için nasıl hazırlanacağı bir zorluk dahi olabilecektir. Büyük ölçekli şirketler ve

çok ortaklı şirketler için sağlayacağı faydanın küçük ve orta ölçekli şirketler ile az ortaklı şirketlerde sağlayacağı faydadan fazla olacağı da değerlendirilmektedir (Uygun, 2013).

1.2.2.3.6 İnceleme Hakkı

Birleşme ve bölünmede olduğu gibi tür değişikliğinde inceleme aşaması bulunmaktadır. Ancak tür değişikliğinde inceleme hakkı bölünmede olduğu gibi ortaklara tanınmıştır. Tür değişikliğine gidecek şirketin genel kurulunda karar alınmasından otuz gün önce aşağıda sayılan belgeler ortakların incelemesine sunulacaktır.

- Tür değiştirme planı
- Tür değiştirme raporu
- Son üç yılın finansal tabloları, varsa ara bilanço

Yine ortakların daha fazla inceleme aşamasında yer alabilmeleri için isteyen ortaklara anılan belgelerin kopyaları bedelsiz verilecektir ve ayrıca tür değiştirecek şirket, ortakları uygun bir şekilde inceleme haklarının bulunduğu hususunda bilgilendirecektir.

1.2.2.3.7 Tür Değiştirme Kararı

Tür değiştirecek şirketin yönetim organı, tür değişikliğinin karara bağlanması için tür değiştirme planını genel kurula sunacaktır. Genel kurulda tür değiştirme planının kabul edilmesiyle tür değiştirme kararı alınmış olacaktır.

Kooperatifler için tür değiştirme kararında aranacak nisap Kanununun 189 uncu maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde düzenlenmiştir. Tür değiştirme kararının onaylanması için ortakların en az üçte ikisinin temsil edilmeleri gerekir ve karar mevcut oyların çoğunluğu ile alınır. Şayet, tür değiştirme kararı ek ödeme gibi ortaklara sorumluluk getiriyorsa kooperatife kayıtlı ortakların üçte ikisinin olumlu oyu gerekecektir. Kooperatifler Kanununda, "Ortakların Paylarının Arttırılması" başlığı altında düzenlenen 52 nci maddede ortağa ek bir yük getiriliyorsa bütün ortakların dörtte üçünün onayı aranmaktadır. Dolayısıyla Kooperatifler Kanunu daha ağır bir nisap getirmektedir. Ancak yeni yürürlüğe giren 6102 sayılı Kanun uygulanacağından kooperatifler için aranacak nisapta 189 uncu maddeyi uygulamak gerekecektir.

Tür değiştirmeye ilişkin genel kurul kararında; tür değiştirme planı ve tür değiştirme raporu ortakların incelemesine sunulmuş ve inceleme hakkının kullanılmış olduğu, tür değiştirme planı ile tür değiştirme raporunun kabul edildiği, şirketin hangi türe dönüşecek ise o türe dönüőtürülmesine karar verildiği ifadelerinin yer alması gereklidir.

Tür değişikliğinin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için ilgili şirketin yönetim organının tür değiştirmeyi ve yeni şirketin sözleşmesini tescil ettirmesi gerekmektedir. Böylece tür değişikliği tescil ile hukuki geçerlilik kazanacaktır. Ayrıca, ilgilileri bilgilendirmek açısından tür değiştirme kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilecektir.

Ticaret Sicili Yönetmeliğinin 131 inci maddesinde ise tür değişikliği durumunda hangi olguların tescil edileceği belirtilmiştir. Bu olgular şunlardır:

- Türü değiştirilen şirketlerin, tür değiştirmeden önceki ve sonraki ticaret unvanları, varsa işletme adları,
- Tür değiştirmeye ilişkin genel kurul kararı ve tarihi,
- Tür değiştirmeden sonraki yeni şirket sözleşmesi ve tarihi,
- Yeni türe ilişkin tescil edilmesi gereken olgular,

Ayrıca tescilin eski türün sicil kaydı üzerinden yapılması ve tür değiştiren şirketin malvarlığına dâhil olan; tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların yeni tür adına tescilinin gecikmeksizin yapılması amacıyla, Ticaret Sicili Müdürlüğu tarafından yeni türün tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere derhal bildirileceği hüküm altına alınmiştir.

1.2.2.3.8 Alacaklıların ve Çalışanların Korunması

Kanunun 190 inci maddesinde tür değişikliğinde ortakların kişisel sorumlulukları hakkında 158 inci ve iş sözleşmelerinden doğan borçlar hakkında 178 inci maddenin uygulanacağını hükme bağlamış ve birleşme ve bölünme hükümlerine atıf yapmıştır.

158 inci madde gereğince tür değişikliğinden sonra da ortakların sorumluluğu devam etmektedir. Birleşme ve bölünmede olduğu gibi bu borçların

belirli bir tarihten önce doğması veya oluşması gerekmektedir. Borçların tür değişikliği kararının ilanından önce doğmuş olması veya borçları doğuran sebeplerin bu tarihten önce oluşması aranmaktadır.

Yine birleşme ve bölünmede olduğu gibi zamanaşımı söz konusudur. Tür değiştiren şirketin borçlarından doğan, ortakların kişisel sorumluluğuna ilişkin istemler, tür değiştirme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıl geçince zamanaşımına uğrayacaktır ve alacak ilan tarihinden sonra muaccel olursa, zamanaşımı süresi muacceliyet tarihinden başlayacaktır. Bu sınırlama, devralan şirketin borçları dolayısıyla şahsen sorumlu olan ortakların sorumluluklarına uygulanmayacaktır.

Tür değişikliği durumunda çalışanların çok fazla etkilendiğini söylemenin mümkün olmadığı değerlendirilmektedir. Zira şirketin sadece türü değişmektedir ancak hukuki kişiliği korunmaktadır. Tür değiştirmeyle birlikte hizmet sözleşmesinin tarafını, tür değiştirmeden önceki şirketin yerine yeni türdeki şirket oluşturmaktadır (Pulaşlı, 2011).

Kendigelen'e (2011) göre de, türü değiştirilen bir şirketin tüzel kişiliği aynen devam ettiğine göre, bu şirket eskisinin devamı olduğuna göre, ortada iş ilişkileri bakımından yeni bir işverenden söz etmek mümkün değildir. Elbette korunması gereken durum olarak sınırsız sorumlu ortaklıktan sınırlı sorumlu ortaklığa geçiş durumu söz konusu olabilecektir. Ancak ilgili maddeye yapılan atfın da bunu sağladığı değerlendirilmektedir.

Tür değiştirmede sadece şirketin hukuki şekli değişmekte olmasına karşın iş sözleşmelerinden doğan borçlarla ilgili olarak 190 inci madde 178 inci maddeye atıf yapmakta ve işçilerin rızasının alınması gerektiğine ilişkin hüküm uygulanacaktır. Söz konusu hükmün; uygulama alanı bulacak ise tür değişikliğinin hızlı bir geçişi sağlaması amacına hizmet etmeyeceği değerlendirilmektedir.

1.2.2.4. Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmede Uygulanacak Genel Hükümler

191 ilâ 193 üncü maddelerde birleşme, bölünme ve tür değişikliğine ilişkin ortak hükümlere yer verilmiştir. 191 inci maddede ortaklık paylarının korunmasına ilişkin olarak mahkeme tarafından belirlenen denkleştirme akçesi düzenlenirken, 192 nci maddede birleşme, bölünme ve tür değişikliği

kararlarının mahkeme tarafından iptal edilmesi veya söz konusu şirketlere eksiklerini tamamlamak için süre verilmesi düzenlenmiştir. 193 üncü maddede ise birleşme, bölünme ve tür değiştirme sürecine müdahil olan kişilerin sorumluluğu açıklanmıştır.

Birleşme, bölünme veya tür değiştirme sürecinde ortaklık payları ve ortaklık hakları etkilenebilir. Ayrıca şirketlerden ayrılan ortaklara verilen ayrılma karşılığı doğru belirlenmemiş olabilir. Bu durumda 191 nci madde gereğince her ortağa, uygun bir denkleştirme akçesinin belirlenmesi için asliye ticaret mahkemesine başvuru hakkı tanınmıştır. Bu hak bireysel olarak bütün ortaklar için geçerlidir ancak bir ortağın dava sonucu elde ettiği hak diğer ortaklara da sirayet edecektir. Ortakların bu hakkı; birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde kullanmaları gerekmektedir.

Böylece ortaklar için belirlenen karşılığın eksik veya fazla belirlenmesi durumunda mahkemece yeniden tespiti gerçekleştirilebilecektir. Ancak bu isteme ilişkin dava birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının geçerliliğini etkilemeyecektir. Zira bu davada amaç ortaklık payını veya hakkını korumaktır. Gerekçede de belirtildiği gibi bu hüküm ile haksızlığa uğrayan ortağın denkleştirme akçesi ile tatmin edilmesi amaçlanmaktadır. Yani amaç söz konusu birleşme, bölünme ve tür değişikliği işlemi ortadan kaldırmak değildir.

Kanun haklı sebepler haricinde davanın giderlerini devralan şirkete yüklemiştir. Bunun sebebi ortağın dava giderlerini karşılayamama kaygısıyla hakkını aramaktan vazgeçmesi ve haksızlığa karşı sessiz kalması olasılığını ortadan kaldırmaktır.

192 nci maddesinde ise birleşme, bölünme ve tür değişikliğine ilişkin hükümleri barındıran 134 ilâ 190 ıncı maddelerin ihlali hâlinde, ortaklara iptal davası açma hakkı düzenlenmiştir. Bu haktan yararlanabilmek için birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumsuz oy vermek ve bunu tutanağa geçirmek gerekir. İptal davası açma süresi ise iki ay ile sınırlandırılmıştır. Birleşme, bölünme ve tür değişikliğinin kararlarının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren süre başlamaktadır.

Birleşme, bölünme ve tür değişikliği sürecinde gerçekleştirilen işlemlerde

bilinçli veya bilinçsiz eksiklikler ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda mahkeme bu süreci yok sayarak kararların iptali yerine eksikliğin tamamlanması için taraflara süre verebilir. Ancak bu eksiklik, mahkemece verilen süre içinde tamamlanmazsa veya giderilemezse mahkeme kararı iptal edecek ve gerekli önlemleri alacaktır. Böylesi bir durum yapılan bütün çabaları ve işlemleri yok etmiş olacaktır. Bu sebeple sağlam, doğru ve mevzuata uygun kararların alınması iptal davasına yol açılmasına engel olacaktır.

193 üncü maddede birleşme, bölünme veya tür değişikliği işlemlerinde etkisi olan kişilerin şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumlu oldukları hüküm altına alınmıştır. Burada sadece ortaklar değil alacaklılar da koruma altına alınmıştır.

Diğer taraftan, Bakanlık tarafından 31/10/2012 tarihinde “Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ” yayımlanmıştır. Tebliğ’in amacı birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapı değişiklikleri ile ayni sermaye konulması veya ticari işletmelerin devralınması sonucunda, tapu ve gemi sicili ile fikrî mülkiyete ilişkin sicillerde ve benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların sahipliklerinde meydana gelen değişikliklerin ilgili sicillere bildirilmesini ve sicil kayıtları ile belgelerindeki gerekli değişikliklerin yapılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek, başvuruda bulunacak kişiler ve gerekli belgeleri belirlemek olarak belirtilmiştir. Tebliğ’in 5 inci maddesinde belirtilen hususların ilgili Ticaret Sicili Müdürlüğü tarafından ilgili sicillere bildirileceği ifade edilmiştir. Özellikle malvarlığındaki değişikliklerin külli halefiyet ilkesi gereğince yeni sahiplerinin mülkiyetine doğrudan geçişini sağlamak amacıyla, siciller arasında işlemlerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi ve malvarlığının doğru hak sahibinin mülkiyetinde bulunmasını sağlamak açısından Tebliğ ile getirilen bu işlemler tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir (Uygun, 2013).

1.2.2.5 Ticari İşletme ile Birleşme ve Tür Değişirme

Yeni TTK’nın getirmiş olduğu yeniliklerden birisi de bir ticari işletmenin bir ticaret şirketiyle onun tarafından devralınmak suretiyle birleşebilmesidir.

194 üncü madde hükmü, ticari işletmenin ticaret şirketi ile devralınmak suretiyle birleşebileceğini düzenlemektedir. Üçüncü fıkrasında da bir ticaret şirketinin bir ticari işletmeye dönüştürülebilmesi için ticaret şirketinin bü-

tün paylarının ticari işletmeyi işleten kişi ya da kişiler tarafından devralınması gerektiği ve değişikliklerin sicile tescil edilmesi gerektiğini düzenlemektedir. Ayrıca dönüştürmeye bu Kanunun zamanaşımı ve zamanaşımının kesilmesine ilişkin olan 264 ve 266 ncı maddeleri uygulanacaktır.

1.2.3. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞININ DÜZENLEME VE DENETLEME YETKİSİ

210 uncu madde Gümrük ve Ticaret Bakanlığının şirketlere ilişkin düzenleme yetkisini açık ve net bir şekilde göstermektedir. Birinci fıkra geleneğe uygun olarak Bakanlık düzeyinde yapılan ve daha çok mevzuatın doğru uygulanmasına odaklanmış olan denetlemeyi de Gümrük ve Ticaret Bakanlığına vermiştir.

Öte yandan, maddede geçen *“Ticaret şirketlerinin, bu Kanun kapsamındaki işlemleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı denetim elemanları tarafından denetlenir.”* hükmü, 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değiştirilmiştir. Hükmün değişikliğe uğramadan önceki ilk hali *“Ticaret şirketlerinin işlemleri, ilkeleri ve usulü bir tüzük ile belirlenerek Sanayi ve Ticaret Bakanlığı denetim elemanları tarafından denetlenir.”* şeklinde idi. Yeni düzenlemeyle sınır daraltılmış, şirketlerin (dolayısıyla kooperatiflerin) sadece TTK kapsamındaki işlemlerinin, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı denetim elemanları tarafından denetleneceği hüküm altına alınmıştır. Böylelikle ortaya çıkabilecek yanlış anlaşılmanın da önüne geçilmiştir. Ayrıca söz konusu denetimin ilkeleri ve usulü ile denetime tabi işlemler Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle düzenlenecektir.

Diğer bakanlık, kurum, kurul ve kuruluşların şirketlere ilişkin düzenleme yetkisi 210 uncu maddenin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Şirketler ve kooperatifler alanında, birçok bakanlık, kurum ve kuruluş, ilgileri nedeniyle düzenleme yapabilmektedir. Hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkeleri ile bağdaşmayan bu tür uygulamalara karşı Kanunda birçok hükümle (madde 340 gibi) önlem alınmaya çalışılmıştır. Anılan madde ile kooperatifler hakkında düzenleme yapma yetkisi esas itibarıyla Gümrük ve Ticaret Bakanlığına verilmiş ayrıca 640 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede de Kooperatifçilik Genel Müdürlüğünün bu alanla ilgili özel yetkileri düzenlenmiştir.

210 uncu maddenin; Gümrük ve Ticaret Bakanlığının kamu düzenine veya

işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunduğu belirlenen ticaret şirketleri hakkında fesih davası açma yetkisini düzenleyen üçüncü fıkrası, 6762 sayılı Kanunun 274 üncü maddesinin ikinci fıkrasından esinlenerek kaleme alınmıştır. Her iki Kanun karşılaştırıldığında yeni metnin eskisinden iki noktada ayrıldığı görülmektedir. Bunlardan birincisi fesih davasının sadece sermaye şirketlerine özgülenmiş olmasıdır. Şahıs şirketlerinde kamu düzenine aykırılık olasılığının çok dar varsayımlarda gerçekleşebileceği düşünülmüştür. Ayrıca, "ultra vires" in kaldırılmış olması nedeniyle işletme konusuna aykırılığın söz konusu şirketlerde fesih davasına yol açmaması gerekir. İşletme konusuna aykırı işlemlerde fesih davasının sermaye şirketlerinde korunmuş olması önemli ve etkili aykırılıklarda boşluk yaratmamak görüşünden kaynaklanmaktadır. Ancak, mahkemelerin bu sebeple fesih davalarını, var olan duruma nazaran daha büyük bir özenle ve yeni ölçekler bağlamında ele alacakları şüphesizdir. İkinci olarak fesih davasının açılabilmesi için bir yıllık bir süre verilmiştir. Bu sürenin niteliğinin saptanması yargı kararlarına ve öğretiye bırakılmıştır.

2 ANONİM ŞİRKET

Anonim şirketler; Ticaret Kanunu ile önemli değişikliklere uğramıştır. Özellikle 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanununda Limited şirket hükümlerine ayrıntılı olarak yer verilmekte ve anonim şirket için de bu hükümlere atıf yapılarak uygulanmaktaydı. Yeni Kanunda bu durum ortadan kaldırılmış anonim şirketler için ihtiyaç duyulan hükümler ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Kooperatifler açısından anonim şirketlere getirilen yenilikler önem arz etmektedir. Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesinde *“Bu kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki Anonim Şirketlere ait hükümler uygulanır.”* hükmü yer almakta ve uygulamada Kooperatifler Kanununda hüküm olmayan hususlarda anonim şirket hükümlerine gidilmektedir. Bu bölümde, Kooperatifler Kanununda düzenlenmeyen ama anonim şirketlerde düzenlenmiş ve kooperatiflere uygulanabilecek olan hükümler incelenecektir.

2.1 GENEL HÜKÜMLER, KURULUŞ, TEMEL İLKELER

2.1.1 Kuruluş Belgeleri ve Saklama Süresi

Kooperatif kuruluşuna ilişkin düzenleme Kooperatifler Kanununun 2 nci maddesindedir. Ancak, bu madde ayrıntılı olarak düzenlenmediği gibi kuruluş belgelerinden hangilerinin saklanacağı ve ne kadar süre saklanması gerektiği de düzenlenmemiştir.

TTK'nın 336 ncı maddesi bu konuyu düzenlemekte ve kurulmakta olan şirketin sağlam temeller üzerine oturmasını sağlamaktadır. Hükümde

- Esas sözleşme,
- Kurucular beyanı,
- Değerleme raporları,
- Ayın ve işletme devralınmasına ilişkin sözleşmeler,
- Kurulmakta olan şirketle, kurucular ve diğer kişilerle yapılan ve kuruluşla ilgili olan sözleşmeler kuruluş belgeleri olarak sayılmıştır. Bu belgelerin beş yıl süre ile saklanması ayrıca birer nüshalarının da sicilde dosyalanması gerekmektedir.

Gerekçeye göre hükmün amacı, aleniliği sağlamak, gizli sözleşme yapılmasını olabildiğince önlemek ve pay sahipleri sözleşmesini kuruluşun ve şirketler hukukunun çerçevesinin dışında tutmaktır. Sözleşmeler dâhil, kuruluşla ilgili bütün belgelerin sicil dosyasına tevdi edilmesinin sebebi budur. Gizli sözleşme veya belgenin varlığı, muvazaa oluşturuyor ya da kuruluşun temel güvencesi olan önlemleri perdeliyorsa kanunen sorumluluk doğurabilir. Sözleşmelerin, kuruluş belgelerinin sorumluluk (hukuki ve cezai sorumluluk) kapsamı içine alınmasının sebebi, kurulmakta olan şirket üzerinden menfaat sağlanmasına olabildiğince engel olmaktır.

2.1.2 Aynı Sermaye Konulabilecek Malvarlığı Unsurları

Kooperatifler Kanununda aynı sermaye 20, 21 ve 22 nci maddelerde düzenlenmiştir. Aynı sermaye konulabileceğini ve bunlara nasıl değer biçileceğini düzenleyen bu hükümler TTK'nın 342 inci maddesi kadar ayrıntılı değildir. TTK 342'de nelerin aynı nev'inden sermaye olarak konulabileceği düzenlenmiştir. Hükme göre;

- Üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan,
- Nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, varlıklar aynı sermaye olarak konulabilir.
- Yine hükme göre;
- Hizmet edimleri,
- Kişisel emek,
- Ticari itibar
- Vadesi gelmemiş alacaklar aynı sermaye olarak konulamayacaktır.

"Fikrî mülkiyet hakları" ibaresinden anlaşılması gereken, fikir ve sanat eserleri, bağlantılı haklar, markalar, tasarımlar, patentler, coğrafi işaretler, tescil edilmemiş haklar ile bilgiler, bitki geliştirilmesi yani ıslahçı haklarıdır. Elektronik ortamlar da günümüzde oldukça değerli hale geldiğinden aynı sermaye olarak konulabilecektir. Bu malvarlığı unsurlarının sayılması devredilebilme ve nakden takdir olunabilme şartının gerekmediği anlamına gelmemektedir. Bu unsurların da değerlerine göre aynı sermaye olarak kaydedilmeleri gerekmektedir. Konulmaya müsait olmayan ve değer biçilemeyen fikri mülkiyet hakları ile elektronik ortamlar aynı sermaye olarak konulamayacaktır.

Aynı sermaye olarak konulabilecek unsurlara nasıl ve kimlerin değer biçeceği Kooperatifler Kanununun 21 ve 22 nci maddelerinde düzenlendiğinden değer biçme maddesi olan TTK'nın 343'üncü maddesine gidilmeyecektir.

Ticaret şirketlerine nelerin sermaye olarak konulabileceği TTK'nın 127 nci maddesinde genel hüküm olarak düzenlenmiştir. Ancak; TTK'nın 342 nci maddesi farklı bir düzenleme getirmektedir.

TTK'nın 127'nci maddesine göre devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen bütün malvarlığı unsurları sermaye olarak konulabilir. Vadesi gelmemiş alacaklar ile üzerlerinde sınırlı bir ayni hak veya haciz bulunan malvarlığı unsurları bu kapsama girmesine rağmen 342 nci madde bunların koyulamayacağını düzenlemiş ve çelişki yaratmıştır. Gerekçeye göre bunların konulması sermayenin korunması ilkesi ile bağdaşmadığından böyle bir sınırlama getirmeye ihtiyaç duyulmuştur. TTK'nın 127 nci maddesine göre özel hüküm niteliğinde olan 342 nci maddesi, kooperatifler açısından da uygulanacaktır.

2.1.3 Nakdi Sermaye

Kooperatifler Kanununda nakdi sermayenin $\frac{1}{4}$ 'ünün peşin ödeneceğine dair hüküm bulunmakla birlikte (KK md. 3, 4), nereye ödeneceğine ve geri kalan kısmın ne kadar sürede ödeneceğine dair bir açıklık bulunmamaktadır. Uygulamada, kurucu ortakların verdiği sermaye herhangi bir kurucu ortakta toplanmakta ve izin aşamasında yazılı beyan ile sermayenin mevcut olduğu belgelenmektedir. Ancak sermayenin şahısta toplanıyor olması bazı sorunlara yol açmakta ve bu konuda düzenleme yapılmasını gerektirmektedir.

Yeni düzenleme ile anonim şirketlerde nakden taahhüt edilen sermaye paylarının nasıl ödeneceği TTK'nın 344 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Hükümde nakden ödenecek sermaye paylarının en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce geri kalanının da yirmidört ay içinde ödenmesi öngörülmektedir.

Bakiyenin ödetilmesini sağlamak ve gerekliyse 210 uncu maddenin dördüncü fıkrası hükmü uyarınca fesih davası açmak ise Bakanlığımızın görevidir.

2.1.4 Nakdi Ödemelerin Yeri

Anonim şirketlerin kuruluşunda, nakdi sermayenin nereye ödeneceği konusunda Kanun 345 inci maddesi ile açıklık getirmiştir. Nakdi ödemeler 5411 sayılı Bankacılık Kanununa bağlı bir bankaya, kurulmakta olan şirket adına

açılacak özel bir hesaba sadece şirketin kullanabileceği bir şekilde yatırılacaktır. Bu durum ticaret siciline hitaben banka tarafından düzenlenecek bir banka mektubu ile ispatlanacaktır. Yatırılan tutar ancak şirketin tüzel kişilik kazandığını gösteren sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine şirket tarafından çekilebilecektir. Üç ay içinde şirket tüzel kişilik kazanamazsa bedeller sahiplerine geri verilecektir. Hükümle ödeme yeri resmiyete kavuşturulmuştur.

Kooperatiflerde kuruluş aşamasında ödemeler kuruculardan herhangi birine yapılmakta ve hiçbir resmiyete bağlanmamaktaydı. Anonim şirketlere getirilen bu hüküm kooperatifler açısından da uygulama kolaylığı sağlamak ve meydana gelecek ihtilafları bertaraf etmektedir.

2.1.5 Kurucular Beyanı

Kooperatif kuruluşları sırasında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından “Kuruluş Bilgi Formu” istenilmektedir. Ancak bu form geçmiş tecrübelerle oluşturulmuş sadece kurucuların bilgilerine ve kurulan kooperatifin adresine ilişkin bilgi içeren detaylı olmayan bir formdur. Yeni Ticaret Kanununda bu konu daha sistematik bir şekilde düzenlenmiştir.

TTK'nın 349 uncu maddesi hukukumuzda ilk defa kurucular tarafından anonim şirketin kuruluşu hakkında bir beyan hazırlanıp imzalanması zorunluluğunu getirmiş ve beyanda hangi hususların yer alacağını ayrıntılı bir şekilde hükme bağlamıştır. Beyanda, kuruluş aşamasındaki tüm taahhütler, kurulacak şirket adına yapılacak tüm işlemlere yönelik, özellikle bunların değerlerine ilişkin karşılaştırma ve açıklamalar yer alır.

Beyan ilkesi, birçok Avrupa ülkesinde yaygın olmakla birlikte ülkemizde yenedir. Bu ilke dürüst bilgi verme ilkesiyle tanımlanır. Beyan, denetimin vazgeçilemez parçasıdır. Beyan bir çeşit rapor olmakla beraber kurucuları bağlayıcı nitelik taşıdığından ve gerçeğe uymaması halinde hukukî (549 uncu ve devamı maddeler) ve cezaî (TTK md. 562) sonuçlar doğurabileceğinden “beyan” olarak adlandırılmıştır.

Beyanın amacı; kamuyu aydınlatarak sermayenin korunmasını sağlamak, kooperatifin kurucuların menfaatine kullanılmasına engel olmak; genel olarak yolsuzlukları önlemek; kuruluşun denetlenmesini kolaylaştırmak ve sorumluluk davalarına akışkanlık kazandırmaktır. Bu sebeple beyan, bilgiyi

ve hesabı dürüst bir şekilde verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır (6102 sayılı Kanun Gereğesi).

Bazı konuların anasözleşmede yer alması, kurucular beyanında o konular hakkında açıklama yapılması yükümünü ortadan kaldırmaz. Beyan; gerekçeli olmalı, emsal gösterilmeli, karşılaştırmalara yer vermeli ve anlaşılır bir dille yazılmalıdır. Satır başları ile yetinen, olayları hikâye eden bir beyan amaca uygun değildir. Kuruluş süreci içinde inşaata başlanmış, üretim ve satış yapılmışsa üretim ve satış fiyatları gösterilmeli, kurulmakta olan kooperatif adına gerçekleştirilen ödemelerin dökümü verilmelidir. Bunlar da, kuruluş içinde cereyan eden olaylara dâhildir (6102 sayılı Kanun Gereğesi).

Kanun, kurucular beyanının bütün kurucularla birlikte hazırlanıp verilmesi ve bizzat kurucularca imzalanmasını düzenlemiştir. Beyanın imzalanmasında vekâleti kabul etmemiştir.

2.1.6 Fesih Davası

Kooperatifler Kanununda tüzel kişilik kazanmış bir kooperatif hakkında fesih davası açılabileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak TTK'da anonim şirket hakkında fesih davası açılabileceğine ilişkin AB müktesebatına uygun bir düzenleme getirilmiştir.

Tescilin her türlü hukukî sakatlığı onarması (sağlığa kavuşturması) ilkesi ve işlem güvenliğinin korunması açısından tescil ile tüzel kişilik kazanmış bir anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez. Ancak getirilen yeni düzenleme ile bazı hallerde tüzel kişilik kazanmış olan bir anonim şirketin feshine karar verilebilecektir.

TTK'nın 353 üncü maddesi hangi hallerde ve hangi sürede fesih davası açılabileceğini düzenlemiştir. Hükme göre; şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmiş ve alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmişse fesih davasının şartları oluşmuş demektir. Davayı yönetim kurulu, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, ilgili alacaklı veya pay sahibi; şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine açabilir. Ancak davanın şirketin tescili tarihinden itibaren üç ay içinde açılması gerekir. Mahkeme davanın açıldığı tarihte gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Fesih kararı, işlem düzeni ve güvenliğini etkiler. Hem davanın açılması hem de yargılama sonucu kesinleşen karar, mahkeme tarafından re'sen ticaret siciline bildirilir. Fesih kararı, tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân olunur.

2.1.7 Kooperatifin Tescil ve İlanı

Kooperatifler Kanununun "İzin verme, tescil ve ilan" başlıklı 3 üncü maddesinde Bakanlıktan kuruluş izni alındıktan sonra tescil ve ilan edilecek hususlar sayılmıştır. TTK'nın 354 üncü maddesi de anonim şirketlerde tescil ve ilan edilecek hususları saymakta ve birtakım düzenlemeler getirmektedir.

Tescil ve ilan edilecek hususlar bakımından her iki Kanun hükmü arasında bir fark gözükmesine de tescilin üçüncü kişilere etkisi bakımından TTK hükmü açıklık getirmektedir. Hükme göre anasözleşmenin tümünün tescil ve ilan edilmiş olması üçüncü şahısların anasözleşmedeki bütün maddeleri bildiği anlamına gelmeyecektir. Kısacası, tescil her hüküm yönünden olumlu işlevi haiz değildir. Hükümde gösterilen ilan edilecek hususlar aynı zamanda anasözleşmede bulunması gerekli asgarî kayıtlardır. Anasözleşmenin tümünün tescil ve ilânı kamuyu aydınlatma ilkesi yönünden gereklidir.

Maddedeki bir diğer farklılık da süreye ilişkindir. Eski TTK'da tescil ve ilan için 15 günlük süre öngörülürken, yeni TTK ile bu süre 30 güne çıkarılmıştır. Ancak otuz günün geçirilmesi halinde hukuki yaptırım uygulanacağına dair Kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Kooperatifler Kanununda ise süreye ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Ayrıca kuruluşta aynı sermaye öngörülmüş ve değeri bilirkişi raporu ile tespit edilmişse bu rapor da sicile tevdi edilecektir.

2.1.8 Pay Sahiplerinin Kooperatife Borçlanma Yasağı

Türk Hukukunda ilk kez benimsenen bir ilke ile getirilen yenilik olarak şirket ortaklarının şirkete karşı borçlanmalarının yasaklanması TTK'nın 358 inci maddesi ile düzenlenmiştir. 6335 sayılı Kanunla değiştirilen bu madde ulaşılmak istenilen amaca pek uygun düşmemektedir. Hüküm ortakların şirkete karşı borçlanmalarını yasaklamakla birlikte iki şartın birlikte gerçekleşmesi halinde yasağın kalkacağını düzenlemiştir. Öngörülen şartlar:

1- Pay sahiplerinin, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarının bulunmaması

2- Şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârının geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmasıdır. Bu şartlar sağlanmışsa ortak şirketten borç para alabilecektir.

Hükümle; şirketin alacaklılarının korunması amacıyla ortağın, şirketin mal varlığını kendi mal varlığı gibi kullanmasının önüne geçilmek istenmiştir. Ayrıca bünyesinde istisna barındırmayan daha katı olarak nitelendirilebilecek paralel bir düzenleme, şirketin pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri (kooperatiflerde yönetim kurulu üyeleri ortak olmak zorunda) ile bütün yönetim kurulu üyelerinin yine pay sahibi olmayan bazı yakınları bakımından da öngörülmüş (TTK m. 395/2) ve her iki hükme aykırılık cezai yaptırıma bağlanmıştır (TTK m. 562/5-b ve c) (Kendigelen, 2012).

Kooperatifler Kanununda böyle bir düzenleme olmadığından bu maddenin uygulanması ve bu madde ile sorumluluğa gidilmesi mümkün olabilecektir.

2.2 YÖNETİM KURULU

Yönetim kurulu; Kooperatifler Kanununda, 55 ve 64 üncü maddeler dâhil olmak üzere on madde halinde düzenlenmiştir. Ancak TTK, yönetim kuruluna ilişkin otuz sekiz madde düzenlemesi içermektedir. Bu maddelerin on sekizi tamamen yenidir. Yani bu bölümün tamamen yeniden kaleme alındığını söyleyebiliriz. Bu maddeler Kooperatifler Kanununa göre daha ayrıntılı düzenlemeler içerdiğinden kooperatiflere uygulanabilecek maddelerin incelenmesi yapılacaktır.

2.2.1 Üyelerin Sayısı ve Nitelikleri

Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin niteliklerini ve sayısını düzenleyen TTK'nın 359 uncu maddesinin dördüncü fıkrası kooperatif yönetim kurulu üyeleri açısından uygulanabilecek bir yeniliktir. Hükümde "üyeliği sona erdiren sebepler seçilmeye de engeldir" düzenlemesine yer verilmiştir. Kooperatifler Kanununda böyle bir düzenleme yer almadığından bu konuda bir açıklık bulunmakta ve uygulamada sıkıntılar yaşanmaktadır. Getirilen yeni düzenleme, kooperatiflere de uygulanacak ve yönetim kurulu üyeliğini sona erdiren nedenlerden dolayı yönetim kurulundan çıkan kişinin yeniden yönetim kuruluna seçilmesi gündeme alınamayacaktır.

2.2.2 Yönetim Kurulunda Üyeliğin Boşalması

Herhangi bir sebeple üyeliğin boşalması durumunda, yönetim kurulunun, kanuni şartları haiz birini geçici olarak yönetim kurulu üyeliğine seçmesi ve ilk genel kurulun onayına sunması düzenlemesi Kanununun 363 üncü maddesinde yer almaktadır. Bu hüküm eski TTK'nın 315 inci maddesi ile aynıdır ancak hükmün sonuna seçilen yönetim kurulu üyesinin genel kurulda da onaylanması halinde sefelinin süresini tamamlayacağı düzenlemesi eklenmiştir. Böylece uygulamada seçilen kişinin; normal süre için mi seçildiği yoksa gidenin süresini mi tamamlayacağı sorunu ortadan kalkmıştır.

2.2.3 Genel Kurulca Görevden Alma

1163 sayılı Kooperatifler Kanununda yönetim kurulu üyelerinin genel kurul tarafından görevden alınması hususu ayrı bir madde olarak düzenlenmemiştir. Kooperatifler Kanununun "Gündem" başlıklı 46 ncı maddesinde genel kurula katılanların yarısından bir fazlasının istemesi halinde yönetim kurulu üyelerinin azlinin gündeme alınabileceği düzenlemesi yer almaktadır. Dolayısıyla kooperatifin yönetim kurulu, en yetkili karar organı olan "genel kurul" tarafından azledilebilir ancak gündemde madde bulunması zorunludur.

Konuya tarım satış kooperatifleri açısından baktığımızda ise 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanun'da son yapılan değişiklik ile yönetim kurulu üyelerinin genel kurul tarafından azledilmelerinin zorlaştırıldığını görüyoruz. Söz konusu Kanununun 4 üncü maddesinde, 28/3/2013 tarihinde kabul edilen 6455 sayılı Kanununun 21 inci maddesi ile yapılan değişiklikle; yönetimde istikrarın sağlanması bağlamında, haklarında 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda sayılan ve göreve seçilmelerine engel teşkil eden suçlar veya görevi kötüye kullanma suçu nedeniyle adli makamlarca dava açılması, Bakanlıkça 1163 sayılı Kanununun 90 ıncı maddesi gereği görevlerine tedbiren son verilmesi, 4572 sayılı Kanununun 5 inci maddesi kapsamında yapılan denetim sonucunda düzenlenen raporda ibra edilmemeleri yönünde görüş belirtilmesi veya genel kurula katılma hakkına sahip olanların beşte üçünün gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce yazılı olarak talepte bulunması halleri dışında, yönetim kurulu üyelerinin görev süreleri dolmadan azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ile ilgili hususların, genel kurul toplantısı gündemine alınıp görüşülemeyeceği, bu hususların

varlığı halinde ise kararların hazirun cetvelinde imzası bulunanların yaridan fazlasının oyuyla alınabileceği hükmü getirilmiştir. Böylece, yönetim kurulu üyelerinin görev süreleri dolmadan azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ile ilgili hususların genel kurul toplantısında görüşülebilmesi için somut kriterler getirilmiş ve karar nisabı ağırlaştırılmıştır. Aynı şekilde, genel müdürlerin görevden alınmaları objektif kriterlere dayandırılarak, bu alandaki performans kayıplarının ve keyfiliğin önüne geçilmesi amaçlanmıştır⁵. Dolayısıyla tarım satış kooperatiflerinde de yönetim kurulunun azledilmesi genel kurul gündeminde hüküm bulunması ve haklarında hükümde yer alan somut sebeplerin bulunmasına bağlanmıştır.

Görevden alma hususu; eski TTK'nın 316 ncı maddesinde düzenlenmişti. Maddeye göre yönetim kurulu üyeleri esas sözleşmeyle atanmış olsalar bile genel kurul kararı ile azlonulabiliyor ve görevleri bu şekilde sona erdirilen üyeler tazminat da talep edemiyorlardı. Uygulamada bu madde bazı sıkıntılar yaratmaktaydı. Yönetim kurulu üyelerinin azlinin gündeme, bağlılık ilkesi gereğince koyulup koyulmayacağı konusunda bir açıklık yoktu. Bu mevzu Türk hukukunda uzun süre tartışılmış ve Yargıtay tarafından soruna ilişkin zaman içinde birbirinden farklı kararlar verilmiştir. Doktrini de meşgul eden bu problemi çözmek amacıyla TTK 364'te yönetim kurulu üyelerinin görevden alınması ilke olarak gündemde bu konu ile ilgili bir maddenin bulunması şartına bağlanmış; ancak haklı sebeplerin varlığı halinde gündemde madde bulunmasa da durumun genel kurulda görüşülebileceği ve karar verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Hüküm haklı sebebin niteliği ile ilgili herhangi bir sınırlama getirmemiştir. Örneğin, yolsuzluk, yetersizlik, bağlılık yükümünün ihlâli, birçok şirkette üyelik sebebiyle görevin ifasında güçlük, geçimsizlik, nüfuzun kötüye kullanılması haklı sebeptir. Sadece politik nitelik taşıyan bir sebebin, özellikle bilgisi ve ehliyeti ile yararlı olan bir üye yönünden, haklı sebep olarak algılanması maddenin konuluş amacına uymayabilir.

Hükümle getirilen bir başka yenilik ise görevden azledilen yönetim kurulu üyelerinin tazminat haklarının saklı tutulmasıdır. Eski hükümde azledilen üyelerin tazminat talep etme hakları yoktu. Bu durumun haksız uygulamalara yol açtığı düşünüldüğünden yeni hükümle tazminat talep etme hakkı getirilmiştir.

⁵ CENKİŞ Seçkin; Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinde Yeni Dönem. TemaTic- Ticaret ve Mevzuat Araştırmaları Dergisi 3. Sayı. 2014, Ankara.

Kooperatifler açısından hükmü değerlendirecek olursak; Kooperatifler Kanununun “Gündem” başlıklı 46 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasında “Gündemde olmayan hususlar görüşülemez” hükmü yer almakta, arkasından da gündeme alınacak hususlar tek tek sayılmakta, bu da belli şartlara bağlanmaktadır. Dolayısıyla, kooperatifler açısından gündeme bağlılık ilkesi halen devam etmektedir. Yönetim kurulu üyelerinin gündeme madde konulmadan haklı sebeple de olsa görevlerine son verilmesi mümkün olmayacaktır.

2.2.4 Yönetim Kurulunun Görev Dağılımı

Yönetim kurulunun yönetim ve temsille ilgili görev dağılımını düzenleyen TTK'nın 366 ncı maddesi içerdiği iki yenilik açısından kooperatifleri ilgilendirmektedir.

İlki maddenin yönetim kurulunda birden fazla başkan vekili seçilmesine olanak sağlamasıdır. Eski Kanundaki hüküm, bazı sicil müdürlerince sadece bir başkan vekilinin seçileceği şeklinde yorumlanıyordu (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 2012)⁶.

İkinci olarak, başkanın ve vekilinin veya bunlardan birinin seçiminin genel kurulca da yapılacağı öngörülmüştür. Ancak bunun için anasözleşmede hüküm olması gerekmektedir. Bu hükümlerle başkana ve vekiline güç kazandırmak amaçlanmıştır.

2.2.5 Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sınırları

Temsil yetkisinin kapsamı ve sınırları yeni TTK'nın 371 inci maddesinde düzenlenmiştir. Ultra vires kuralının yeni Kanunun 125 inci maddesi ile sistemden çıkması dolayısıyla varlığı gerekli yeni düzenlemelere hükümde yer verilmiştir. Ancak, ultra vires kuralı kooperatifler için kalkmamıştır. Çünkü Kooperatifler Kanununun 6 ncı maddesinin 1 inci fıkrasının 2 numaralı bendinde “Kooperatifin faaliyeti: Kooperatifin amacı ve çalışma konusuyla sınırlıdır” hükmü yer almaktadır. Bununla birlikte, kooperatifin amacı ve işletme konusu dışında yapılan işlemler kooperatifi bağlar, üçüncü kişiye karşı kooperatif sorumludur ancak; sınırı aşan temsil yetkisini haiz kişiye karşı kooperatif rücu talebinde bulunabilir.

⁶ Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kooperatifler Açısından Yeni Türk Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler, 2012, Ankara

Anılan maddenin ikinci fıkrasında ise işletme konusu dışındaki işlemlerin şirketi bağlaması kuralının istisnası düzenlenmektedir. Şirket, yapılan işlemin, işletme konusunun dışında bulunduğunu üçüncü kişinin bildiğini veya halin icabından anlayabilecek durumda bulunduğunu ispat ederse işlem şirketi bağlamayacaktır. Ancak, şirket anasözleşmesinin ilân edilmiş olması, bu hususun ispatı için tek başına yeterli görülmemiştir. Bu hüküm 354 üncü madde ile uyumludur. Çünkü anılan maddeye göre şirketin amaç ve konusunda sicil müspet işlevini icra etmez; yani ilân edildiği için üçüncü kişi şirketin/kooperatifin amaç ve konusunu bilmek zorunda değildir.

2.2.6 Şirket Tarafından Düzenlenecek Belgelerde Bulunması Gereken Bilgiler

Yeni TTK'nın 372 nci maddesinde şirket/kooperatif tarafından düzenlenecek belgelerde olması gereken asgari bilgiler sayılmıştır. Buna göre şirket/kooperatif tarafından düzenlenecek belgelerde şirketin/kooperatifin merkezi ile sicile kayıtlı olduğu yer ve sicil numarasının gösterilmesi zorunludur. Bu madde Kanunun 39/2 nci maddesi ile de büyük ölçüde uyumludur. Ancak aynı Kanunda aynı hükmü içeren iki maddenin yer alması teknik anlamda uygun olmamıştır.

2.2.7 Temsile Yetkili Kişilerin Tescil ve İlan

Şirketi/ kooperatifi temsile yetkili kişilerin ve bunların temsil şekillerini gösterir kararın noterce onaylanmış suretinin yönetim kurulunca tescil ve ilan edilmesi gerektiği hususu TTK'nın 373 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Hüküm aslında eski TTK'nın 323 üncü maddesine paralel şekilde düzenlenmiştir. Kooperatifler Kanununun 61 inci maddesi de eski TTK'nın 323 üncü maddesine paralel şekilde düzenlenmiştir. 373 üncü maddedeki yenilik, temsile yetkili kişilerin temsil şekillerinin tescil ve ilan edilmesi hususudur. Hüküm, kooperatifler açısından da uygulanabilecektir. Zira Ticaret Sicili Müdürlüklerinin yeni düzenlemeyi esas alması ve kooperatifler hakkında da yeni hüküm çerçevesinde işlem yapması muhtemeldir.

Temsil yetkisinin tescil ve ilan edilmesi hususunu düzenleyen 373 üncü maddenin ikinci fıkrası tamamen yenidir ve kooperatiflere uygulanabilir. Hükümle temsile yetkili kişilerin seçimlerine ve atanmalarına ilişkin hukukî sakatlıkların üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği, sürülebilmesi için

hukukî sakatlığın onlar tarafından bilindiğinin ispatlanması gerektiği kuralı getirilmiştir. Böylece; uygulamadaki tereddütler ortadan kaldırılmıştır. Düzenlemeyle temsil ile ilgili olarak üçüncü kişiler nezdinde oluşturulan “hukuki görünüşe güven” kuramı, bir kanun hükmü haline getirilmiştir.

2.2.8 Yönetim Kurulunun Genel Olarak Görevleri

Türk Ticaret Kanununun 374 üncü maddesinde yönetim kurulunun görevleri genel olarak ifade edilmiştir. Eski TTK’da yer almayan bu düzenleme ile genel kurulun üst organ niteliği vurgusundan vazgeçilmiş ve genel kurulun açıkça yetkilendirilmediği tüm alanlarda, yetki tek başına yönetim kuruluna verilmiştir. Bu düzenleme ile yönetim kurulunun konumu güçlendirilmiş ve organlar arasında “işlevlerin ayrılığı ilkesi” kabul edilmiştir.

Bu hükme benzer düzenleme Kooperatifler Kanununun 59 uncu maddesinin sekizinci fıkrasında mevcuttur. Ancak burada kooperatiflere uygulanacak olan yenilik genel kurulun açıkça yetkilendirilmediği tüm alanlarda yönetim kurulunun açıkça yetkilendirilmesidir. Hükümle, bir anonim şirkette (kooperatifte) bütün yönetim yetkilerinin, bir üst kurul olması dolayısıyla genel kurula ait bulunduğu ve hatta ondan doğduğu, genel kurulun istediği görev ve yetkileri istediği anda yönetim kurulundan geri alabileceği yolundaki anlayışın kapıları kapanmıştır.

Hükümle uygulamada sık karşılaşılan üç sorun; öğreti ile mahkeme kararlarına bırakılmıştır. Bunlardan birincisi, 375 inci maddede zikredilmemiş olmakla birlikte, genel kurulun niteliğiyle hiç bağdaşmayan, aksine yönetim kavramının kapsamında bulunduğundan şüphe edilmeyen konuların; meselâ olağan konulara ilişkin sözleşmelerin bağitlanmasının, anasözleşme ile genel kurula bırakılıp bırakılamayacağıdır. İkincisi, yönetim kurulunun ve devredilmişse yönetim kurulunun kararlarının genel kurulun onayına bağlanıp bağlanamayacağı, üçüncüsü ise, yönetim kurulunun sorumluluktan kaçınmak amacıyla kararlarını genel kurulun onayına sunup sunamayacağıdır.

2.2.9 Yönetim Kurulunun Devredilemez Görev ve Yetkileri

Yönetim kurulunun devredilemez yetkilerini gösteren TTK’nın 375 inci maddesi yeni bir hükümdür. Bu hüküm ile Ticaret Kanununda organlar arasında; işlev ayrımı yapılmış, güç yönünden denklik kabul edilmiş, buna karşılık genel kurulun her şeye kadir olduğuna ve bütün kararları alabilme yetkisi

ile donatıldığına ilişkin salt yetki teorisi reddedilmiştir. Genel kurulun bir üst organ olduğu anlayışı Ticaret Kanununa yabancıdır. Ancak, bu hükme rağmen 374 üncü maddenin gerekçesinde işaret edilen sorunların kanunî bir boşluk oluşturduğu şüphesizdir. Yönetim kurulu, Kanunun 375 inci maddesinde gösterilen bu yetkileri ne anasözleşmeyle ne de bir kararla genel kurula veya kurulacak kurullara ve komitelere devredebilir. Yönetim kurulu, bu yetkilerden feragat da edemez. Bu hüküm kooperatifler açısından da oldukça yenidir.

Yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri şunlardır:

- Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi.
- Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi.
- Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması.
- Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları.
- Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi.
- Pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi.
- Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması.

Kanunda toplam yedi bent halinde sayılan bu hükümlerde; üst düzeyde yönetim, üst gözetim, muhasebe ve finans denetimi gibi konuların çerçevesi oldukça geniş çizilmiştir.

Her ne kadar eski TTK'daki iç denetime ilişkin hükümler yeni kanuna aktarılmamışsa da iç denetimden tamamen vazgeçilmemiştir. İç denetimin ismi "muhasebe ve finans denetimi olarak değiştirilmiş, bu konudaki görev de devredilemez ve vazgeçilemez bir şekilde yönetim kuruluna bırakılmıştır (Kendigelen, 2012).

2.2.10 Sermaye Kaybı ve Borca Batık Olma Durumu

Yeni Türk Ticaret Kanununun 376 ncı ve devamı maddelerde sermaye kaybı ve borca batık olma durumu düzenlenmiştir. Yeni TTK'nın 376 ncı maddesi 6762 sayılı Kanunun 324 üncü maddesinin yerine geçmiştir. Eski hükmün içeriği bir ölçüde korunmuştur. Ancak, uygulamada sıkça rastlanılan sorunlar dikkate alınarak yeni kurallar öngörülmüş ve Kanun hükmüne yeni hüviyet kazandırılmıştır.

Bazı müelliflerce 376 ncı madde hükümlerinin kooperatifler için de uygulanabileceği ileri sürülmektedir. Ne var ki, 376 ncı maddenin kooperatiflerde uygulanması mümkün değildir. Zira Kooperatifler Kanununun "Kooperatifin aczi halinde yapılacak işler" başlıklı 63 üncü maddesinde konuyla ilgili özel düzenlemeler bulunmaktadır.

2.2.11 Yönetim Kurulu Toplantıları ve Kararlar

"Yönetim kurulunun toplantıları" başlıklı bölümde kararları düzenleyen Yeni TTK'nın 390 ıncı maddesinin bir ve dördüncü fıkraları Kooperatifleri ilgilendirmektedir. Madde, eski TTK'nın 330 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan, birçok güçlüğü ve istenmeyen sonuçlara yol açtığı için şiddetle eleştirilen, ağırlaştırılmış toplantı nisabını (yarıdan bir fazla) değiştirmiş ve esas sözleşmede daha ağır bir toplantı nisabı öngörülmemişse yönetim kurulunun üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanabilmesini hükme bağlamıştır.

Maddenin dördüncü fıkrasında ise üyelerden hiçbiri toplantı yapılması isteminde bulunmadığı takdirde, kurul üyelerinden birinin belirli bir konuda yaptığı, karar şeklinde yazılmış önerisine en az üye tam sayısının çoğunluğunun yazılı onayı alınmak suretiyle de karar verilebileceği düzenlenmiştir. Bu yolla yönetim kurulu kararı alınabilecek ancak aynı önerinin tüm yönetim kurulu üyelerine yapılmış olması şartı aranacaktır. Onayların aynı kâğıtta bulunması zorunlu değildir; ancak onay imzalarının bulunduğu kâğıtların tümünün yönetim kurulu karar defterine yapıştırılması veya kabul edenlerin imzalarını içeren bir karara dönüştürülüp karar defterine geçirilmesi gerekir. Böylece, bir önerinin elden dolaştırılarak kararlaştırılmasında karar

nisabı belirlenmiş, uygulamadaki karışıklığa ve tartışmalara son verilmiş ve imzaların aynı kâğıtta olmasına gerek bulunmadığı ifade olunmuştur.

Gerekçeye göre bu hükümlerin koyuluşunun iki sebebi vardır. Birincisi Yönetim kurulunun azınlığı oluşturan sayıda üyenin varlığı ile toplanabilmesi "kurul" anlayışına aykırı düşer, diğer taraftan azınlıkta kalan üyelerle toplanabilen bir yönetim kurulunun içerideki üyelerinin çoğunluğu ile karar verebilmesi genel kurulun seçimi ile oluşan organ kavramı ile bağdaşmaz. Meselâ, dokuz üyeden oluşan bir yönetim kurulunun, üç üye ile toplanıp iki üye ile karar alabilmesi bu yönden kabulü güç bir sonuçtur. İkincisi ise Kanun sisteminde bir önerinin imzalanması yolu ile (m. 390/4) ve elektronik ortamda yönetim kurulunun karar almasına olanak tanınmasıdır. Bu olanaklar mevcutken, azınlıkta kalan üyelere yönetim kurulu olarak toplanma iznini vermek tutarlı bir çözüm olarak değerlendirilemez.

Kooperatifler açısından hükmü değerlendirecek olursak, Kooperatifler Kanununda bu yönde bir hüküm bulunmamakla birlikte Bakanlık tarafından hazırlanan Örnek Anasözleşmelerde yönetim kurulunun üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanabileceğine dair düzenlemeler bulunmaktadır. Ancak kararın elden dolaştırılması ve imzaların karar defterine yapıştırılmasına ve elektronik ortamda yönetim kurulu toplantısı yapılacağına dair bir düzenleme öngörmemektedir. Dolayısıyla, hükmün bu şekilde uygulanabilmesi için örnek anasözleşmelerde düzenlenmesi gerekmektedir.

2.2.12 Batıl Yönetim Kurulu Kararları

Yönetim kurulu kararları genel olarak iptal edilemezler. Ancak uygulamada batıl yönetim kurulu kararlarına karşı tespit davası açılabilmesi kabul edilmekte, kanunlar bu yolda hükümlere yer vermektedir. Yargıtay'ın yerleşik içtihadına göre de bir yönetim kurulu kararının geçersiz olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir.

Yeni düzenlemede, uygulamadaki kabule paralel bir şekilde, batıl olan yönetim kurulu kararları için özel bir hüküm öngörülmüştür. TTK'nın 391 inci maddesinde batıl kararlara örnek olarak;

- Eşit işlem ilkesine aykırı,
- Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen,

- Pay sahiplerinin özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan veya güçleştiren,
- Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararlar sayılmıştır.

Hükümde sayılan kararlar örnek niteliğinde olup sınırlı değildir. Buna karşılık yönetim kurulu kararlarına ilke olarak iptal davası açılmayacağı göz ardı edilmemelidir.

Gereğe göre düzenlemenin amacı, dava olanağını tanıyarak ve iptal edilebilir kararlarla batıl kararlar arasındaki farka açıklık getirerek pay sahibinin (ortağın) korunmasını güçlendirmektir. Tespit davası meşru menfaati bulunanlar tarafından bir süreye bağlı olmaksızın ikame edilebilir. Bir yönetim kurulu kararının geçersiz olup olmadığı genel hükümlere göre belirleneceği gibi butlan sebepleri ile geçersizliğin sonuçları da aynı ilkelere göre belirlenir.

2.2.13 Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

Her yönetim kurulu üyesinin şirketin bütün iş ve işlemleri hakkında bilgi alma hakkı vardır. Bu hak, üyenin güvenilirliğine ve özenine bırakılmış bulunan yönetim görevinin ve şirket ile üye arasındaki ilişkinin gereğidir. Bilgi alma hakkı şirket iş ve işlemleri ile sınırlı olup, özel işleri kapsamaz; özel işin şirket iş ve işlemleriyle ilgili veya bağlantılı olması bu durumun istisnasıdır. Hak üyenin kişiliğine tanınmıştır; yoksa yönetim kuruluna “kurul” olarak tanınmamıştır ve ancak üye bilgi alabilir. Hak, üyelikten ayrılmakla son bulur.

Yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme hakkı TTK'nın 392 nci maddesinde düzenlenmiştir. Yeni hüküm, yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme hakkını oldukça ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir.

Kaldırılması ve kısıtlanması yasaklanan, ancak esas sözleşme veya yönetim kurulu kararı ile genişletilmesine izin verilen bilgi alma ve inceleme hakkı, yönetim kurulu başkanı dâhil, tüm üyeler açısından eşit bir şekilde öngörülmüştür. Kural bu hakkın yönetim kurulunda kullanılmasıdır; ancak istisnai olarak kurul dışında da kullanılmasına yönetim kurulu başkanının izni alınmak şartıyla imkân tanınmıştır. Yönetim ile ilgili tüm kişiler, talep edilen konularda bilgi vermekle yükümlüdür ve “şirket sırrı” gibi çeşitli gerekçeler ileri sürülerek istenen bilginin verilmesinden kaçınılmayacak, soruları ce-

vapsız bırakılamayacaktır. Bu bağlamda bilgi alma hakkı şirketin tüm iş ve işlemlerine yönelik olabileceği gibi, şirkete ilişkin tüm defter ve belgeler de inceleme hakkının kapsamındadır (Kendigelen, 2012).

Hüküm ayrıca inceleme hakkını kullanmak isteyen üyeye, başkan tarafından izin verilmemesi halinde sorunu iki gün içinde yönetim kuruluna iletebileceği, buradan da olumsuz bir karar çıkması veya kurulun toplanmaması olasılığında ise üyenin şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurulabileceği yönünde bir düzenleme getirmiştir. Mahkemenin, inceleme sonucu vereceği karar da kesin hüküm ifade edecektir ve başka bir kanun yoluna başvurulamayacaktır.

Hükümde bütün yönetim kurulu üyelerine bilgi alma ve inceleme hakkı kapsamında geniş haklar tanınırken kurul başkanına bu hakkı kullanabilmesi için kuruldan izin alması gerekliliği getirilmiştir. Hükümün gerekçesinde durum, kurul başkanının eşitler arasında birinci olma konumunun bir gereği olarak açıklanmıştır ancak üyelerin kurul dışında bu hakkı kullanabilmesi başkanın iznine tabi kılınmışken, kendisinin kullanamıyor olması isabetli bir düzenleme olmamıştır.

Yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme hakkıyla ilgili Kooperatifler Kanununda herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Uygulamada sıkıntı yaratan ve yönetim kurulu üyelerinin şikâyet etmesine sebep olan bu boşluk TTK'nın düzenlemesi ile giderilebilecektir.

2.2.14 Müzakereye Katılma Yasağında Sorumluluk

Müzakereye katılma yasağı; yönetim kurulu üyesinin, şirket dışı kişisel menfaatiyle veya alt veya üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin, kişisel ve şirket dışı menfaatiyle şirketin menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin görüşmelere katılamamasıdır.

Yönetim kurulu üyesinin müzakereye katılmasını engelleyen haller ve katılması halinde sorumluluğu TTK'nın 393 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Esasında eski TTK'nın 332 inci maddesindeki düzenlemenin benzeridir. Ancak hükme eski haline göre birkaç rötuş yapılmış ve uygulamada sorun çıkaran noktaların aşılması amaçlanmıştır.

Hükümün özel sorumluluk öngören ikinci fıkrası; yasağa aykırı hareket eden yönetim kurulu üyesinin ve menfaat çatışmasını bildiği halde itiraz etmeyen yönetim kurulu üyelerinin şirketin uğradığı zararı tazminle yükümlü olacaklarını düzenlemektedir. Buradaki sorumluluk kusur esasına dayanır ve müteselsil değildir. Zira ortada bir kurul kararı veya eylemi yoktur.

Kooperatifler Kanununda da konu ile ilgili bir düzenleme bulunmadığından bu hükümün uygulanması söz konusu olabilecektir. Nitekim Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan örnek anasözleşmelerde artık bu hükme yer verilmektedir.

2.2.15 Yönetim Kurulu Üyelerinin Yakınlarının Kooperatifle İşlem Yapma Yasağı

Yönetim kurulu üyelerinin şirketle işlem yapma ve şirkete borçlanma yasağını düzenleyen TTK'nın 395 inci maddesi eski TTK'nın 334 üncü maddesinin yansımasıdır. Yeni hükümdede, yasaklanan işlemin şirket konusu ile ilgili olmasına vurgu yapılmamış ve yasak kapsamının artık geniş yorumlanması gerekliliği vurgulanmıştır.

Kooperatifler Kanununda 59 uncu maddede bu maddeye paralel bir düzenleme bulunmaktadır. Şöyle ki Kooperatifler Kanunu madde 59/6'da "yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif personeli ortaklık işlemleri dışında kendisi veya başkası namına bizzat veya dolaylı olarak kooperatifle kooperatif konusuna giren bir ticari muamele yapamaz" hükmü yer almaktadır. Burada işlem yapma yasağı kooperatif konusu ile sınırlandırılmıştır. Yani yapılan iş kooperatifin konusuna girmiyor ise veya ticari mahiyette değilse ilgililerin cezai sorumluluğuna gitmek ve yapılan işi batıl saymak mümkün değildir (Kurtulan, 2007). Bu hüküm karşısında TTK'nın 395 inci maddesinin birinci fıkrası uygulanamayacaktır.

Ancak; TTK'nın 395 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve yönetim kurulu üyelerinin akrabalarının şirketle borçlanma yasağını düzenleyen hüküm hukukumuzda tamamen yeni olduğundan kooperatiflere de uygulanabilecektir.

Hüküm TTK'nın 393 üncü maddesine atıf yapmakta ve 393 üncü maddede sayılan akrabaları yasak kapsamına sokmaktadır. 393 üncü maddeye göre

bir yönetim kurulu üyesinin, üst soyu ve altsoyundan biri ya da eşi yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından biri şirkete nakit borçlanamazlar. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi takdirde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişiler hakkında, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip başlatılabilir. Hükümle esas itibarıyla şirketin sermaye ve mal varlığının korunması amaçlanmıştır.

Ayrıca bu hüküm 358 inci maddedeki pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağının tamamlayıcısı niteliğinde olup, uygulamada sıkça rastlanılan kötüye kullanmaların engellenmesini amaçlamaktadır.

2.3 DENETLEME

6102 sayılı TTK'da en çok konuşulan yeniliklerden biri de şüphesiz iç denetim olarak adlandırılan denetim kurulunun kaldırılmasıdır. 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda "Denetim Kurulu" ayrıca düzenlendiğinden TTK'da öngörülen bu hükümler kooperatifler için uygulanmayacaktır. Ancak denetçinin sorumluluğu gibi hususlarda Kooperatifler Kanununda hüküm olmadığından anonim şirket hükümlerine gidilecektir.

Kooperatifler Kanununun; denetçilerin hakları, görevleri, yetkileri ve sorumlulukları ile ilgili hükümleri Kanunun 65 ve 69 uncu maddelerinde açıklanmıştır. Bununla birlikte, Kooperatifler Kanununun 69 uncu maddesinde; "*Anasözleşme ve genel kurul kararı ile denetleme teşkilatı hakkında daha geniş hükümler koymak, denetçilerin görev ve yetkilerini artırmak ve özellikle ara denetlemeleri öngörmek mümkündür.*" hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla Kooperatifler Kanunu, kooperatiflerin anasözleşmelerinde denetçilerin görev ve sorumluluklarına ilişkin farklı hükümlerin yer almasına cevaz vermektedir.

Öte yandan, kooperatifler mevzuatındaki boşluklar 1163 sayılı Kanunun 98 inci maddesi yollamasıyla 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlere ilişkin hükümleri ve anasözleşmeler vasıtasıyla doldurulmaktadır.

6102 sayılı Kanun ile anonim şirketin finansal tablolarının yani hesaplarının denetlenmesi sistemi tamamen değişmiştir. 6762 sayılı Kanunda şirketin üç kanunî organından biri olan ve uzman bilgisine sahip olması zorunlu bulun-

mayan «murakıp(lar)» eli ile yapılan denetleme, Kanunda yerini, bağımsız denetleme kuruluşunun veya yeminli malî müşavirin ya da serbest muhasebeci malî müşavirin yaptığı, finansal tablolar ile raporların, dolayısıyla, muhasebenin sürekli denetimine bırakmıştır.

Kanun, küçük ölçekli anonim şirketlerde denetimin en az iki yeminli malî müşavir (YMM) veya serbest muhasebeci malî müşavir (SMMM) tarafından yapılabilmesine cevaz vermiştir. 6762 sayılı Kanun sisteminde, murakıp(lar) için öngörülmüş olan genel kurulun toplantıya çağırılması, şirket namına dava açılması gibi görev ve yetkiler de Kanunla sistemden çıkarılmıştır. Ayrıca, denetimin, denetçilik mesleğinin gereklerine, etiğine ve uluslararası standartlara göre yapılması emri Kanunda açıkça yerini almıştır. Yeni hükümlerle, kurumsal yönetim ve dürüst resim ilkeleri [m. 515 (2)] bağlamında tam bir denetimin sonuçlarının, açık, anlaşılabilir ve kamuyu aydınlatma ilkeleri uyarınca düzenlenmiş bir raporla pay sahipleri başta olmak üzere ilgililere sunulması amaçlanmıştır. Böylece, Kanunun 64 ilâ 88 ve 514 ilâ 528 inci maddeleri hükümleri ile getirilen ilkeleri ve Türkiye Muhasebe Standartlarını tamamlayan ve gerek içerik, gerek amaç yönünden onlarla uyumlu olan nitelikteki denetlemenin ülkemizin şirketlerini, pazarlarını ve borsalarını finansal sonuçlarına güvenilebilir konuma getireceği düşünülmüştür. Bu ise işletmelerimizin dış pazarlarda rekabet güçlerini yükseltecektir. Kabul edilen bu yeni sistemde denetim, hiçbir kısmı veya yönü ile başka bir organa devredilemez veya doğrudan ya da dolaylı kullanılamaz. Denetim, bütünü ile denetçilere aittir. Başka bir deyişle Kanunun 397 ve devamı maddelerinde öngörülen denetim işlevine ilişkin yetkilerin tamamı devredilemez ve vazgeçilemez niteliktedir.

6102 sayılı TTK'nın denetim organının kaldırılmasına ilişkin düzenlemeleri 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanuna da yansımış ve denetim kurulunun kaldırılması ve bağımsız denetimin uygulanmasına ilişkin kanun değişikliği yapılmıştır. Ayrıca 6102 sayılı TTK'nın 397 nci maddesine de 6455 sayılı Kanunun 80 inci maddesi ile 5 ve 6 ncı fıkralar eklenmiştir.

Yapılan Kanun düzenlemeleri ile Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerde etkin olarak görev yapmayan denetim kurullarının kaldırılması öngörülmüş ve sonraki süreçte ortaya çıkabilecek denetim boşluğunun doldurulması ve etkili bir denetim sisteminin oluşturulması amacıyla, Bakanlıkça ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslar dikkate alınarak belirlenen birliklerin, 6102 sayılı Türk

Ticaret Kanununun ilgili hükümlerine göre bağımsız denetime tabi olacakları belirlenmiştir. Bu çerçevede, “Bağımsız Denetime Tabi Olacak Tarım Satış Kooperatif Birliklerinin Belirlenmesine Dair Tebliğ” Bakanlıkça çıkartılmış ve 14/06/2013 tarihli ve 28677 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu Tebliğ ile ortak sayısı, çalışan sayısı, net satış ve aktif toplamı kıstasları bağımsız denetime tabi olmanın şartları olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Türk Ticaret Kanununun 397/5 hükmü gereğince Bakanlıkça “Bağımsız Denetime Tabi Olmayan Anonim Şirketler ile 4572 sayılı Kanuna Tabi Kooperatif ve Birliklerin Denetimine İlişkin Yönetmelik” çıkartılacak ve bağımsız denetim dışında kalan birlik ve kooperatiflerdeki denetim sisteminin nasıl olacağı belirlenecektir⁷.

2.3.1 Denetim Raporunun Değiştirilmesi

Denetim hükümlerini düzenleyen ilk madde olan 397 inci maddenin denetim raporunun değiştirilmesi hususunu içeren üçüncü fıkrası kooperatifler açısından uygulanabilecek olan bir hükümdür.

Şöyle ki hükme göre denetleme süreci içinde veya sonrasında şirketin finansal tablolarında veya yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunda denetleme raporunu etkileyebilecek nitelikte değişiklikler yapılmışsa, denetleme yeniden yapılır ve sonuç raporda özel olarak açıklanır. Olumlu görüş yazısı sonraki denetlemeyi yansıtır. Değişiklik, yıllık kârın kullanılışı, büyük bir müşterinin veya iştirakin iflâsı veya ödeme güçlüğüne düşmesi vs. den doğabilir.

Yeniden denetleme, “tablolar ile yıllık faaliyet raporları”nın hepsini kapsamakla birlikte, bu denetlemenin değişikliğin etkisini gösterdiği belgelere özgülenmesi mümkündür. Ancak bu sınırlamada çok dikkatli olmak gerekir. Çünkü hüküm tüm finansal tablolar ile yıllık raporlara yöneliktir.

Gerekli olduğu halde yapılmayan yeniden denetim, denetimi ve olumlu görüş yazısını geçersiz hâle getirir. Gerekli olduğu halde, yapılmayan değişiklik ise denetleme ile ilgili olmayıp, finansal tablolar ile yıllık raporların geçerliliği ve yönetim kurulunun sorumluluğu ile ilgilidir.

⁷ CENKİŞ Seçkin; Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinde Yeni Dönem. TemaTic- Ticaret ve Mevzuat Araştırmaları

Dergisi 3. Sayı. 2014, Ankara

Değişiklikler dolayısıyla denetleme raporunda ve olumlu görüş yazısında yapılacak yeniden düzenlemenin kapsamını somut olayın özellikleri belirler.

2.3.2 Denetçilerin Sır Saklamadan Doğan Sorumluluğu

Denetçilerin sır saklamadan doğan sorumluluklarına ilişkin düzenleme Kooperatifler Kanununun 68 inci maddesinde yer almaktadır. Hükümde denetçilerin görevleri sırasında öğrendikleri ve açıklanmasında kooperatif veya ortaklar için zarar doğuracak hususlar hakkında ortaklara ve üçüncü şahıslara açıklama yapamayacakları belirtilmektedir. Ancak hükümde, bu yasağa aykırı hareket edenler için herhangi bir yaptırım öngörülmemiştir.

Denetçilerin sır saklamadan doğan sorumluluklarına ilişkin husus Kanunun 404 üncü maddesinde eski TTK'nın 358 inci maddesine nazaran oldukça geniş bir şekilde düzenlenmiştir. Maddede hukuki ve cezai sorumluluk açıkça belirtilmiş; cezai sorumluluğun parasal sınırı ve zamanaşımı süresi belirlenmiştir.

TTK'nın 404 üncü maddesinde; dürüstlük, tarafsızlık ve sır saklama yükümünün ihlaline yönelik sorumluluk bakımından bir ayırım yapılmış ve zarara ihmalleriyle sebebiyet verenlerin ödeyeceği tazminata, her bir denetim için bir üst sınır getirilmiştir. Zarara kasten sebebiyet verenlerin bu sınırlamadan yararlanmaları mümkün değildir. Ayrıca bu maddede öngörülen tazmin yükümlülüğünün sözleşme ile kaldırılması veya daraltılması da yasaklanmıştır. Nihayet bu maddeye dayalı tazminat talep hakkı da eylemin suç olmasından kaynaklanan genişletilmiş dava zamanaşımı bir yana, rapor tarihinden itibaren işleyecek beş yıllık bir zamanaşımı süresine tabi tutulmuştur (Kendigelen, 2012).

Maddede sır saklama yükümünün yanı sıra, dürüst ve tarafsız davranma yükümüne aykırılığın da bir tazminat sorumluluğuna yol açacağı açıkça hükme bağlanmıştır.

2.4 GENEL KURUL

Genel kurul; şirketin bütün ortaklarını temsil eden en yetkili organdır. Bu yönüyle bir karar organı niteliğindedir. Genel kurulda alınan tüm kararlar toplantıda hazır bulunmayan veya aleyhte oy kullanan tüm ortaklar için hüküm ifade eder.

Genel kurulu düzenleyen hükümler Kooperatifler Kanununun 42 ve 54 üncü maddeleri arasındadır, eski TTK'da da bu hükümler 360 ve 398 inci maddeleri arasında yer almaktadır. Ancak bu hükümler arasında esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin toplam on dört madde de bulunmaktadır. Bu maddeler çıkarıldığında, genel kurul için tahsis edilen net madde sayısı yirmi beş olarak tespit edilecektir. Yeni Kanun da ise sadece genel kurula ilişkin toplam kırk beş madde yer almaktadır. (Kendigelen, 2012) Nitelik ve nicelik açısından yeni TTK'da "genel kurul" hükümleri açısından bir artışın olduğu ilk bakışta görülmektedir.

Bu bölümde; genel kurul hükümleri açısından kooperatiflere uygulanabilecek düzenlemelere ve ilgili fıkralarına yer verilecektir.

2.4 .1 Yönetim Kurulu Üyelerinden En Az Biri ve Murahhas Üyenin Genel Kurulda Hazır Bulunması

Kanunun Anonim şirketler kısmının 4 üncü bölümü olan genel kurulu düzenleyen ilk madde olan 407 nci maddenin ikinci fıkrası kooperatiflere de uygulanabilecek yeni bir hükümdür. Fıkra; en az bir yönetim kurulu üyesinin ve varsa murahhas üyelerin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şartını getirmiştir.

Kooperatiflerinde ihtiyaç duyduğu bir düzenleme olan bu hükmün amacı pay sahiplerinin (ortağın) yönetim ve denetime ilişkin sorularının cevaplanmasını sağlamaktır. Pay sahiplerinin genel kurula katılma hakları olup yükümlülükleri yokken, murahhas üyeler, en az bir yönetim kurulu üyesi ve denetçi bakımından genel kurula katılma, hem hak hem de yükümdür. Ayrıca Kanunda yönetim kurulu üyelerinin ve denetçinin görüş açıklayabilme hakları açıkça hükme bağlanmış, bu yolla onların gereğinde kendilerini savunabilmeleri ve yaptıkları işlem ve kararları açıklayabilme olanağı tanınmış böylece sorumluluk hukuku yönünden konuları güçlendirilmiştir. Ancak, bu yüküme aykırılık genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilemez.

2.4.2 Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Yetkili ve Görevli Organlar

Genel kurulu çağırma yetkili ve görevli organlar Kooperatifler Kanununun çağrıya ilişkin olan 43 ve 44 üncü maddelerinde düzenlenmektedir.

6762 sayılı Kanunun 365 inci maddesinde çağrı hususu hüküm altına alın-

mıştı. Bu maddenin yerine yeni TTK'da 410 uncu madde geçmiştir. Yeni sistem, organlar arasında sayılmayan denetçilere çağrı yetkisi tanımamıştır.

Her ne kadar çağrıyla ilgili Kooperatifler Kanununda özel düzenlemeler bulunsa da, madde ile uygulamada kooperatifler açısından sorun yaratan süresi dolan yönetim kurulu üyelerinin genel kurulu toplantıya çağırıp çağıramayacağı hususu çözüme kavuşturulmuştur. Yeni düzenlemeyle, yönetim kurulu süresi dolmuş olsa bile genel kurulu toplantıya çağırabilecektir.

Tasfiye halinde de çağrı yetkisi yönetim kurulundadır. Tasfiye memurları sadece görevleri ile ilgili konular dolayısıyla genel kurulu toplantıya çağırabilirler.

Maddenin getirdiği bir diğer yenilik ise yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibinin genel kurulu toplantıya çağırabilmesi imkânını sağlamış olmasıdır. Yönetim kurulunun düzgün çalışmamasına bağlı olan bu hüküm kooperatifler açısından da uygulanabilecektir. Yönetim kurulunun çağrı yetkisini kullanmadığı durumlarda tek bir ortağın genel kurulu toplantıya çağırması mümkün olacaktır.

2.4.3 Azlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Hali

Azlığın genel kurulu toplantıya çağırması durumu Kooperatifler Kanununun 44 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Eski TTK'da da 366 ncı maddede düzenlenen bu hüküm yeni TTK'nın 411 inci maddesinde yer almıştır. Maddenin birinci fıkrası eski hükümlerle hemen hemen aynıdır. Asıl değişiklikler 2, 3 ve 4 üncü fıkralarda olmuştur. Kooperatifler Kanununda özel düzenleme olduğundan hükmün ikinci ve üçüncü fıkralarının kooperatifler açısından uygulanması olmayacaktır.

Maddenin kooperatifleri ilgilendiren yönü dördüncü fıkradadır. Kooperatifler Kanununun 44 üncü maddesinde; "(1) Dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin isteği üzerine Genel Kurul toplantıya çağırılır.(2) Yönetim Kurulu bu isteği en az on gün içinde yerine getirmede, istek sahiplerinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya Ticaret Bakanlığı tarafından, yapı kooperatiflerinde de İmar ve İskan Bakanlığı tarafından Genel Kurul toplantıya çağırılabilir. (3)Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli

mahkemeye başvurarak Genel Kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesini alabilirler.” hükmü yer almaktadır.

Görüldüğü üzere, Kooperatifler Kanununda yönetim kurulunun azlığın istemini yerine getirmesi için “asgari süre” on gün olarak belirlenmiştir. Buna mukabil, azami süre belirtilmemiştir. Yeni TTK’da ise toplantının kabul tarihinden itibaren kırk beş günde yapılması zorunluluğu getirilmiş, aksi halde çağrının talep sahiplerince yapılacağı hükme bağlanmıştır. Söz konusu durumda azlığın mahkemeye başvurup mahkemeden karar almasına gerek yoktur; genel kurul talep sahiplerince toplantıya çağrılır.

Sürenin başlangıcını belirlemede yönetim kurulunun karar tarihi esas alınacaktır. Çağrının kabul edildiği makul bir süre içinde talep sahiplerine bildirilmemişse talep sahiplerinin çağrı haklarının doğduğunun kabulü gerekir. Yönetim kurulunun toplanması ve bildirim dikkate alındığında bildirim on-oniki gün içinde talep sahiplerine ulaşmış olması icap eder. 412 nci maddede bu sürenin yedi gün olduğu göz önüne alınırsa sürenin makul olduğu anlaşılır. Çünkü en az on beş günlük ilân süresi ve diğer hazırlıklar da dikkate alınacak olursa kırk beş günlük süre yönünden bunun makul olduğu sonucuna varılabilir.

2.4.4 Genel Kurulun Çalışma Esas ve Usullerine İlişkin Kuralları İçeren İç Yönerge

Toplantı başkanlığı ve iç yönerge başlıklı TTK’nın 419 uncu maddesi eski TTK’nın 375 inci maddesi ile paralel bir düzenleme olmakla birlikte ikinci fıkrası tamamen yenidir. Hüküm yönetim kurulunun; genel kurulun çalışma esas ve usullerine ilişkin kuralları içeren bir iç yönerge hazırlamasını ve bu yönergeyi genel kurulun onayından geçirdikten sonra tescil ve ilan ettirmesi gerektiğini düzenlemiştir.

Hüküm kooperatifler açısından da uygulanabilecek bir düzenlemedir. Kooperatif genel kurullarında, bakanlık temsilcisinin katılmadığı/katılmadığı genel kurul toplantılarında iç yönergeye göre düzenin sağlanabileceği düşünülmektedir. Genel kurul toplantılarına Bakanlık Temsilcisi katılmasa dahi, genel kurulun sevk ve idaresinde bu “rehber belge”den yararlanılabilecektir.

2.4.5 Temsilcinin Talimata Uyma Yükümü

Genel kurula katılmayan ortak, genel kurulda kendisini temsil edebilmesi ve oy kullanması için temsilci tayin edebilir. Hayatın olağan akışına göre temsilcinin, temsil ettiği kişinin talimatına uygun hareket etmesi gerekir. Eski TTK'da bu duruma ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. İhtiyaç duyulan düzenleme TTK'nın 427 nci maddesinde hükme bağlanmıştır. Hükümde, katılma haklarını temsilci olarak kullanan kişinin temsil edilenin talimatına uymakla yükümlü olduğu, talimata aykırı kullanılan oyun geçersiz olmayacağı ancak temsil edilenin temsilciye karşı haklarının saklı olduğu düzenlenmiştir.

Temsil konusu Kooperatifler Kanununun 49 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Hükme göre bir ortak yazı ile izin vermek suretiyle genel kurul toplantısında oyunu ancak başka bir ortağa

kullandırabilir. Ancak temsilcinin talimata uyma yükümüne ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Dolayısıyla, TTK'nın 427 nci maddesi uygulanabilecektir.

2.4.6 Oy Hakkının Doğumu

Ortağın genel kurulda oy kullanma hakkının doğumuna ilişkin olarak getirilmiş tamamen yeni bir hüküm olan TTK'nın 435 inci maddesi oy hakkının; payın kanunen veya anasözleşmeyle belirlenmiş bulunan en az miktarının ödenmesiyle doğacağını düzenlemiştir. Kooperatiflerde de zaman zaman ortağın taahhüt ettiği payı ödememesi durumunda genel kurula katılıp katılamayacağı sorunu yaşanmaktadır. Bu hüküm kooperatiflere de uygulanabileceğinden; kooperatif ortağının taahhüt ettiği sermayenin en az ¼ ünü ödemesi durumunda genel kurula katılması mümkün olacaktır.

2.4.7 Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

6762 sayılı Kanunda, pay sahibinin genel kurulda bilgi almasına ilişkin hakkı, yani "bilgi alma hakkı" gerçek anlamı ile düzenlenmemiştir. Kooperatiflerde ise ortakların bilgi edinme hakkı konusu Kooperatifler Kanununun 24 ve 66 ıncı maddelerinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Ancak bu düzenlemeler genel olarak bilgi alma ve inceleme hakkıyla ilgili olup "genel kurul"un yapıldığı sırada bu hakkın kullanılmasını içermemektedir. TTK'nın

437 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen bu hak kooperatifler için de uygulanabilecektir.

Ayrıca aynı hükmün beşinci fıkrasında bilgi alma ve inceleme hakları pay sahibine tanınan dava hakkı ile güçlendirilmiştir. Pay sahibi sadece açık bir red halinde değil, taleplerinin cevapsız bırakılması veya cevabın ertelenmesi durumunda da hem bilgi alma hem de inceleme hakkını bir mahkeme kararı ile başarıya ulaştırabilir. Talebin cevapsız bırakılması yetersiz, hesap verme ilkesine uymayan cevapları da kapsar. Bu hüküm mahkeme kararının hızla verilmesini sağlamaya ve temyizi de kısa sürede sonuçlandırmaya yönelik hükümleri de içermektedir (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 2012).

2.4.8 Genel Kurulun Batıl Kararları

TTK'nın 447 nci maddesi batıl genel kurul kararlarına ilişkin olarak düzenlenmiş tamamen yeni bir maddedir. Her ne kadar gerek doktrin gerek Yargıtay; aynı zamanda bir hukuki işlem olan genel kurul kararlarının iptal edilebileceğinin yanısıra yokluk ve butlan derecesinde sakatlıklara da muhatap olacağı konusunda görüş birliği içindeyse de bir "hükümsüzlük" hali olarak "butlan" yaptırımının ayrıca düzenlenmesi yerinde bir yaklaşım olmuştur (Kendigelen, 2012).

Eski TTK'nın yürürlüğe girdiği ilk zamanlarda genel kurul kararlarının butlanının, bazı Yargıtay kararlarına göre hükümsüzlüğünün/geçersizliğinin bir tespit davası ile ileri sürülüp sürülemeyeceği tartışmalıydı. Ancak, tartışma kısa sürede olumlu sonuca bağlandı ve iptal edilebilir genel kurul kararları yanında bâtil genel kurul kararlarının da varlığı öğretide görüş birliği halinde kabul edildi. Yargıtay da bu ayrımı yerleşik içtihadı haline getirdi. Yeni TTK'nın 447 nci maddesi uzun yıllara dayanan bu uygulamayı hükme bağlamakta, özellikle butlan sebeplerini somut bir şekilde göstermektedir.

Öğretide genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünden ve geçersizliğinden söz edilmektedir. Kanunda Borçlar Kanunu ile uyum amacıyla "butlan" ve "bâtil" terimleri tercih edilmiştir. Hükümsüzlük ve geçersizlik terimleri doğru ancak daha geniş terimlerdir. Bâtil genel kurul kararları baştan itibaren hüküm doğurmazlar ve daha sonra sağlığa kavuşturulamazlar; mahkemece resen dikkate alınır; def'i olarak ileri sürülebilecekleri gibi süreye bağlı olmaksızın bir tespit davasının konusunu da oluşturabilirler. Diğer yandan,

söz konusu kararlar işlem güvenliği yönünden bir önemli sakıncayı içerirler. Şirketin bir kararının, kararın alınmasından yıllar sonra bile butlanının ileri sürülebilmesi tehlikesi ve tehdidi, şirket yönetiminde, pay sahiplerinde, alacaklılarda ve sermaye piyasasındaki potansiyel yatırımcılarda büyük tedirginliğe sebep olabilir. Yıllar sonra butlanın mahkemece tespiti ise o kararın kurduğu birçok ilişkiyi çoğu kez geriye etkili olarak ortadan kaldırır. Bu sakıncası sebebiyle mahkemelerin, geçersizlik kararlarını ayrıntılı ve çok yönlü değerlendirmeler sonucu sakınarak vermeleri gerekir. Ayrıca kanun koyucunun da iptal edilebilirlik ile butlanın sınırlarını açıkça belirlemesi gerekir.

447 nci madde genel kurulun özellikle bâtil olan kararlarını kategoriler halinde göstermiştir. Hükümdeki, “özellikle” sözcüğü geçersiz genel kurul kararlarının sadece maddede belirtilen kararlardan ibaret olmadığını, yani maddenin sınırlı sayı niteliği taşımadığını ifade etmektedir. Ancak, hem “özellikle” sözcüğü nispi bir sınırı ifade etmekte hem de seçilen karar kategorileri, kanun koyucunun konuya sakınarak ve ihtiyatla yaklaştığını ortaya koymaktadır.

Konusu itibarıyla bâtil olan genel kurul kararları, bazı niteliklere sahip pay sahipliği haklarını kaldıran veya sınırlandıran, anonim şirketin temel yapısını bozan ve sermayenin korunması ilkesine aykırı olan kararlarla sınırlandırılmıştır. Bunun dışındaki bâtil genel kurul kararlarının tespitinde ise butlanın ikincilliği ilkesi uygulanır. Bu ilke, özel sebepler dolayısıyla iptal etmenin yeterli ve tatmin edici bir yaptırım oluşturmadığı hallerde hukukun genel hüküm ve ilkelerine göre butlana karar verilmesi anlamını taşır. Sakınma ilkesinin özellikle şekli sebeplerin (eksiklik ve aksaklıkların) butlana yol açtığı hallerde gözetilmesi gerekir. Yabancı mahkeme kararları söz konusu halde butlanı sözde genel kurul kararları ve karar olmayan genel kurul kararlarına indirgemektedir (6102 sayılı Kanun Gerekçesi).

2.5 PAY VE SERMAYE KOYMA BORCU

2.5.1 Pay Bedellerini Ödemeye Çağrı

Pay bedellerinin ödenmesi; eski TTK'nın 406 ncı maddesinde “Payların bedelleri esas mukavelede başkaca hüküm bulunmadıkça pay sahiplerinden ilan suretiyle istenir.” şeklinde düzenlenmiştir. TTK'nın 481 inci maddesi eski hükümle paralel bir düzenleme getirmekle birlikte, uygulamada sorun yara-

tan bazı noktaları da açıklığa kavuşturmuştur. Yeni hükümde öncelikle pay bedellerini istemeye yetkili organın yönetim kurulu olduğu açıkça belirtilmiştir. Yönetim kurulunun bu yetkisi devredilemez. Esas sözleşmeler sadece “ilan yolu ile isteme” kuralından farklı düzenleme getirebilir. Ancak bu düzenleme, şeffaflık ilkesi aleyhine ve pay sahibinin haber almasını zorlaştıran yönde olamaz. 481 inci madde, ilâna ek olarak, haber verme olanağını artırmayı sağlamalıdır. İlanın içeriği de asgarî düzeyin belirlenmesine ilişkindir.

Eski hükme göre ayrıntılı düzenleme getiren yeni hüküm uygulamadaki tartışmaları sona erdirdiğinden kooperatiflere de uygulanabilecektir.

2.6 ŞİRKETİN FİNANSAL TABLOLARI, YEDEK AKÇELER

2.6.1 Çalışanlar ve İşçiler Lehine Yardım Akçesi

Kooperatifler Kanununun 40 inci maddesinde; kooperatifin memurları, işçileri ve ortakları için yardım fonları kurulabileceği hüküm altına alınmıştır.

Benzer bir hüküm de eski TTK'nın 468 inci maddesinde bulunmakta ve yardım maksadına tahsis olunan malların, şirket mallarından ayrılarak Medeni Kanun hükümleri çerçevesinde kurulacak bir teşekkül ile değerlendirilmesi öngörülmektedir. Türk Medeni Kanununun konuya ilişkin 110 uncu maddesi hükmü incelendiğinde, çalışanlara ve işçilere yardım için kurulacak teşekküllerin, yalnızca vakıf tüzel kişiliği şeklinde örgütlenebileceği görülmektedir.

6012 sayılı Türk Ticaret Kanununun “Çalışanlar ve İşçiler Lehine Yardım Akçesi” başlıklı 522 nci maddesinde şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için yedek akçe ayrılabilmesi, yardım amacına özgülenen bu yedek akçelerin ve diğer malların şirketten ayrılarak bir vakıf ya da kooperatif şeklinde kurulacak teşekkülle işletilmesi gerekliliğini düzenlemektedir.

Yeni düzenleme ile eski TTK'da geçen “Medeni Kanun hükümleri dairesinde bir tesis” ibaresi, “vakıf veya kooperatif” şeklinde düzenlenmiş ve oluşturulacak yardım kuruluşunun türü somutlaştırılmıştır. Yapılan düzenleme çerçevesinde yardım akçeleri ile sadece vakıf ve kooperatif kurulabilecek, bunlar dışında başka tüzel kişilikler, örneğin dernekler ve diğer şirketler kurulamayacaktır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre, esas sözleşmede öngörülmesi şartıyla anonim ve limited şirketlerin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için yardım kuruluşları kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek üzere yıllık kardan yedek akçe ayrılabilmesi mümkündür. Esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile genel kurul kararıyla, işçiler için aynı amaçla yedek akçe ayrılabilir. Yardım amacına özgülünen yedek akçeler ve diğer mallar, şirketten ayrılması suretiyle kurulması zorunlu olan bir vakıf veya kooperatife aktarılacaktır. Genel kurul tarafından yardım akçesi ayrıldıktan sonra artık şirketin bu akçeler üzerinde tasarrufta bulunma veya kullanım amacını değiştirme yetkisi kalmamaktadır. Yardım akçeleri öyle bir niteliğe sahiptir ki, esas sözleşmeye göre tahsis olunması gereken yardım akçeleri ayrılmadıkça, genel kurul pay sahiplerine kâr payı dağıtım kararı alamayacaktır. Yardım akçelerinin, kâr payına göre önceliği bulunmaktadır. Ancak, halka açık şirketler ile esas sözleşmede hüküm bulunmasa da genel kurul kararıyla yedek akçe ayıran şirketler, bu kuralın dışındadır. TTK'daki bahsi geçen düzenlemenin şirket yöneticilerinin isteği dışında kendiliğinden uygulamaya konulması güç olmakla birlikte, özellikle işçileri temsil eden sendikaların işverenlerle yaptığı toplu iş sözleşmelerinde bu hususu göz önünde bulundurması işçilerin menfaatine olacaktır (Yavuz, M. 2012).

Düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere işçiler ve çalışanlara yardım için ayrılacak paraların şirket malvarlığından ayrı tutulması ve ayrı bir şekilde değerlendirilmesi vurgulanmaktadır. Zira şirket malvarlığından ayrı tutulmamış olan yedek akçeler her an şirketin tasarrufuna açık olacak ve anlamını kaybetme olasılığı ile karşı karşıya kalacaklardır.

Özetle konuya kooperatifler açısından bakıldığında, getirilen yeni hükümler yardım için ayrılan yedek akçelerin kooperatif şeklinde kurulacak bir teşekkülle değerlendirilebileceği ve ilkelerinden biri yardımlaşma olan kooperatif işletmelerle bu türün geliştirilebileceği öngörülmektedir. Henüz mevcut olmayan bu kooperatif türünün ilerleyen zamanlarda kurulacağı ve kooperatifçiliğin öncü türlerinden biri olacağı kanaatindeyiz.

2.6.2 Sır Saklama Yükümü

Sır saklama yükümüne; denetçilerin sır saklamadan sorumluluğu başlığı altında değinmiştik. Ancak Kanunun 527 nci maddesi sır saklama yükümü-

nü genişletmiş ve görevi dolayısıyla şirketin defter ve belgelerini inceleyen herkes açısından genel bir sır saklama yükümlülüğü getirmiş ve aksine davranış halinde şirkete, uğradığı maddi ve manevi zararlarının tazminini talep etme hakkını tanımıştır. Yapılan bu düzenlemede ayrıca denetçilerin sır saklama yükümüne ilişkin madde de saklı tutulmuştur.

Sır saklama yükümünün ihlâli 562 nci maddede ceza yaptırımına bağlanmıştır. Çünkü şirketin sırlarının açıklanması şirkete büyük zararlar verebilir. Ceza yaptırımı olası ihlallerde caydırıcı bir rol oynayabilir. Hükümün ihlâli hâlinde şirketin maddî ve manevî tazminat isteyebileceği Kanunda açıkça öngörülmüştür. Hukukî sorumluluğa ilişkin böyle açık bir hüküm kaleme alınmasaydı Kanunun 553 ve devamı maddelerinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışması ortaya çıkardı. Çünkü şirkette yönetici, tasfiye memuru, kurucu gibi bir sorumluluğu bulunmayan, avukat, aracı kurum uzmanı, noter, bilirkişi gibi uzman kişilerin sır saklama yükümünü ihlâl etmeleri hâlinde 553 üncü ve devamı maddeler hükümlerinin kıyas yoluyla da uygulanması mümkün hatta doğru bulunmayabilirdi. Genel hükümlere yani Borçlar Kanununa giderek, tazminat davası açılması hâlinde de somut olaya manevî tazminatın uygun düşmeyebileceği ileri sürülürdü. Kanun bütün bu tartışmaları ortadan kaldırmıştır. Ceza hükmü anonim şirketler için öngörüldüğünden, Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi gereği kooperatiflere de uygulanacaktır.

2.6.3 Özel Hükümler

Yeni TTK'nın 528 inci maddesi kooperatifler için önem arz eden bir maddedir. Bu hüküm, bankaların, diğer kredi kurumlarının, finansal kiralama, factoring gibi anonim şirketlerin ve kooperatiflerin finansal tablolarına ilişkin özel hükümleri saklı tutmaktadır.

Söz konusu hükmü yeni TTK'nın 88 inci ve Kooperatifler Kanununun 89 uncu maddesi ile birlikte değerlendirmek gerekir.

Yeni TTK'nın 88 inci maddesinde: *“(1)64 ilâ 88 inci madde hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişiler münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara uymak ve bunları*

uygulamak zorundadır. 514 ilâ 528 inci maddeler ile bu Kanunun ilgili diğer hükümleri saklıdır.” hükmü,

Kooperatifler Kanununun 89 uncu maddesinde ise: “(1) Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin muhasebe usulleri ve mecbur olarak tutacakları defterler Ticaret Bakanlığınca belirtilebilir. (2) Vergi Usul Kanununun bu hususlarla ilgili hükümleri saklıdır.” hükmü yer almaktadır.

Bu üç hüküm birlikte değerlendirildiğinde; kooperatiflerin finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarını Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak hazırlamasının bir zorunluluk olmadığı, 28/11/1973 tarih, 14726 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Kooperatifler, Kooperatif Birlikleri, Kooperatif Merkez Birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Muhasebe Yönetmeliği”nin uygulanabileceği anlaşılmaktadır.

2.7 SONA ERME VE TASFİYE

Kanunun sona erme ve tasfiye bölümünde yer verilen maddelerin büyük bir kısmı eski TTK’dan alınmıştır. Yeni TTK’da içeriğe yönelik birçok değişiklik yapıldığı gibi Kanuna yeni bazı maddeler de eklenmiştir. Nitekim azlığa haklı sebeple fesih davası açma hakkını, tasfiye memurlarının yetkilerinin sınırlandırılmasını ve genişletilmesini, ek tasfiye ve tasfiyeden dönülmesini düzenleyen hükümler tamamen yenidir.

Kooperatifler Kanununda tasfiyeye ilişkin hükümlere 81 ve 86 inci maddeler arasında sınırlı olarak yer verilmiştir. Yeni TTK’da ise tasfiye konusu oldukça geniş bir biçimde düzenlenmiştir. Aşağıda Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesi gereği kooperatifleri ilgilendiren tasfiye hükümleri tek tek ele alınacaktır.

2.7.1 Sona Erme

Sona erme sebepleri genel olarak Kanunun 529 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddede kooperatifleri ilgilendiren yenilik, süresi sona eren şirketlerin işlere fiilen devam etmeleri halinde süresiz hale geleceği düzenlemesidir.

Öğretiyle Yargıtay kararlarında en çok tartışılan konulardan biri; süresi sona

eren anonim şirketlerin, işlere fiilen devam etmeleri halinde, adî şirketlerde olduğu gibi, süresiz hale gelip gelmeyecekleriydi. Yüksek mahkeme, uzun süre bu soruya olumsuz cevap vermiş ve süresi sona eren bir anonim şirketin işlere fiilen devam etmesi ile süresiz hale gelmeyeceğini; aksine şirketin tasfiye haline gireceğini ve ehliyetinin tasfiye gayesi ile sınırlanacağını hükme bağlamıştır. Ancak 1987 tarihli bir Hukuk Genel Kurulu Kararı ile bu içtihadattan dönülmüş ve işlere fiilen devam eden şirketlerin süresiz hale gelecekleri kabul edilmiştir.

Öte yandan, yeni hüküm ile getirilen düzenleme, bir noktada Hukuk Genel Kurulu kararıyla kabul edilen çözümden farklıdır. Gerçekten, Hukuk Genel Kurulu kararında, şirketin süresiz hale gelmesinden sonra esas sözleşme değişikliği yapılarak, sözleşmenin fiili duruma uyarlanması gerektiği belirtiliyordu. Yeni düzenlemeyle anasözleşmenin uyarlanmasına gerek duyulmamıştır.

Hüküm, ancak yargı içtihadı ile benimsenen ve genel kabul görmüş olan çözümlü, şartları biraz daha iyileştirerek, kanunî dayanağa kavuşturmuştur.

2.7.2 Organların Eksikliği

Organların eksikliği hususu eski TTK'nın 435 inci maddesinden esinlenerek TTK'da 530 uncu maddede kaleme alınmıştır. Ancak madde, önceki maddeye göre bazı değişiklikleri içermektedir. Organların eksikliği veya genel kurulun toplanamaması konusunda maddeye "uzun süreden beri" ibaresi eklenmiş ve böylece sona erme sebebinin devamlılık göstermesi bir şart olarak aranmıştır. Maddede yetkili ve görevli mahkeme açıkça belirtildiği gibi mahkemeye bir karar vermeden önce yönetim kurulunu da dinleme yükümlülüğü getirilmiştir.

Kooperatifler bakımından getirilen en önemli yenilik, uzun süreden beri kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmamasının veya genel kurulun toplanamamasının devamlılık göstermesi halidir. Ancak maddede yer alan uzun süreden beri ifadesinin uygulamada geniş yorumlanması ve organ yokluğu gerekçesiyle açılan davaların bu nedenle reddedilmesi ihtimali oldukça yüksektir.

Madde gerekçesine göre devamlılıktan ne kadar bir sürenin anlaşılması gerektiği hususunda kötüye kullanmaların önüne geçmek ve somut olayın şartlarına göre serbest hareket edebilme imkânı tanımak için takdir yetkisi hâkime bırakılmıştır. Burada, süre konulması halinde kötü niyetli kişilerin hem sürenin varlığını hem de mahkeme sürecini hesaba katarak haksız uygulamalar içerisine girebilecekleri düşünülmüştür.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığının fesih davası açma hakkı ile ilgili bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu hüküm anonim şirketlere devletin müdahalesi gibi görülebilir. Ancak bugüne kadar Bakanlığın bu yetkisini istisnai olarak ve büyük bir özenle kullandığı belirlenmiş, yetkinin korunmasında yarar görülmüştür.

Burada bir hususu belirtmekte fayda vardır. Gerekli organın mevcut olması ile kastedilen bu organın gerçekten bulunmamasıdır. Yönetim kurulunun süresi sona ermiş olmasına rağmen, yeni bir yönetim kurulunun seçil(e) memiş olması veya yönetim kurulu üyelerinin istifaları ile kurulun boşaldığı ve yerlerini doldurma imkânının bulunmadığı hâllerde yönetim organının mevcut olmadığı kabul edilmelidir.

2.7.3 Haklı Sebeplerle Fesih

TTK'nın "Haklı sebeplerle fesih" başlıklı 531 inci maddesi eski TTK'da öngörülmemiş bir kurumu hukukumuzda kazandırmıştır. Gerek, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda ve gerekse Kooperatifler Kanununda fesih sebepleri sayılmış, buna mukabil haklı sebeplerle fesih konusu düzenlenmemiştir.

Haklı sebeplerle feshin düzenlenmemiş olması, yargı kararlarında ve öğretide hem tartışılmış hem de eleştirilmiştir. Türk hukukunda böyle bir kurumun bulunmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

TTK'nın 531 inci maddesi uygulamada benimsenen hâkim görüşe uygun olarak "azlık hakkını" hukukumuzda getirmektedir. Hükme göre, haklı sebeplerin varlığında sermayenin onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme fesih yerine davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

Kanunun bu maddesinin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Bu hakkın kullanılabilmesi için esas sermayenin onda birine sahip olmak gerekli ve yeterlidir.
- Feshin talep edileceği mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesidir.
- Mahkeme fesih yerine davacıların şirketten çıkarılmasına da karar verebilecektir.

Haklı sebep Kanunda tanımlanmamış, haklı sebepler örnek olarak da gösterilmemiş, bu kavramın niteliklerinin gösterilmesi ve tanımlanması yargı kararlarıyla öğretiyeye bırakılmıştır.

Maddenin son cümlesindeki “veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözümü karar bağlama” inisiyatifini tamamiyle mahkemeye aittir. Bazı öğretilerde, mahkemenin kâr dağıtma zorunluluğunu karara bağlayabileceği; uygun bir yeni pay sahibinin şirkete alınmasını uygun bulabileceği, hatta şirketi sağlığa kavuşturabilecek kısmî tasfiyeye de hükmedebileceği belirtilmektedir.

Gerekçeye göre, genel kurulun birçok kez kanuna aykırı bir şekilde toplantıya çağırılmış olması, azlık hakları ile bireysel hakların devamlı ihlali, özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, şirketin sürekli zarar etmesi, dağıtılan kâr payının düzenli olarak azalması, haklı sebep olarak sayılabilir. Buna karşılık varsayımların ve olumsuz beklentilerin haklı sebep sayılmayacağı söylenebilir.

İleri sürülen sebeplerin haklı olup olmadığına karar verecek olan yer mahkemedir. Mahkeme, sebepleri haklı bulsa bile fesih kararı vermek zorunda değildir. Şirketin feshini haklı kılan sebeplerin varlığına rağmen, yaşatılmasının ekonomik ve rasyonel açıdan daha doğru olacağına kanaat getiren mahkeme; şirketi feshetmek yerine, fesih talebinde bulunan pay sahiplerinin paylarının gerçek değerinin ödenmesine ve kendilerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir. Davacıya paranın kimin tarafından ve nasıl ödeneceği, bu payları geçici olarak şirketin iktisap edip edemeyeceği yargı kararlarına ve öğretideki görüşlere göre belirlenecektir.

2.7.4 Tasfiyenin Tescil ve İlanı

“Tescil ve ilan” başlıklı TTK’nın 532 nci maddesi tasfiyenin tescil ve ilanını düzenlemekte ve bazı değişikliklerle eski Kanunun 438 inci maddesi hükümünü devam ettirmektedir. Kooperatifler Kanununda da eski Kanundakine benzer bir düzenleme bulunmaktadır (KK md. 82).

Yeni hükümde; sona ermenin ticaret siciline tescil ve ilanının kural olarak yönetim kurulu tarafından yerine getirileceği hükme bağlanmıştır. Bu kuralın istisnası olarak mahkeme kararı ve iflas hali düzenlenmiştir. Bu iki durumda da yönetim kurulunun bir yükümlülüğü olmayacaktır.

Madde, eski Kanunun aksine, sona ermenin tesciline ilişkin ilânın bir kez yapılmasını gerekli ve yeterli görmüştür. Eski Kanunda alacaklıların davetini konu alan hüküm yeni Kanunda başka bir maddeye aktarıldığından üç kez ilana çıkılması gereksiz görülmüştür.

Öte yandan, ilân Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yapılacaktır. Bunun dışında şirket esas sözleşmesinde başka ilân şekilleri öngörülmüş ise bu yollarla da ilân yapılmalıdır. Hükümdeki ilân, 541 inci maddede düzenlenen alacaklıları davete ilişkin ilândan farklıdır. Bu maddede öngörülen ilân şirketin sona erip, tasfiye haline girdiğini, organların yetkilerinin bununla bağlantılı olarak sınırlanmış bulunduğunu, şirketle işlem yapan/yapacak kişilerin buna göre hareket etmelerini sağlamaya yöneliktir. Oysa 541 inci maddede yer alan ilân şirketle daha önce işlem yaparak alacaklı konuma gelmiş alacaklıları koruma amacı taşımaktadır. Bu sebeple 532 nci maddedeki ilân sadece şirketin sona erdiğine yönelik açıklamaları içermelidir. Ayrıca, ilânda alacaklıları alacaklarını bildirmeye yönelten açıklamalar bulunmamalıdır.

2.7.5 Tasfiye Memuru Atanması

TTK’nın tasfiye memurlarını düzenleyen 536 inci maddenin ilk iki fıkrası eski TTK’nın 441 inci maddesinden alınmıştır. Hükümün son iki fıkrası yenilik getirmektedir. Kooperatifler için yenilik hükümün üçüncü fıkrasında yer almaktadır. Fıkroda şirketin feshine mahkemenin karar vermesi durumunda tasfiye memurunun da mahkemece atanacağı düzenlenmiştir.

Uygulamada, şirketin feshine mahkemece karar verilmesi halinde dahi tasfiye işleri, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile tasfiye memuru belir-

lenmedikçe yönetim kurulu tarafından yürütülmekteydi. Mahkeme atama yetkisini ancak pay sahiplerinden birinin talebiyle ve haklı sebeplerin varlığı halinde mevcut tasfiye memurunu azledip yerine yenisinin atayarak kullanabiliyordu.

Hükmün üçüncü fıkrası uyarınca, mahkemenin feshe karar verebildiği üç durumda, yani; kuruluş sırasında menfaatler ihlâl edilmişse, organ yokluğu söz konusu ise ve haklı sebeplerin varlığı halinde fesih kararı verirken tasfiye memurunu da atayacaktır. Çünkü bu üç durumun söz konusu olduğu varsayımlarda artık pay sahiplerinin anlaşarak tasfiye memuru tayin etmelerini beklemenin gereksiz sayılması gerektiği, söz konusu yetkinin mahkemeye bırakılmasının şart olduğu düşünülmüştür.

Bu fıkranın uygulanması için hiçbir şart öngörülmemiştir. Dolayısıyla, şirketin feshine karar veren mahkeme, tasfiye memuru tayin edebilmek için kendisinden bu yönde bir talepte bulunulmasını beklemeyecek ve resen atama yapacaktır.

2.7.6 Aktifleri Satma Yetkisi

Tasfiye memurlarının aktifleri satma yetkisini düzenleyen TTK'nın 538 inci maddesi eski TTK'nın 443 üncü maddesinin aynısıymış gibi gözükse de bazı farklılıkları içermektedir. Yeni hükme göre genel kurul aksini kararlaştırmamışsa tasfiye memurları şirketin aktiflerini pazarlık yoluyla satabilecektir. Ancak önemli miktardaki aktiflerin toptan satılabilmesi için genel kurulun kararı gerekecektir.

Eski Kanuna göre, aktiflerin pazarlık yolu ile satılması için yapılacak ilk genel kurul toplantısında şirket sermayesinin en az yarısına malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları; ilk toplantıda bu nisap hâsıl olmadığı takdirde ikinci toplantı da şirket sermayesinin en az üçte birine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları yeterliyken; 6102 sayılı yeni Kanunla söz konusu satış kararının sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınması, ilk toplantıda bu nisabın sağlanamaması durumunda yapılacak olan ikinci toplantı da aynı nisabın aranacağı hüküm altına alınmıştır.

Dolayısıyla tasfiye memurlarının kooperatifin aktiflerini pazarlık yolu ile satması konusunda yeni Kanun nisabı daha da ağırlaştırmıştır.

2.7.7 Tasfiye Memurlarının Yetkilerinin Kapsamı

TTK'nın "Yetkilerin sınırlandırılması ve genişletilmesi" başlıklı 539 uncu maddesi anonim şirketler açısından yenidir. Eski TTK'da tasfiye memurlarının muamele tarzı, yani tasfiye sürecine ilişkin temsil yetkilerinin kapsamı ve sınırları konusunda kanun koyucu özel bir düzenleme kabul etmek yerine kolektif şirket hükümlerine yollama yapmakla yetinmiştir.

Kooperatifler Kanununun 81/5 inci fıkrasında ise "*Tasfiye kurulunun görevleri anasözleşmede gösterilir*" hükmü yer almaktadır. Bakanlığımız tarafından kooperatifler için hazırlanan Örnek Anasözleşmelerde de eski TTK'da yer alan kolektif şirketin tasfiye hükümleri esas alınmıştır.

Tasfiye memurları kural olarak tasfiye amacıyla sınırlı olarak işlem yaparlar. Aksine hareket halinde de işlem geçerlidir; tasfiye memurları şirketi temsil ettikleri için şirket bu işlemle bağlıdır. Tasfiye amacı dışında yapılan işlemlerin şirketi bağlaması kuralı iyi niyetli üçüncü kişileri koruma düşüncesinin ürünüdür. İlkenin gereği olarak, tasfiye memurunun kendisiyle işlem yaptığı kişi, işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu biliyor veya durumun icabı gereğince bilmemesinin mümkün olmadığı ispat ediliyorsa işlem şirketi bağlamaz, ispat yükü şirkettedir. Sadece tasfiyenin tescil ve ilân edilmiş olması bu hususun ispatı için yeterli değildir.

Tasfiye memurlarının birden fazla olmaları halinde, şirketin bağlanabilmesi için kural, bunların birlikte hareket etmeleri ve kural olarak birlikte imza atmalarıdır. Ancak, bu düzenleme emredici değildir. Aksi, genel kurul kararıyla veya esas sözleşme hükmü ile kararlaştırılabilir ve tek başına imza ilkesi benimsenebilir veya daha ağır bir temsil sistemi getirilebilir. Tasfiye ile ilgili konularda şirketi mahkemelerde ve diğer dış ilişkiye ilişkin işlerde temsil yetkisi tasfiye memurlarına aittir. Tasfiye ile ilgili olmayan hususlarda ise şirket yönetim kurulunun temsil yetkisi devam etmektedir.

Şirket tasfiye memurları görevlerini ifa ederken icra ettikleri tüm fiil ve işlerden ve bu arada haksız fiillerden sorumludurlar. Maddenin son fıkrası ile tasfiye memurlarının yapmış oldukları işlerden şirketin de sorumlu tutulması esası kabul edilerek üçüncü kişiler korunmuştur.

Anonim şirketler için getirilmiş olan bu hükmün kooperatiflere de uygulanması uygun olacağından hüküm, Bakanlığımızca hazırlan örnek anasözleşmelerde yer almıştır.

2.7.8 Tasfiye İşlerine Başlama

Tasfiye memurlarının ilk görevi, şirketin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu tespit etmektir. Bu amaçla öngörülen ve tasfiye memurlarının göreve başlar başlamaz bir envanter ve bilanço düzenlemesi yükümlülüğünü içeren TTK 540 inci maddesi, esasen eski TTK'nın 444 üncü maddesinin yansımasıdır.

Yeni düzenlemede iki yenilik öngörülmektedir. Bunlardan ilki ilk envanter çıkarılırken şirket mallarına değer biçilmesini temin amacıyla uzmanlara başvurma imkanının açıkça tanınmasıdır. İkincisi ise tasfiye memurlarının şirketin malları ile defter ve belgelerine el koyma yetkisinin getirilmiş olmasıdır.

Gereğe göre, tasfiye bilançosu yıllık bilanço esaslarına göre çıkarılmaz. Bu, bir malvarlığı bilançosudur ve olası satış değerleri esasına göre çıkarılır. Ancak ilk bilançonun olası satış değerlerine göre çıkarılacağı metne açıkça yazılmamış, hüküm gelişmelere açık tutulmuştur. Hazırlanan envanter ve bilançonun şirketin her şeyden önce malvarlığı ve finansal durumunu göstermesi gerektiği ibaresi hükme açıkça konulmuştur. Çünkü genel kabul gören muhasebe ilkeleri bu bilançoya başka görevler de yükleyebilir. Bilançonun işlevlerinin boyutu ve kapsamı değişebilir.

Tasfiye memurlarının şirketin envanterde yazılı bütün malları ile evrak ve defterlerine el koyabilmesi için, envanter ve bilançonun onaylanması aranmıştır. Bunun sebebi, ilk bilançonun tek işlevinin, tasfiye memurlarının tasfiyeye ve görevlerine devam edip etmeyeceklerini belirlemek olduğu düşüncesidir. Gerçekten, eğer şirket borca batık olup müflis durumda ise tasfiye memurları bunu iflâs tasfiyesine çevireceklerdir. Dolayısıyla, tasfiyenin niteliği ve tasfiye memurlarının göreve devam edecekleri belli olmadan şirket mallarına ve defterlerine el koymanın doğru olmayacağı düşünülmüştür.

2.7.9 Alacaklıların Çağırılması ve Korunması

Alacaklıların çağırılması ve korunması durumu TTK'nın 541 inci maddesinde düzenlenmiştir. Düzenleme eski düzenlemenin tekrarı niteliğinde olmakla birlikte kooperatifleri etkileyecek bir yenilik içermektedir.

Şöyle ki; alacaklı oldukları şirketçe bilinen, ancak ilana rağmen başvuruda bulunmayanların alacaklarının, eski kuralın aksine notere değil, yeni düzenleme kapsamında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenecek bir bankaya depo edilmesi hükmü yenilik getirmektedir.

2.7.10 Diğer Tasfiye İşleri

Diğer tasfiye işlerini düzenleyen TTK'nın 542 inci maddesi, kısmen eski TTK'nın 446 ncı maddesi ile aynıdır. Ancak tasfiye konusunda kolektif şirket hükümlerine yollama yapılmak yerine, tasfiye ile ilgili tüm düzenlemenin anonim şirket açısından da ayrıca öngörülmesi yönündeki tercihin bir sonucu olarak maddeye toplam altı yeni bent eklenmiştir. Kooperatifleri de ilgilendiren bu değişiklikler şu şekildedir.

Tasfiye memurları tarafından tasfiyenin gerektirmediği yeni bir işlem yapılması yasaklanmış; şirketin/kooperatifin bütün mal ve haklarının korunması için "düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi" gerekli önlemlerin alınması, tasfiyenin mümkün olan en kısa sürede bitirilmesi ve gerekli defterlerin tutulması da tasfiye memurlarına yönelik birer yükümlülük olarak getirilmiştir. Tasfiye memurları ayrıca tasfiye sırasında elde edilen paralardan şirketin süregelen harcamaları için gerekli olanın dışında kalanı, şirket adına bir bankaya yatırmak ve tasfiye işlerinin durumu hakkında pay sahiplerine bilgi ve istedikleri takdirde bu konuda imzalı belge vermekle de yükümlüdürler.

Ayrıca iskonta edilmesi mümkün olmayan borçlar hariç, vadesi gelmemiş diğer borçların Merkez Bankası tarafından kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonta edilerek derhal ödenmesi gereği de hükme bağlanmış, alacaklılar bakımından ise bu ödemeyi kabul etmek zorunluluğu öngörülmüştür.

2.7.11 Defterlerin Saklanması

Tasfiye durumunda defterlerin ve tasfiyeye ilişkin belgelerin saklanması düzenleyen TTK'nın 544 üncü maddesi, önemli bir değişiklik içermektedir. Maddede; defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil, belgelerin 82 nci madde uyarınca saklanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu yollama ile 82 nci maddeye gidildiğinde sona erme durumunda saklama görevinin Sulh Hukuk Mahkemesine verildiği görülmektedir. Bu da kooperatifler açısından oldukça yeni bir durumdur ve uygulamadaki sıkıntılara son verebilecek niteliktedir.

2.7.12 Tasfiyede Uygulanacak Diğer Hükümler

Anonim şirketin tasfiyesine yönelik yeni düzenlemede, kolektif şirket hükümlerine yollama yapılmasından vazgeçilmiş ve tasfiye konusunda ihtiyaç duyulan bütün hükümler, yeniden kaleme alınmıştır. İşte bu tercihin bir uzantısı olarak Kanunun “uygulanacak diğer hükümler” başlığı altında 546 ncı maddesi düzenlenmiştir (Kendigelen,2012).

Basit yargılama usulü, kanunlarda sayılan bazı davalar ve işler hakkında uygulanan ve yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen bir yargılama usulüdür. Bu usul yalnızca kanunlarda sayılan davalar ve işler hakkında uygulanır. Bu madde ile tasfiye memurları ile pay sahipleri arasında çıkabilecek ihtilaflarda da basit muhakeme usulünün uygulanması imkânı sağlanmıştır. Tasfiye prosedürünün sağlıklı işleyebilmesi ve tasfiye memurları ile pay sahipleri arasındaki ihtilafların ivedilikle halledilebilmesi için mahkemenin kararını otuz gün içerisinde vermesi ve kararını verirken tarafları da dinlemesi gerekli görülmüştür.

Hükümde ayrıca; tasfiye memurlarının sorumluluğuna ilişkin olarak, kolektif şirketlerle ilgili hükme yapılan atıf kaldırılmış ve bunun yerine anonim şirketlerle ilgili bir iç atıf yapılarak, 553 üncü madde hükmüne yollamada bulunulmuştur.

2.7.13 Ek Tasfiye

Ek tasfiye, tasfiye işlemleri tamamlanıp tasfiyenin bitirilmiş olmasına rağmen, daha sonra başkaca tasfiye önlemleri alınmasının zorunlu olduğunun anlaşılması halinde başvuru yapılan geçici bir tedbirdir.

Yeni TTK'nın 547 nci maddesi eski Kanunda bulunmayan ve fakat uygulamanın ihtiyaçları nedeniyle öğreti ile yargı tarafından benimsenen ve uygulanan bir hukukî kurum düzenlemektedir. Yapılması ihmal edilmiş tasfiye işlemlerinin yapılmasını takiben, kooperatif yine sona erdirilecektir.

Bu hüküm bağlamında şirketin yeniden sicile kaydedilmesini ve ek tasfiye yapılmasını zorunlu kılacak durumlar özellikle şunlar olabilir:

a) Kooperatife ait bazı aktifler, dağıtım sırasında dikkate alınmaması nedeniyle, dağıtım dışında kalmışlarsa, (bu malvarlığı unsuru bilinmekle beraber

unutulmuş olabileceği gibi sonradan ortaya çıkan bir malvarlığı unsuru da olabilir).

b) Anlaşmazlık konusu olan ve bu nedenle tasfiyeye ilişkin özel hüküm gereği tevdi edilmiş veya güvenceye bağlanmış bir borç, kooperatif lehine çözülmüşse ve söz konusu borçların karşılıkları boştta kalmışsa,

c) Malvarlığının dağıtımı esnasında ilgili kanunî hükümlere uyulmamışsa,

d) Pay sahiplerince haksız olarak alınmış olan tasfiye payları için geri verme davasının açılması gerekiyorsa,

e) Organlara karşı sorumluluk davası açılacaksa,

f) Kooperatif tarafından kabul edilmesi zorunluluğu bulunan işlemler varsa,

g) Kooperatifin yararına sonuç doğuracak bir davanın açılması, şirketin bir davada davalı olarak bulunması veya aleyhine icra takibi yapılması söz konusuysa.

Yeniden tescil isteğinde bulunulabilmesi ve ek tasfiye yapılabilmesi, üç ana şartın gerçekleşmesine bağlıdır: Bu şartlar yukarıda örnek olarak verilen halde aranır.

Bunlar şu şekilde sıralanabilir.

a) Yeniden tescil isteği korunmaya değer bir menfaate dayanmalıdır (menfaat şartı). Korunmaya değer menfaatin varlığı inandırıcı delillerle açıklanmalıdır. İstemin ve ilgili delillerin inandırıcı olmaları yeterlidir. İspat şart değildir.

b) Yeniden tescil isteği amaca ulaşmada kullanılabilir tek yol olmalıdır (amaca ulaşma şartı). Bu nedenle amacın gerçekleştirilmesinin bir başka yolu varsa ve örneğin alacağın bir başka şekilde elde edilmesi imkânı bulunuyorsa yeniden tescil isteğinde bulunulamaz.

c) Sicil memurunun şirketi sicilden silme kararına karşı; bir alacağın veya aktifin varlığı kanaat doğuracak bir şekilde belgelendirilerek, silme kararının iptali dava olunmalıdır.

Ek tasfiye, tasfiyenin gayesinde herhangi bir değişikliğe yol açmaz. Koope-

ratif yine tasfiye halinde kooperatiftir ve kooperatif organları tasfiye gayesi çerçevesinde işlem yapmak zorundadır.

Ek tasfiyeyi talep edebilecek kişiler sınırlı olarak sayılmıştır. Bunlar; tasfiye memurları, son yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri ve kooperatif alacaklılarıdır. Ticaret sicil memurunun talepte bulunma yetkisi yoktur. O sadece ilgilileri talepte bulunmaya zorlayabilir.

Ek tasfiye, kooperatifin sicile yeniden tescilini talep etmeye yöneliktir ve kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeden talep edilir. Mahkeme davada, talebin doğruluğunu inceledikten sonra, olumlu sonuca varırsa kooperatifin yeniden tesciline karar verir. Mahkeme gösterilen delilleri inandırıcı bulmazsa, yeniden tescil talebini reddeder. Davanın reddine karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

Ek tasfiye kararının tescili bildiricidir. Zira eksik kalan işlemler nedeniyle gerçekte tasfiye sona ermemiştir. Tescil üzerine şirket/kooperatif, tüzel kişiliğini yeniden kazanır ve organlar yeniden çalışmaya başlarlar. Ancak, bu durum kooperatifin sona ermiş olduğu gerçeğini değiştirmez. Kooperatif yine tasfiye halinde bir kooperatiftir. Ek tasfiye halinde yeniden alacaklılara çağrı yapılmasına ve bloke yılına gerek yoktur. Ek tasfiye tamamlandıktan sonra, yeni bir kapanış bildirimini, tescil ve defterlerin korumaya alınması işlemlerine ihtiyaç vardır. Ek tasfiye başlatıldığında tasfiye memurları yeniden atanmalıdır. Zira önceki tasfiye memurlarının görevi sona ermiştir. Bu nedenle, mahkeme kooperatifin tescilini takiben tekrar son tasfiye memurlarını veya yeni kişi veya kişileri tasfiye memuru olarak atar. Davacı amaca uygun şekilde önceden şahsî bir öneri de sunabilir. Mahkemenin belirlediği tasfiye memuruna karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Atanan kişi ticaret siciline tescil ve ilân ettirilmelidir. Tescil, yeniden atanan tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilir.

Ek tasfiyeye ilişkin prosedür emredicidir. Bu usulden sözleşme hükümleri ve genel kurul kararlarıyla ayrılmak caiz değildir.

2.7.14 Tasfiyeden Dönülmesi

Tasfiyeden dönülmesi, tasfiye kararı almış bir şirketin tasfiye olmaktan vazgeçmesi durumunda söz konusu olmaktadır. TTK'nın 548 inci maddesi eski TTK'da olmayan, uygulamanın ihtiyaçları nedeniyle doktrin ve yargı tarafından benimsenip uygulanan bir hukuki müesseseyi düzenlemeye kavuştur-

muş ve esaslarını belirlemiştir. Yargıtay eski tarihlerde tasfiyeden dönülme-yeceği yönünde tavır alırken, son zamanlarda bu görüşünden vazgeçmiş, belli koşulların varlığı halinde tasfiyeden dönüleceği yönünde kararlar vermiştir.

Tasfiyeden dönme, tasfiye haline giren bir şirket/kooperatif genel kurulunun, alacağı bir kararla, şirketi/kooperatifi tasfiye gayesi güden bir şirket/kooperatif olmaktan çıkartabilip, tekrar kâr/karşılıklı yardım amacı güden ve varlığını devam ettiren bir şirket/kooperatif haline döndürmesidir. Tasfiyeden dönülebilmesi için şirket mallarının dağıtımına başlanmamış olması şarttır.

Tasfiyeden dönme, iki durumda söz konusu olabilecektir.

- Sürenin dolmasıyla
- Genel kurul kararıyla sona ermesi halinde

Diğer sona erme hallerinin gerçekleşmesi nedeniyle şirketin/kooperatifin sona ermiş olması halinde tasfiyeden dönme kararı alınarak şirkete hayatiyet kazandırılmaz.

Tasfiyeden dönme, nihai bir karardır. Bu kararla yeni bir hukuki durum meydana getirilir ve şirket/kooperatif normal ticarî seyrine döner.

Genel kurul tasfiyeden dönme kararını nitelikli çoğunlukla almalıdır. Bunun için esas sermayenin en az yüzde altmışının oyu lazımdır. Şu kadar ki, esas sözleşme ile daha ağır yetersayı öngörülebilir.

Şirket, iflâsın açılması suretiyle sona ermiş olmasına rağmen iflâs kaldırılmış veya konkordatonun uygulanması sona ermişse, şirket yine varlığını devam ettirir. Diğer bir deyişle, bu durumlar zımni birer tasfiyeden dönme hali sayılır.

Tasfiyeden dönme kararı, şirket/kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ile tesir icra eder. Bu tescil kurucudur. Ticaret siciline bildirim tasfiye memurlarınca yerine getirilir. Yapılacak bildirim pay sahipleri arasında pay bedelleri ve tasfiye paylarının dağıtımına henüz başlanılmadığını gösteren deliller eklenmelidir.

2.8 HUKUKİ SORUMLULUK HÜKÜMLERİ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda anonim şirkete ilişkin hükümlere aykırılık halleri “Hukuki Sorumluluk” başlığı altında, 549-561 inci maddeler arasında ayrı bir bölüm olarak düzenlenmiştir. Eski Kanunda hukuki sorumluluk konusu farklı bölümlerde ele alınmıştı.

Bu bölümde kanun koyucu öncelikle sorumluluk hallerini sırasıyla saymış, ardından da “şirketin zararı” üst başlığı altında tazminat davası kapsamında gündeme gelebilecek diğer konuları hükme bağlamış; özellikle sorumluluğu ortadan kaldıran ibranın yanı sıra, tazminat davasındaki usule ilişkin hükümleri de bu başlık altında düzenlemiştir (Kendigelen, 2012).

Hukuki sorumluluk konusundaki düzenlemelerin; her ne kadar eski Kanundan sistematik olarak farklı olsa da içerik olarak çok farklı olduğu söylenebilir. Toplam on üç maddeden oluşan bu bölümün yarısı yeni hükümler olmakla birlikte diğer yarısında değişiklik yapılarak düzenleme yapılmıştır.

Kooperatifler Kanununun 98 inci maddesinde yer alan atıf nedeniyle, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda yer alan hukuki sorumluluk konusuna ilgili olarak kooperatifleri ilgilendiren maddeler hakkında açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

2.8.1 Belgelerin ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması Halinde Sorumluluk

Sorumluluk halleri başlığı altında ilk düzenlenen hüküm belgelerin ve beyanların kanuna aykırılığı halidir. Eski TTK'nın 305 inci maddesi ile paraleldir ancak eski hükümde sadece kuruluşa ilişkin belgelerin gerçeği yansıtmaması bir hukuki ve cezai sorumluluk nedeni olarak belirlenmişken yeni hükümde kuruluşun yanı sıra sermayenin artırılması ve azaltılması, menkul kıymet çıkarılması, birleşme, bölünme, tür değiştirme, gibi birçok işlem sorumluluk kapsamına alınmıştır. İşte bu gibi işlemlerle ilgili olarak hazırlanan izahname, taahhüt, beyan ve garanti gibi her türlü belgenin kanuna veya gerçeğe aykırılığından doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanlarda bulunanlara ek olarak, bunlara katılanlar da sorumlu tutulmuştur (TTK md.549).

Belge veya beyanlara katılanların sorumluluğu açıkça kusurlarının varlığı şartına bağlanmış olduğundan belgeleri düzenleyenler için kusursuz sorumluluk esasının benimsendiği sonucu çıkmaktadır. Sorumluluk şartları

ise kanuna aykırı, doğru olmayan, gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmayan beyanlar ve bazı hususların gizlenmiş olması bundan zarar doğmuş bulunması ve uygun nedensellik bağıdır. Birlikte zarar verilmesi halinde ise 557 nci madde uygulanacaktır.

Hukukî sorumluluk davasında aktif dava ehliyeti, “zarar görenlere” ait olup bunlar somut olayın özelliklerine göre pay sahipleri, bu sıfatı bu işlemler dolayısıyla yitirenler, menkul değerleri alanlar, bu menkul değerlerin sonraki müktesipleri olabilir. Pasif dava ehliyeti ise “düzenleyenler” ile maddede anılan eylemlere “katılanlar”dır. Bu kavramlar, öğretisi ve yargı kararıyla belirlenecektir.

TTK’nın 549 uncu maddesinde belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenlerin Kanununun 562 nci maddesi gereği bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaları öngörülmüştür.

2.8.2 Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlar ve Ödeme Yetersizliğinin Bilinmesi

Yeni TTK’nın 550 nci maddesi sermayenin korunması ilkesi kapsamında öngörülen 549 uncu maddenin tamamlayıcısıdır. Maddenin ilk fıkrasının kaynağı eski TTK’nın 306 ncı hükmü olmakla birlikte ikinci fıkrası yenidir.

Maddenin ilk fıkrasında, tamamen taahhüt edilmeyen şirket sermayesini taahhüt edilmiş gibi gösteren kişilerin, bu payları üstlenmiş kabul edilecekleri ve bu payların karşılıklarının yanı sıra ayrıca şirketin uğradığı zararı da faizi ile birlikte ödemekle yükümlü olacakları hükme bağlanmıştır. Maddede ayrıca şirket yetkililerinin de kusurları olması şartıyla müteselsilen sorumlu olacakları düzenlenmiştir. Hükümde şirket yetkilileri için kusur sorumluluğundan bahsedildiğinden diğerleri için kusursuz sorumluluk halinin kabul edildiği görülmektedir.

Maddenin ikinci fıkrası hükmü de hukukumuzda yeni olup sermayenin korunması ilkesinin bir diğer uygulanma örneğidir. Hükme göre kuruluş ve sermaye artırımı sırasında sermaye taahhüdünde bulunan bir kişinin ödeme yeterliliğinin olmadığını bilen ve buna rağmen taahhüde onay veren kişiler, sermaye taahhüdü dolayısıyla oluşan borcun ödenmemesinden doğan şirket zararından sorumlu tutulmuşlardır. Sorumluluğun doğması için ödeme yeterliliğinin olmadığını bilmek şarttır.

Bu hükme aykırılık hukuki sorumluluk gerektirdiği gibi TTK’nın 562 nci mad-

desinin 9 uncu fıkrası üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası öngörerek cezai sorumluluk da getirmiştir.

2.8.3 Değer Biçilmesinde Yolsuzluk

Aynî sermayeye değer biçilmesinde yolsuzluk hususunun düzenlendiği TTK'nın 551 inci maddesi, 6762 sayılı Kanunun 307 nci maddesinin tekrarıdır. Ancak bazı noktalarda eski hükümden ayrılmıştır. İlk farklılık yeni maddenin sadece kuruluşta değil sermaye artırımlarında da uygulanacak olmasıdır. Hükümün uygulanabilmesi için hile yapılmasına gerek yoktur. Aynî sermayeye emsaline nazaran yüksek fiyat biçilmiş olması veya işletme veya aynın niteliğinin veya durumunun farklı gösterilmesi veya başka bir tarzda yolsuzluk yapılması yeterlidir.

Hüküm kusur esasına dayalıdır. Bu, özellikle "emsaline nazaran yüksek" ibaresi yönünden önem taşır. Madde kaleme alınırken "yükseklik", "açık", "önemli derecede yüksek", "aşırı" gibi sıfatlara bilinçli olarak yer verilmemiştir. Bunun iki sebebi vardır: Bir taraftan bu sıfatların yorum güçlükleri doğuracağı, diğer taraftan da ölçümü altındaki farkların yasal kabul edileceğinden endişe duyulmuştur. Oysa mahkeme konuyu hem kusur araştırması hem de takdir hakkı bağlamında karara bağlar. Kusursuz sorumluluk, değerlendirme, emsal belirleme hatalarının bile sorumluluk doğurmasına yol açardı. Aktif dava ehliyeti şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara aittir. Pasif dava ehliyeti somut olaya göre belirlenir.

2.8.4 Kurucuların, Yönetim Kurulu Üyelerinin, Yöneticilerin ve Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu

Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenleyen TTK'nın 553 üncü eski TTK'nın 336, 338, ve 346 inci hükümlerine paralel bir düzenleme olmuşsa da bu hüküm farklı bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Maddenin birinci fıkrası 6762 sayılı eski Kanunun 309 uncu maddesinden birçok noktada farklılık göstermektedir. Hüküm, kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları hakkında olup; denetçiler, işlem denetçileri ve özel denetçinin sorumluluğu 554 üncü maddeye tabidir. Maddede geçen tüm bu ilgililerin sorumluluğu tek bir maddede toplanmış ve

“müdür” terimi yerine daha geniş anlam taşıyan “yönetici” ifadesi kullanılmıştır. Anılan bu kişiler; kanundan ya da esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlal ettikleri takdirde, doğacak zarardan ötürü sorumlu tutulmuştur.

Ayrıca, şirketin yanı sıra hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına uğradıkları zararlar nedeniyle talepte bulunma hakkı tanınmıştır. Bu hüküm eski TTK'dan farklı olarak (eski TTK md.309 ve 336) pay sahipleri ile şirket alacaklıları bakımından dolayısıyla zararların yanı sıra doğrudan uğranılan zararları da kapsamaktadır. Dolayısıyla hüküm, her iki kalem açısından uygulama alanı bulacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında kısmen 6762 sayılı eski Kanunun 336 ncı maddesinin son fıkra hükmüne benzemesine rağmen, yeni bir hükümdür. Hükme göre kanundan ya da esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi başkasına devreden organlar veya kişiler yetkiyi devralan kişilerin kararlarından sorumlu olacaklardır. Yeni hüküm belli bir maddeye göre devir sınırlamasını kaldırmış, onun yerine kanuna dayanarak, yani kanunun cevaz verdiği tüm devirleri kapsama almıştır. Bu durumda 367 nci madde ile 370 nci maddeler uyarınca yapılan devirler hükmün kapsamına girecek, hatta 368 inci madde de (yargı kararlarında öngörülen şartlarla) dikkate alınabilecektir. Ancak hükümde kanuna dayalı görev ve yetki devri söz konusu olduğu için yardımcı kişilere devirde hüküm uygulanmayacaktır. Ayrıca 367 nci maddedeki görevlerin devredilmesi olanağı yoktur. Birinci fıkra devredene seçimde makul özen yükümü yüklemiştir.

Maddenin üçüncü fıkrası çok önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Fıkra yönetim organının, organsal işlevi ister kanuna göre devredilmiş olsun, ister organın kendisinde kalsın üyelerin gözetim yükümlerini tanımakta, ancak bu yükümün kontrol dışında kalan olgu ve konularda bulunmadığını hükme bağlamaktadır. Bu hüküm yönetim ile görevli kişilerin, bu arada yönetim kurulu üyelerinin uygun nedensellik bağının veya kusurlarının yokluğu halinde, soyut bir gözetim (nezaret) görevi anlayışına dayanılarak sorumlu tutulmalarına engel olmak amacıyla öngörülmüştür. Çünkü uygulamada yönetim kurulu üyelerinin insan takatinin üstünde bir gözetim anlayışıyla şirketteki her türlü kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıktan sorumlu tutuldukları gözlemlenmiştir.

2.8.5 Denetçinin Sorumluluğu

Denetçinin sorumluluğunu düzenleyen, TTK'nın 554 üncü maddesi bir yönüyle kooperatifleri ilgilendirmektedir. Hüküm, hem şirket/kooperatif hem de şirketler topluluğu denetçilerinin ve özel denetçinin sorumluluğunu düzenlemektedir. Hükme göre şirketin/kooperatifin yılsonu ve konsolide finansal tablolarını, raporlarını, hesaplarını denetleyen denetçi ve özel denetçiler; görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde verdikleri zarardan dolayı;

- Şirkete/kooperatife,
- Pay sahiplerine,
- Şirket/kooperatif alacaklılarına, karşı sorumludurlar.

Buradaki sorumluluk kusur ilkesine bağlanmıştır. Şartları varsa teselsüle ilişkin 557 nci madde uygulanır. Ayrıca kooperatif, denetçilerin ve özel denetçilerin sorumluluğunu iddia ettiği takdirde, bu kişilerin kusurlarını ispatlamakla yükümlüdür.

2.8.6 Şirketin Uğradığı Zararının Tazmini

Şirketin uğradığı zararın tazmini hususu TTK'da yedi madde olarak düzenlenmiştir.

Kooperatifler açısından değişiklik getiren ilk düzenleme "Şirketin zararının" ana başlığı altında yer alan 555 inci maddededir. Hükme göre şirketin/kooperatifin uğradığı zararın tazminini şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir. 6762 sayılı Kanunun 341 inci maddesine göre şirket namına dava açma görevi denetçilere verilmiştir. Yeni Kanunda anonim şirketler açısından denetim kurulu bir organ olarak düzenlenmediğinden, denetçilere hukuki sorumluluk davası açma ve takibi konusunda bir görev de verilmemiştir. Bu nokta, kooperatifler açısından çok büyük önem arz etmektedir. Zira kooperatiflerde denetim kurulu halen organ olarak varlığını sürdürmektedir. Ortada kooperatifler açısından bir boşluk var gibi gözükse de bu boşluk 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 555 inci maddesi ile doldurulmuştur. Anılan maddeye göre şirketin uğradığı zararın tazminini şirket ve her bir pay sahibi isteyebilecektir.

Şirketin uğradığı zararın şirket tarafından 553 ve 554 üncü maddelerdeki sorumlulardan talep edilmesi, yani aktif dava ehliyetinin şirkette olması

normaldir. Ayrıca şirketin ihmâli veya sorumluların şirkete hâkim olmaları sebebiyle davayı açmamaları olasılığı düşünülerek, zararın tazmini davasını açma hakkı şirketin pay sahibine de verilmiştir. 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin aksine, şirket alacaklısına bu hak tanınmamıştır. Alacaklı 556 ncı madde uyarınca ancak şirketin iflâsı halinde, tazminatın şirkete ödenmesini talep hakkını haiz olur. Böylece pay sahibi dava açabilme yetkisi yönünden şirketle/kooperatifle aynı düzeyde kabul edilerek alacaklıdan ayrılmıştır. Kanun şirketin borçlarını ödediği sürece alacaklının zarara uğramadığı varsayımını kabul etmiştir.

Hükümde; 6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin aksine, doğrudan ve dolaylı zarar ayrımı yapılmamıştır. Şirket doğrudan zararının varlığında tazminat davasını ikame edebilir; çünkü şirketin 553 ve devamındaki hükümler çerçevesinde dolayısıyla zarara uğraması olanağı yoktur. Pay sahibi ise hem doğrudan hem de dolayısıyla zararının varlığında bunun tazminini isteyebilir. Dolayısıyla pay sahibi zarara uğradığı takdirde, tazminatın şirkete/kooperatife verilmesi suretiyle payındaki değer düşüklüğünü gidermek amacıyla dava açabilir.

Ayrıca pay sahibinin, uğradığı zarar karşısında hareketsiz kalan şirketin/kooperatifin yerine davayı açacağı için, dava giderlerini düşünüp davadan vazgeçmesini önleme düşüncesiyle hükümde haklılığını ispatlayan pay sahibinin dava giderlerine katılmayacağı bu giderlere şirketin/kooperatifin katılacağı öngörülmüştür.

Yeni düzenlemenin kooperatiflere yansımaları da hukuki sorumluluk davası açma görevinin kooperatife ve her bir ortağa verilmiş olmasıdır.

Öte yandan, Kooperatifler Kanununun 69 uncu maddesinde;“Anasözleşme ve genel kurul kararı ile denetleme teşkilatı hakkında daha geniş hükümler koymak, (...) mümkündür.” hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla Kooperatifler Kanunu, kooperatiflerin anasözleşmelerine denetçilerin görev ve sorumluluklarına ilişkin hükümler koymalarına cevaz vermektedir.

Buradan hareketle, kooperatif namına hukuki sorumluluk davası açma görevinin anasözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla, denetçilere verilmesinde bir beis bulunmadığını söylemek mümkündür.

2.8.7 İflas Hâlinde Sorumluluk

Kanun koyucu anonim şirketin iflası halinde pay sahiplerinin yanı sıra şirket alacaklılarına da uğradıkları zarar bakımından dava açma hakkı tanımıştır. Ancak bu hakkı öncelikle iflâs idaresi ileri sürecek ve dava açacaktır (TTK md.556).

Hüküm gereğince, iflâs idaresinin davayı açmaması halinde, her pay sahibi ve şirket alacaklısı bu davayı ikame edebilir. Hükümdeki “veya” sözcüğü dava hakkını haiz olanlar arasında bir sıra koymaz. Hükümün diğer yeniliği davadan elde edilen hâsılanın öncelikle davayı açanlara tahsis edilmesidir. Bu durum her ne kadar yenilik gibi gözükse de İcra ve İflas Kanununun 245 inci hükmü ile paraleldir. Nitekim eski TTK’nın 306 ncı maddesi de İİK’nun 245 inci maddesine yollama yapmaktadır. Dolayısıyla getirilen düzenleme tamamen yeni bir düzenleme değildir. Bu hükümün kooperatiflere de uygulanması kaçınılmaz olacaktır.

2.8.8 Teselsül ve Başvuru

Ülkemizde müteselsil sorumluluk konusunda daha önceleri “mutlak teselsül ilkesi” benimsenmişti. 6102 sayılı TTK’nın 557 nci maddesi ile bu ilke terk edilmiş, Kıta Avrupa’sında genel kabul gören, farklılaştırılmış teselsül ilkesi benimsenmiştir. 557 nci maddenin birinci fıkrasında belirlenen farklılaştırılmış teselsül, birlikte zarar verenlerin dış ilişkideki sorumluluklarını düzenlemektedir; yoksa bu hüküm sorumluların iç ilişkideki sorumluluk ilişkileri hakkında öngörülmuş bir rücu hükmü değildir.

Farklılaştırılmış teselsül öğretisi müteselsil sorumluluğun “birlikte verilen zarar” için söz konusu olabileceği, birlikte verilen zarar dışındaki sorumluların tek başlarına verdikleri zararlardan, sadece zararı verenin sorumlu tutulması gerektiği ve müteselsil sorumluların teselsül tavanına kadar, kusurlarına ve somut olay gerçeğine göre zararı tazmin etmeleri anlayışına dayanmaktadır. Bu yaklaşım 557 nci maddenin birinci fıkrasında, “aynı zararın” tazmini ibaresi bağlamında, birlikte zarar vericilerden, yani tazminat yükümlülerinden her birinin kusuruna ve durumun gereklerine göre ve her birine “şahsen isnat edilebildiği ölçüde” şeklinde ifade edilmiştir.

Birinci fıkrada yer alan “aynı zarar” ibaresi ile “birlikte verilen zarar” kaste-

dilmiştir. Birinci fıkrada sorumluların “tek başına verdikleri zarar”dan söz edilmemiştir. Ancak hükümdede yer alan “bu zarardan” ve “aynı zarardan” ibareleri bu farkı vurgular. Mahkemenin, talep edilen şirket zararında önce “aynı zarar” ve “tek başına verilen zarar” ayrımı yapması gerekliliğini ortaya koyar. Zararın tümü davacı tarafından “aynı zarar” diye nitelendirilerek talep edilmiş olsa bile mahkeme bu araştırmayı yapacak, ondan sonra teselsülde farklılaştırmaya gidilecektir.

Farklılaştırılmış teselsül, müteselsilen sorumlu farklı tazminat yükümlüsü gruplarının ortaya çıkması sonucunu da doğurabilir.

Söz konusu hükümdede zarara uğrayanı yani, çoğu kez anonim şirketi, gereğinde pay sahibini veya alacaklıyı, önce birinci fıkrada ifade edilmiş ayrıştırılmayı, yani farklılaştırılmış teselsül hesabını bizzat yapıp buna göre davayı açmak zorunluluğundan kurtarmak amacıyla öngörülmüştür. Söz konusu hesabı yapmak güçtür. Bu sebeple davacıya “zararın tamamını” dava etmesi olanağı tanınmış ve ayrıca müteselsil sorumluların (dış ilişkide) tazminat borçlarını teker teker tespit etmesini mahkemeden talep etmek hakkı verilmiştir. Hâkim bu belirlemeyi aynı davada yapacaktır.

Davacının, davalıları birlikte dava etmesinin anlamı davalıların tek davalı olarak kabul edilmesidir. Bu kabulün anlamı bazı davalılar bakımından dava reddedilse bile davacının talebi haklı görülmüşse davacının dava giderlerine mahkûm olmamasıdır. Kanun burada bir usul hükmü öngörmüştür. Hüküm usul hukukumuzun kuralları çerçevesinde yorumlanacak ve anlam kazanacaktır.

Hüküm; yargıcın aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini de düzenlemiştir. Bu iç ilişkiye ilişkin bir belirleme olmayıp, davalıların davacıya karşı sorumluluk tutarlarının gösterilmesidir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, eski hukukumuzda anonim şirketteki sorumluluk davasında müteselsil sorumlular arasındaki rücu ilişkisini düzenleyen bir hüküm bulunmuyordu. Öğretide de bu konu üzerinde durulmamış; Yargıtay da ilkesel nitelikte herhangi bir karar vermemişti. Sorun genel hükümler, yani Borçlar Kanununun müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümleri çerçevesinde çözülmüyordu. Hukukumuzdaki bu eksiklik TTK'nın 557 nci maddesinin üçüncü fıkrası ile giderilmiştir.

Söz konusu hükümde ödemede bulunan sorumlulardan birinin bağımsız bir rücu davası ikame etmesi hali düzenlenmektedir. Dış ilişkiye ait sorumluluk davasında, davalılar arası ilişkiye ait sorumluluğun davacı tarafından talep edilmesi zaten pek düşünülemez. Ancak, yine de Türk usul hukukunun buna cevaz verip vermeyeceği ve bunun şartlarının ne olacağı öğretiyeye ve yargı kararlarına bağlıdır.

Anılan hükmün birinci özelliği rücunun sorumlular arasında belirleneceğidir. Hükmün bu özelliğinin önemi, rücunun sorumluluk davasının davalıları ile sınırlandırılmamış olmasıdır. Gerçekten yedi üyeli bir anonim şirket yönetim kurulunda sorumluluk davası üç üyeye karşı açılmış olsa bile rücu kararı yedi üyeyi yargılayarak verilebilir; bağımsız rücu davası da üç üye hakkında değil de daha fazla üyeyi kapsayacak şekilde açılabilir. Bu olanak; hükümde “birden çok sorumlu” sözcüğü ile vurgulanmıştır.

Uygulamada sorumluluk davası açılırken, çeşitli sebeplerle bazı üyelerin dava dışı bırakılarak kayrıldıklarına oldukça sık rastlanmaktadır. Bu sınırlamalarda; hâkim pay sahibinin kendi temsilcisini kayırmak veya davacıları belirleyen resmi makamın bazı kişileri korumak istemesi veya başka sebepler ve hesaplar rol oynamaktadır. Rücu davasını da davalılara özgülemek hem haksızlığı katmerli hâle getirir hem de davacıya adil olmayan bir güç sağlar. Bunun için 557 nci maddenin üçüncü fıkrası, rücu davasının sorumluluk davasının davalılarına değil, müteselsil sorumlular aleyhinde açılabileceğini öngörmüştür.

Hükme uygun olarak hâkim rücu davasında, kararı tüm sorumlular yönünden durumun gereklerini dikkate alarak belirler.

2.8.9 İbranın Etkisi

İbranın etkisi hususu TTK'nın 558 inci maddesinde düzenlenmiştir. Yeni olan bu hükmün ilk fıkrasında öncelikle son dönemlerde uygulamayı yakından ilgilendiren bir soruna, Yargıtay uygulamasına da paralel bir şekilde kanun hükmü ile kesin bir çözüm getirilmek istenmiş ve genel kurul tarafından verilen bir ibra kararının sonradan yeni bir genel kurul kararı ile kaldırılmayacağı hükme bağlanmıştır. Hükme temel veren düşünce, hakkında dava açılmamış ve (kural olarak) hükümlerini doğurmuş bulunan ibra kararının yıllar sonra kaldırılmasının işlem güvenliği anlayışına ve hukuka uygun olmadığıdır. Ancak ibra bir genel kurul kararı olduğu için bu karara karşı iptal davası açılabilir. Bu sebeple Kanunun 445 inci maddesi saklı tutulmuştur.

Maddenin ikinci fıkrasında ise Yargıtay kararları ile oluşan hukuk aynen korunmuştur. Hükmün iki yeniliği vardır. İki de İsviçre Borçlar Kanunundan alınmıştır. İlk yenilik, ibraya olumlu oy veren pay sahipleri ve ibra kararını bilerek payı iktisap eden kişilerin dava haklarının olmadığına ilişkindir. İkinci yenilik ise diğer pay sahiplerinin dava haklarının ibra kararının alınmasından altı ay sonra düşeceğine ilişkin hükümdür. Altı aylık süre hak düşürücü süredir.

2.8.10 Suçlar ve Cezalar

Kanunun hukuki sorumluluk hükümlerini düzenleyen bölümünden sonra cezai sorumluluk bölümü iki madde ile düzenlenmiştir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 562 nci maddesinde, muhtelif maddelerde suç olarak belirtilen fiillerin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ceza sistematığına uygun olarak cezaî müeyyideleri düzenlenmiştir. Yeni metinde yalnız suçlara değil, aynı zamanda “kabahatlere” de yer verilmiştir. Maddenin;1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 numaralı fıkralarında belirtilen hususlar kooperatifler için hüküm ifade etmektedir.

Bu maddede belirtilen hususlar özellikle defterler açısından kooperatifleri yakından ilgilendirmektedir. Aşağıdaki başlıkta bu husus ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

2.8.11 Ticari Defterlerle İlgili Suçlar ve Cezalar

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından, kooperatifler nezdinde yapılan denetimlerde, kooperatif yöneticilerinin en çok sıkıntı yaşadığı hususun ticari defterlerin hiç veya gereği gibi tutulmaması konusu olduğu gözlemlenmiştir. Bu itibarla, bu bölümde ticari defterlerin tutulma ve kullanılma şekli hakkında bilgi verilecektir. Zira, bu konuda 6102 sayılı yeni TTK’da, eski Kanuna nazaran bir çok köklü değişiklik olmuştur.

Öncelikle, eski TTK’da yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul karar, toplantı ve müzakere defterinin açılış onayı ile yevmiye ve envanter defterinin kapanış onayını yaptırmayanlar hakkında adli para cezası öngörülmekte iken, yeni TTK’da bahsi geçen fiillerin yaptırımı idari para cezası olarak belirlenmiştir. Görüldüğü üzere, yeni TTK ile söz konusu fiiller suç olmaktan çıkmış, kabahate dönüşmüştür.

6102 sayılı Kanunda düzenlenen ticari defterlere ilişkin idari para cezalarının uygulanması hususunda anılan Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel kanun niteliğinde olan 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri tatbik edilecektir. Bu kapsamda, 5326 sayılı Kanunun 5 inci maddesi gereğince, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da geçerlidir. Buna göre, suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 6762 sayılı Kanun ile sonradan yürürlüğe giren 6102 sayılı Kanun hükümleri farklı ise failin lehine olan kanun uygulanacaktır. Lehe kanun uygulaması bakımından bir suçun karşılığı olan adli para cezası ile idari para cezası karşılaştırıldığında, miktarı ne olursa olsun, idari para cezasını öngören düzenleme, adli para cezasına göre lehe kanun durumdadır. Nitekim Yargıtayın görüşleri de bu yöndedir.

O halde, yeni TTK'nın 562 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde idari yaptırıma bağlanan ticari defterlerin gerekli onaylarının yaptırılmaması şeklindeki kabahat, ister 01/07/2012 tarihinden önce isterse bu tarihten sonra tespit edilsin ilgililer hakkında sadece idari para cezası teklifinde bulunulacaktır.

Öte yandan, yeni TTK'nın 562 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, "Kanunun 65 inci maddesine uygun olarak defterlerini tutmayanların" dörtbin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Aynı şekilde eski TTK'nın 67/3 üncü maddesinde, "Kanunun 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının 1 ila 3 üncü bentlerinde sayılan defterleri tutma mükellefiyetini (...) kanuna uygun şekilde yerine getirmeyip de ikinci fıkraya göre mesul olanların üç milyon liradan otuz milyon liraya kadar adli para cezasıyla cezalandırılacağı" hüküm altına alınmıştı. Ticari defterlerin kanuna uygun tutulmaması her iki Kanunda da yaptırıma bağlanmış ancak bu suç için öngörülen adli para cezası, yeni TTK'da idari para cezasına dönüştürülmüştür. Yukarıda da açıklandığı üzere, lehe kanun uygulaması kapsamında, hem 01/07/2012 tarihinden önce hem de bu tarihten sonra ticari defterlerin kanuna uygun tutulmadığının tespit edilmesi halinde ilgililer hakkında sadece idari para cezasının uygulanması yoluna gidilebilecektir.

Ayrıca, yeni TTK'nın 562 nci maddesinin altıncı fıkrasında, "ticari defterlerin mevcut olmaması veya hiçbir kayıt içermemesi (...) hallerinde, sorumluların üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılacağı" hüküm altına alınmıştır. Eski TTK'nın 67 nci maddesinin üçüncü fıkrasında

ise; “Kanunun 66 ncı maddesinde sayılan defterleri tutma mükellefiyetini hiç (...) yerine getirmeyenlerin üç milyon liradan otuz milyon liraya kadar adli para cezasıyla cezalandırılacağı” belirtilmiştir. Buna göre, iki Kanunda da suçun maddi unsuru olarak gösterilen “ticari defterlerin mevcut olmaması veya hiçbir kayıt içermemesi” fiilleri ile “defter tutma mükellefiyetinin hiç yerine getirilmemesi” fiili birbirinin aynısı ve devamı niteliğindedir. Dolayısıyla bu fiiller hem 01/07/2012 tarihinden önce hem de bu tarihten sonra ihlal edilmiş olsa da her iki durumda suçun yaptırımını adli para cezasıdır. Adli para cezalarının tutarı bakımından hangisinin lehe olduğu incelemeyi yapan tarafından değerlendirilmeyecek, bu husus yargı mercilerince takdir edilecektir.

Bu arada, 6762 sayılı eski TTK’ya göre envanter defterinin kapanış onayının yaptırılması zorunlu olup, bu zorunluluğu yerine getirmeyenler hakkında adli para cezası öngörülmüş iken, 6102 sayılı yeni TTK’da envanter defterinin kapanış onayının yaptırılmasına ilişkin bir hükme yer verilmemiş, dolayısıyla anılan defterin kapanış onayının yaptırılmaması suç olmaktan çıkarılmıştır. 5326 sayılı Kanunun 5 inci ve 5237 sayılı Kanunun 7 nci maddeleri gereğince de, işlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilememektedir. Bu nedenle, eski TTK’ya göre suç sayılan ancak yeni TTK ile suç olmaktan çıkartılan envanter defterinin kapanış onayının yaptırılmaması fiili, 01/07/2012 tarihinden önce işlenmiş olsa da ilgililer hakkında cezai işlem yürütülemez.

Konuyla ilgili olarak getirilen bir diğer yenilik de pay defteri ve yönetim kurulu karar defterine ilişkindir. Pay defteri için açılış onayının, yönetim kurulu karar defteri için de kapanış onayının yaptırılması zorunluluğu ilk defa 6102 sayılı yeni TTK ile getirilmiştir. 5326 sayılı Kanunun 5 inci ve 5237 sayılı Kanunun 7 nci maddeleri çerçevesinde, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemediğinden, belirtilen onayları 01/07/2012 tarihinden önce yaptırmayanlar hakkında herhangi bir cezai işlem yapılamayacak, ancak bu onayları bahsi geçen tarihten sonra yaptırmayanlar hakkında idari para cezası uygulamasına gidilebilecektir.

Yine yeni TTK’nın 562 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “Kanunun 64 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci veya üçüncü cümlesindeki yükümlülükleri yerine getirmeyenlerin” dörtbin Türk Lirası idari para

cezasıyla cezalandırılacağı ifade edilmiş, bu fıkranın ilgili cümlelerinde ise defterlerin, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulması, işletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesinin defterlerden izlenebilmesi gerektiği belirtilmiştir. Söz konusu sorumluluk, 6102 sayılı Kanunda ilk defa düzenlenmiş ve yaptırıma bağlanmıştır. Bu cezanın zaman bakımından uygulanması hususunda, birinci maddede belirtilen esaslara göre hareket edilecektir. Yukarıda açıklandığı üzere, bu kabahate aykırılıktan dolayı ancak 01/07/2012 tarihinden sonra işlenen fiillerden dolayı idari para cezası öngörülebilecektir.

Ticari defterlerin Kanuna uygun saklanmaması hususu da, eski TTK'da suç olarak düzenlenmemiş, buna mukabil bu fiil yeni TTK'nın 562 nci maddesinin 6 ncı fıkrasında yaptırıma bağlanmıştır. Maddede söz konusu fiil için öngörülen ceza, üçyüz gündен az olmamak üzere adli para cezasıdır. İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemeyeceğinden, ticari defterlerin Kanuna uygun saklanmamasından dolayı ancak 01/07/2012 tarihinden sonra işlenen fiiller için ceza öngörülebilecektir.

Yeni TTK'da düzenlenen suçlardan biri de ticari defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapılmasıdır. Kanunun 562 nci maddesinin 8 inci fıkrasına göre bahsi geçen fiili işleyenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacaktır. Söz konusu suç, yeni TTK ile ilk defa düzenlendiğinden, Türk Ceza Kanununa göre başka bir suç oluşturmadığı takdirde, ancak 01/07/2012 tarihinden sonra işlenen fiiller için cezai sonuçlar doğuracaktır.

3 KARŞILIKLI SİGORTA

6102 sayılı TTK'nın 1402 nci maddesi karşılıklı (mutual) sigorta faaliyetinin ancak kooperatif şirket şeklinde yürütülebileceğini hüküm altına almıştır. Eski TTK'nın 1263 üncü maddesi karşılıklı sigortanın tanımını vermekle birlikte hangi şirket türüne özgüleneceğini belirtmemekteydi. Yeni getirilen bu hükümle çok önemli olan bu sektörün kapıları kooperatifçiliğe açılmış oldu.

Karşılıklı sigorta, insanların bir araya gelerek birbirlerini belirli riskler için sigorta ettirmeleridir. Sigorta kooperatifi ise aynı veya benzer risklere sahip bireylerin veya kurumların bir araya gelerek bir kooperatif kurması olarak

tanımlanır. Sigorta kooperatifi çatısı altında birleşmek isteyenler eşit miktarda bir ortaklık payı ödeyerek sermaye oluşturur ve daha sonra sigortacılık yasa ve kurallarına göre poliçe düzenleme süreçlerini belirlerler. Evrensel sigortacılık kuralları uygulanarak düzenlenen poliçelerle de ortaklar risklerine göre belirlenen primleri öderler. Ortaklardan herhangi birinin riski gerçekleştiği takdirde de evrensel sigortacılık kurallarına göre tazminat ödenir.

Diğer kooperatif işletmelerde olduğu gibi sigorta kooperatifinin yılsonunda elde ettiği gelir gider farkı (kâr) ya sermayeye katılır ya da eşit olarak ortaklara dağıtılır. Ortaklara dağıtılması halinde sigorta ettirenler hem mallarını güvence altına alır hem de gelir elde ederler.

Karşılık esasından hareket eden ve bir karşılıklı sigorta örneği olan "Tekafül" oluşumu bir İslami Sigortacılık ürünüdür. Dünyada çok yaygın olan ve 1 Trilyon Dolardan fazla prim getirisi ve 150'den fazla operatör ile 12 Milyar Dolarlık sektör büyüklüğüne sahip olan tekafül, kâr amacı gütmeyen sigortalıların bir araya geldiği, sigorta şirketinin biriktirdiği fonların faiz dışı yatırım araçlarında değerlendirilmesinin sağlandığı ve hasar ve sorumlulukların katılımcıların paylarına göre bölündüğü bir toplumsal sigorta havuzu modelidir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında; Türkiye'de tekafül sigortacılığının oluşması ve karşılıklı sigorta kooperatifi şeklinde kurulması için gerekli çalışmaların yapılması ve bu önemli türün de sosyal ekonomiye kazandırılması, kooperatifçilik açısından önemli bir gelişme olacaktır.

Türkiye'de 2012 yılı sonu itibarıyla 37'si hayat dışı sigorta, 14'ü hayat ve emeklilik, 9'u hayat sigorta ve 1'i reasürans alanında olmak üzere toplam 61 sigorta, reasürans ve emeklilik şirketi faaliyet göstermektedir. Aktif olarak faaliyet gösteren şirketlerin dışında, ruhsat sahibi olmakla birlikte aktif faaliyet göstermeyen ya da faaliyeti kamu otoritesi tarafından durdurulmuş olan 4 hayat dışı ve 2 hayat sigorta şirketi ile 1 reasürans şirketi mevcuttur. Bunlarla birlikte ruhsat sahibi toplam şirket sayısı 67'dir.

Sigortacılık sektöründe 24 yerli, 37 yabancı şirket bulunmakla birlikte 2012 yılının sonu itibarıyla toplam sermayenin % 66,14'ü yabancılara aittir ve toplam primin % 53,25'i yabancılar tarafından üretilmiştir.

Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere bugün itibarıyla Türkiye'de faaliyet

gösteren ve prim pastasından büyük pay alan sigorta şirketlerinin çoğunluğu yabancı kaynaklıdır. Öte yandan sigorta kooperatiflerinin sermayeleri ve prim ödemeleri yerli kaynaklardan meydana gelmektedir. Zira sağlık sigortası veya trafik sigortası hükümleri, getirileri ve yaptırımları Türk hukuk sistemi kapsamında yalnızca yurt çapında uygulama olanağı bulunduğundan yabancı yatırımcı ve sermaye sahibi için pek cazip bir yatırım aracı olarak görülmemektedir. Bu durum kooperatifin sermayesinin yerli yatırımcılardan oluşmasını teşvik etmektedir.

Türkiye’de sigortalılık oranının düşük ve potansiyelin de yüksek olması yabancı yatırımcıların bu piyasaya ilgisini çekmektedir. Türkiye’de 2001 yılında 15 olan yabancı sermayeli şirket sayısı 2010 yılı sonunda 44’e yükselmiştir.

Sigorta sektörünün uygulamalarına bu açıdan bakıldığında sermayenin büyük bir çoğunluğunun yabancılara ait olduğu, yerli yatırımcıların sigorta sektörüne fazla yatırım yapmadığı görülmektedir.

Türkiye’de 2010 yılında hayat dışı sigorta alanında sigorta kooperatifi kurulmuş ve ortak sayısı bugün itibarıyla 80.000 kişiyi aşmıştır. Sigorta yaptırdıkları şirketin ortağı olma fikri vatandaşlarımızın ilgisini çekmektedir. Çünkü poliçe olarak ortağı oldukları kooperatifin her kar dağıtım dönemlerinde onlara kar payı vermesi sigorta kooperatiflerine sigorta işlerini yaptırmayı cazip hale getirmektedir. Sigorta kooperatiflerinde sigortalılar sigortalı oldukları süre boyunca kooperatif ortağıdırlar.

Yeni mevzuat düzenlemeleri ile günümüzde iki tane sigorta kooperatifi kurulmuştur ve faaliyetine başarılı bir şekilde devam etmektedir. Gelecekte kooperatifçiliğin başarılı örnekleri arasına girecek olan bu tür, kooperatifçiliği ileri boyutlara taşıyacaktır.

4 SON HÜKÜMLER

4.1 Ölçeklerine Göre İşletmeler

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri tanımlayabilmek için belirli ölçütlerle ihtiyaç duyulmaktadır. “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte” yer alan tanımlara baktığımızda;

İşletme: Yasal statüsü ne olursa olsun, bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişiye ait olup bir ekonomik faaliyette bulunan birimleri veya girişimleri,

Küçük ve orta büyüklükte işletme (KOBİ): İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırk milyon Türk Lirasını aşmayan ve bu Yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimleri veya girişimleri,” şeklinde tanımlanmıştır.

KOBİ’ler ise aynı yönetmelikte aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

Mikro işletme: On kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri bir milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

Küçük işletme: Elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri sekiz milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

Orta büyüklükteki işletme: İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırk milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

Kanunun 1522 nci maddesi küçük, orta ve büyük ölçekteki işletmeleri tanımlayan ölçütlerin Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun görüşleri alınarak, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikle düzenleneceğini hüküm altına almıştır. Küçük ve orta ölçekli işletmeler, AB ile ortak girişimlerin veya bir AB politikası bağlamında yürütülen programların, uygulamaların, girişimlerinin, teşviklerin ve kredilerin konusudur. Bunların hepsi ayrı

düzenlemelerdir. Ticaret Kanununun bazı kurumları, özellikle şahıs şirketlerine ilişkin düzenlemeler açısından da bu ayırım önem taşımaktadır.”

Kooperatifler açısından bakıldığından kooperatiflerin genel olarak “Kobi” tanımına girdiğini görmekteyiz. Özellikle yeniden yapılandırma olarak adlandırdığımız “birleşme, bölünme ve tür değiştirme” işlemlerinde sıkça geçen büyük ve küçük ölçekli işletme ayrımı kooperatifleri de ilgilendirmekte ve ölçeğe göre işlem yapma durumunu ortaya koymaktadır.

4.2 Ölçeklerine Göre Sermaye Şirketleri

Yukardaki başlıkta açıklanan ölçek düzenlemesinin bir devamı olarak Kanunun 1523 üncü maddesi ölçeklerine göre sermaye şirketlerine açıklık getirmekte ve bazı şirketlerin ölçeğine bakılmaksızın büyük sermaye şirketi sayılacağını belirtmektedir. Bu şirketler; esas faaliyet konularından biri, varlıkları güvenilir kişi sıfatıyla geniş bir kitle adına muhafaza etmek olan bankalar, yatırım bankaları, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve benzerleridir.

Hükme baktığımızda sigorta şirketlerinin de büyük sermaye şirketi sayılacağını görmekteyiz. Bu durumda Kanunun 1402 nci maddesine göre karşılıklı sigorta kooperatifi kurulduğu takdirde sermaye büyüklüğüne bakılmaksızın büyük sermaye şirketi sayılacak ve sermaye şirketlerinin uygulaması gereken bütün hükümlere tabi olacaktır. Nitekim ülkemizde faaliyet gösteren karşılıklı sigorta kooperatifleri büyük ölçekli sermaye şirketleri gibi hareket etmekte ve gerekli yasal düzenlemelere uymaktadırlar.

4.3 İnternet Sitesi

Kanunda, “Elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetleri ana başlığı” altında yer alan internet sitesi düzenlemesi genel bir hükümdür. Hükümde 397 nci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca denetime tabi olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde bir internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. İnternet sitesinde yayımlanacak içerikler, bu Kanunda belli bir süre belirtilmiş ise bu süre içinde, belirtilmemiş ise içeriğin dayandığı işlemin veya olgunun gerçekleştiği tarihten, tescil veya ilana bağlandığı durumlarda ise tescil veya ilan yapıldığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde, şirketin kuruluşundan internet sitesi açılıncaya kadar geçen sürede yayımlanması gereken içerikler de bu sitenin açıldığı tarihte siteye konulur.

Kanunun çeşitli hükümlerinde internet sitesine konulacak içeriğe ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. İnternet sitesi ile ilgili düzenleme, gelişmelere açıktır. Pek de uzak olmayan bir gelecekte yapılacak değişikliklerle söz konusu başlık altında yer alan düzenlemelerin genişleyebileceği düşünülmüştür. Çünkü alan çok dinamik ve bu konudaki uluslararası çalışmalar çok yoğunur.

Şu an için kooperatiflerin internet sitesi kurma zorunluluğu bulunmamaktadır. İnternet sitesi kurma zorunluluğu denetime tabi sermaye şirketleri için düşünülmüştür. Kanunun 124 üncü maddesinde kooperatifler sermaye şirketleri arasında sayılmamıştır. Bu itibarla, sermaye şirketi türleri arasında sayılmayan kooperatiflerin internet sitesi kurma zorunluluğu olmadığı açıktır. Bu konu yeni kooperatifler kanunu çalışmalarında ayrıca değerlendirilmektedir.

4.4 Beyanlar, Belgeler ve Senetler

Kanunun 1525 inci maddesi ile Avrupa Birliği ülkelerinde genel olarak kabul gören bir uygulama kanunlaştırılmış ve elektronik ortamda yapılabilecek işlemler düzenlenmiştir, kayıtlı elektronik posta sistemi de ikinci fıkrada düzenlenmiştir. Hükme göre tarafların açıkça anlaşmaları ve 18 inci maddenin üçüncü fıkrası saklı kalmak şartıyla, ihbarlar, ihtarlar, itirazlar ve benzeri beyanlar; fatura, teyit mektubu, iştirak taahhünamesi, toplantı çağrıları ve bu hüküm uyarınca yapılan elektronik gönderme ve elektronik saklama sözleşmesi, elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edilmişse hüküm ifade eder.

Ayrıca kayıtlı elektronik posta sistemine, bu sistemle yapılacak işlemler ile bunların sonuçlarına, kayıtlı posta adresine sahip gerçek kişilere, işletmelere ve şirketlere, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının hak ve yükümlülüklerine, yetkilendirilmelerine ve denetlenmelerine ilişkin usul ve esasların Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından bir yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun konuya ilişkin düzenlemeleri mevcut olmakla birlikte kanundan sonra yayımlanan herhangi bir düzenlemesi bulunmamaktadır.

4.5 Güvenli Elektronik İmza

Güvenli elektronik imza Borçlar Kanununun 14 ve 15 inci maddelerinde yer verilmiş ayrıca 2004 yılında kabul edilen Elektronik İmza Kanunu ile de ayrıntılı esasa bağlanmıştır. Ticaret hukuku açısından açıklık getirilmesi gereken husus, kıymetli evrakta güvenli elektronik imzanın kullanılıp kullanılmayacağıdır. Kanunun 1526 ncı maddesi olası tartışmaları ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüştür. Hükme göre:

“(1) Poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemez. Bu senetlere ilişkin kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamaz.

(2) Konişmentonun, taşıma senedinin ve sigorta poliçesinin imzası elle, faksimile baskı, zimba, ıstampa, sembol şeklinde mekanik veya elektronik herhangi bir araçla da atılabilir. Düzenlendikleri ülke kanunlarının izin verdiği ölçüde bu senetlerde yer alacak kayıtlar el yazısı, telgraf, teleks, faks ve elektronik diğer araçlarla yazılabilir, oluşturulabilir, gönderilebilir.

(3) Ticaret şirketleri ile gerçek ve tüzel kişi diğer tacirlere ilişkin olarak, bu Kanunun zorunlu tuttuğu bütün işlemler elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile de yapılabilir. Bu işlemlerin dayanağı olan belgeler de aynı usulle elektronik ortamda düzenlenebilir. Zaman unsurunun belirlenmesi gereken ve yönetmelikte düzenlenen hâllerde güvenli elektronik imzaya eklenen zaman damgasının tarihi, diğer hâllerde merkezî veri tabanı sistemindeki tarih esas alınır.

(4) Şirket adına imza yetkisini haiz kişiler şirket namına kendi adlarına üretilen güvenli elektronik imzayla imza atabilirler. Bu durumda, kullanılacak nitelikli elektronik sertifikalarda sertifika sahibi alanı içerisine, sertifika sahibinin ismiyle birlikte temsil ettiği tüzel kişinin de ismi yazılır. Bu husus tescil ve ilan edilir...”

Birinci fıkrada adları verilerek gösterilmiş senetler üçüncü fıkrada öngörülen yönetmelik yürürlüğe girene kadar güvenli imza ile düzenlenemez, bu imza ile kambiyo taahhüdüne girilemez, kambiyo işlemi yapılamaz.

Bu hüküm kooperatiflere de uygulanabilir. Emredici olmamakla birlikte ticari hayatı kolaylaştıracak bir düzenlemedir. Kooperatifler diğer tarafla da anlaşlıkları takdirde ticari işlemlerini elektronik ortamda yapabileceklerdir.

4.6 Elektronik Ortamda Kurullar

Günümüzün teknik ilerlemelerini dikkate alarak Kanun, 1527 nci maddesi ile sermaye şirketlerinde müdürler kurulu ve yönetim kurulu toplantıları ile şahıs şirketleri, limited şirketler ve paylı şirketlerde ortaklar kurulu veya genel kurul toplantılarının on-line yapılmasını mümkün kılmaktadır. Kanun koyucu burada kooperatifleri anılan türler arasında saymamıştır. Ancak bu hükmün kooperatiflere uygulanmasında hiçbir sakınca bulunmamaktadır. Emredici hüküm olmadığından anonim şirketleri örnek olarak kooperatifler bu hükmü uygulayabileceklerdir.

Müdürler kurulu ve yönetim kurulu toplantılarında, on-line olarak alınan kararlar geçerlidir. Bu kararlar güvenli elektronik imza ile imzalanabilecekleri gibi, daha sonra, fizikî imza ile de kayıt altına alınabilirler.

Kanun anonim şirketlerde de genel kurulların elektronik ortamda yapılmasına imkân tanımıştır. Anonim şirketlerde de on-line genel kurullara katılım, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılımın ve oy vermenin bütün sonuçlarını doğuracaktır. Bu amaçla, anonim şirketlerin esas sözleşmelerine koyacakları hükümler ve diğer düzenlemeler, bir yönetmelikle tespit edilecektir.

Bu maddeden bahisle altyapısı olan ve isteyen kooperatifler ana sözleşmelerinde düzenlenmiş olması kaydıyla elektronik ortamda kurullarını toplayabileceklerdir. Elektronik ortamda oy kullanma fiziki oy kullanmanın bütün sonuçlarını içerecektir. Bu hükmün uygulanması, kooperatiflerde ortakların katılımını çoğaltacak ve karar alım sürecinde daha şeffaf ve demokratik bir ortam yaratacaktır.

4.7 Uygulama Kuralları

Elektronik ortamda kurulların nasıl uygulanacağına dair Kanun 1528 inci maddesi ile kısa bir düzenleme getirmiştir. Hükme göre, elektronik ortamı kullanmak isteyen ortakların, pay sahiplerinin ve yönetim kurulu üyelerinin, e-posta adreslerini şirkete bildirmek ile yükümlü olduklarını düzenlemektedir. Elektronik ortamı kullanmak isteyen kooperatif ortaklarının ve yönetim kurulu üyelerinin elektronik posta adreslerini kooperatife bildirmeleri gerekmektedir. Ayrıca bu konuya ilişkin ayrıntılı düzenleme getiren "Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik"

yayımlanmış ve "Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ" de yürürlüğe sokularak bu alan düzenlenmiştir.

4.8 Ticarete Yasaklanmış İşlemler ile Mal ve Hizmet Tedarikinde Geç Ödemenin Sonuçları

Ticari hükümlerde belirlenen sınırların aşılması halinde yapılan sözleşmelerin geçersiz sayılacağına ilişkin 6102 sayılı Kanunun 1530 uncu maddesi bir düzenleme getirmiştir. Bu düzenleme aslında eski TTK'nın 1466 ncı maddesi ile aynıdır. Eski düzenleme ile arasındaki fark ise ticarî hükümlerde belirlenen sınırların aşılması halinde, yapılan sözleşmelerin tamamının geçersiz kılınması yerine, sınırın aşıldığı tutar veya kısım ile ilgili kısmî geçersizlik kavramını getirmiş olmasıdır. Dolayısıyla hükme göre ticari hükümlerle belirlenen yasaklara uyulmayarak bir sözleşme yapılması durumunda sözleşmenin uygulanabilir kısmının ifa edilmesi Kanuna aykırılık teşkil eden kısmının ise ifa edilmemesi gerekecektir. Kanun koyucu ne olursa olsun sözleşmenin ayakta tutulmasına yönelik bir tavır sergilemiştir.

Ayrıca 1530 uncu madde ile tacirler arasında mal ve hizmet tedarikinde geç ödemenin sonuçlarına ilişkin düzenlemeler getirilmiş ve Borçlar Kanununda yer alan genel hükümlerin yerine tacirler arasında bu hükümlerin uygulanması emredilmiştir. Hükme göre; Ticari işletmeler arasında mal ve hizmet tedariki amacıyla yapılan işlemlerde, alacaklı, kanundan veya sözleşmeden doğan tedarik borcunu yerine getirmiş olmasına rağmen, borçlu, gecikmeden sorumlu tutulamayacağı hâller hariç, sözleşmede öngörülmüş bulunan tarihte veya belirtilen ödeme süresinde borcunu ödemezse, ihtara gerek olmaksızın temerrüde düşmüş sayılacaktır.

Bu şekilde temerrüde düşen borçlunun alacaklısı sözleşmede öngörülen tarihten ya da ödeme süresinin sonunu takip eden günden itibaren, şart edilmemiş olsa bile faize hak kazanacaktır. Sözleşmede ödeme günü veya süresi belirtilmemişse veya belirtilen süre bu maddeye aykırı ise, borçlu aşağıdaki sürelerin sonunda ihtara gerek kalmaksızın mütemerrit sayılacak ve alacaklı faize hak kazanacaktır. Maddede belirtilen sürelere baktığımızda;

a) Faturanın veya eş değer ödeme talebinin borçlu tarafından alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonu,

b) Faturanın veya eş değer ödeme talebinin alınma tarihi belirsizse mal veya hizmetin teslim alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonu,

c) Borçlu faturayı veya eş değer ödeme talebini mal veya hizmetin tesliminden önce almışsa, mal veya hizmetin teslim tarihini takip eden otuz günlük sürenin sonu,

d) Kanunda veya sözleşmede, mal veya hizmetin kabul veya gözden geçirme usulünün öngörüldüğü hâllerde, borçlu, faturayı veya eş değer ödeme talebini, kabul veya gözden geçirmenin gerçekleştiği tarihte veya bu tarihten daha önce almışsa, bu tarihten sonraki otuz günlük sürenin sonu; olduğu görülmektedir.

Şu kadar ki, kabul veya gözden geçirme için sözleşmede öngörülen süre, mal veya hizmetin alınmasından itibaren otuz günü aşıyor ve bu durum alacaklının aleyhine ağır bir haksızlık oluşturuyorsa, kabul veya gözden geçirme süresi mal veya hizmetin alınmasından itibaren otuz gün olarak kabul edilecektir.

Sözleşmede öngörülen ödeme süresi ise faturanın veya eş değer ödeme talebinin ya da mal veya hizmetin alındığı veya mal veya hizmetin gözden geçirme ve kabul usulünün tamamlandığı tarihten itibaren en fazla altmış gün olabilir. Şu kadar ki, alacaklı aleyhine ağır bir haksız durum yaratmamak koşuluyla ve açıkça anlaşmak suretiyle taraflar daha uzun bir süre öngörebilirler. Ancak alacaklının küçük yahut orta ölçekli işletme (KOBİ) veya tarımsal ya da hayvansal üretici olduğu veya borçlunun büyük ölçekli işletme sıfatını taşıdığı hâllerde, ödeme süresi, altmış günü aşamaz.

Gecikme faizi ödenmeyeceğini veya ağır derecede haksız sayılabilecek kadar az faiz ödeneceğini, alacaklının geç ödeme dolayısıyla uğrayacağı zarardan borçlunun sorumlu olmayacağını veya sınırlı bir şekilde sorumlu tutulabileceğini öngören sözleşme hükümleri geçerlidir. Geçersizlik durumunda aşağıdaki uygulama geçerli olacaktır.

1530 uncu madde uyarınca alacaklıya yapılan geç ödemelere ilişkin temerrüt faiz oranının sözleşmede öngörülmediği veya ilgili hükümlerin geçersiz olduğu hâllerde uygulanacak faiz oranını ve alacağın tahsili masrafları için talep edilebilecek asgari giderim tutarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Ban-

kası her yıl Ocak ayında ilan eder. Faiz oranı, 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda öngörülen ticari işlere uygulanacak gecikme faizi oranından en az yüzde sekiz fazla olmalıdır.

Mal veya hizmet bedelinin taksitle ödenmesinin öngörüldüğü durumlarda, bu maddenin ödeme sürelerini düzenleyen hükümleri birinci taksit bakımından uygulanır. Her bir taksit tutarının ödenmeyen kısmı yedinci fıkrada öngörülen oranda gecikme faizine tabidir. Alacaklının küçük veya orta ölçekli işletme veya tarımsal veya hayvansal üretici olup borçlunun büyük ölçekli işletme olduğu hâllerde taksitle ödemeyi öngören sözleşme hükümleri geçersiz olacaktır.

Bu hükümle kanun koyucu küçük ve orta ölçekli işletmeler ile üreticileri koruyucu bir tavır sergilemiş ve büyük işletmelerin küçük işletmeleri mağdur etmesinin önüne geçmiştir. Hüküm kooperatifler açısından Borçlar Kanunu haricinde uygulama alanı oldukça fazla olan bir düzenleme niteliğindedir.

4.9 Geçici Maddelerde Kooperatiflerle İlgili Hükümler

4.9.1 Eski Türe Dönüş

Eski türe dönüş, teknik olarak Kanunun 180 ile 190 ıncı maddelerinde yer alan “tür değiştirme” kavramından biraz farklılık göstermektedir. Şöyle ki herhangi bir ticaret şirketi veya kooperatif bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde eski türlerine dönmek isterlerse kanunun Tür değiştirmeye ve nisaplara ilişkin hükümleri uygulanmayacak ve geçici madde 4’te yer alan hükümler uygulanacaktır. Hükümün ikinci fıkrasının (d) bendi kooperatiflere özgü bir düzenlemedir ve eski türüne dönüşecek şirket bir kooperatif ise, tür değiştirmeye ilişkin kararlar kooperatif ortaklarının en az çoğunluğunun genel kurulda temsil edilmesi şartıyla, toplantıda mevcut ortakların çoğunluğuyla alınacaktır.

Şirket sözleşmesinde, esas sözleşmede veya ana sözleşmede ya da herhangi bir sözleşmede yer alan bir veto hakkı, bu madde hükümlerine göre verilecek tür değiştirme kararlarında geçerli olmayacaktır.

4.9.2 Hızlı Tasfiye

6102 sayılı Kanuna 6335 sayılı Kanunla eklenen Geçici 7 nci madde, faal durumda olmayan şirketlerin belirlenip hızlı bir şekilde tasfiye edilmesi amacıyla öngörülmüştür. Düzenlemeye göre Ticaret Sicili Müdürlüğü resen terkin işlemi yapacaktır. Hüküm Kanununun yürürlük tarihinden itibaren iki yıl boyunca uygulanacaktır. Bu süre boyunca Kooperatifler Kanununun tasfiyeye ilişkin 81-82 ve 83 üncü maddeleri ile 98 inci madde yollamasıyla uygulanmakta olan anonim şirketlerin tasfiyeye ilişkin hükümleri uygulanmayacaktır.

- Kooperatifler açısından hükme bakıldığında;
- Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren (1 Temmuz 2012) iki yıl içinde;
- Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre herhangi bir nedenle dağılmış olan kooperatiflerin,
- Hangi sebeple olursa olsun aralıksız son beş yıla ait olan genel kurul toplantıları yapılamayan kooperatiflerin,
- Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanılmış ancak genel kurul toplanmadığı için ara bilançoları veya son ve kati bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamayan kooperatiflerin, tasfiyeleri ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi ilgili kanunlardaki tasfiye usulüne uyulmaksızın bu madde uyarınca yapılacaktır.

Kooperatifin, davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları varsa bu madde hükümleri uygulanmayacaktır. Dolayısıyla kooperatifin devam eden davası varsa bu hüküm kapsamında tasfiyeye gidilemeyecektir.

Geçici 7 nci madde kapsamına giren kooperatiflerin nasıl tespit edileceği de düzenlenmiştir. Hükme göre ilgili ticaret sicili müdürlüğünce, resen ya da herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından kanıtlarıyla birlikte yapılacak bildirimler dikkate alınarak ticaret sicili kayıtları üzerinden yapılacak incelemeyle tespit edilecektir.

Geçici tasfiye kapsamına girecek kooperatifler tespit edildikten sonra ticaret sicili müdürlükleri kapsam dâhilindeki kooperatiflere ihtar gönderecektir. Ticaret sicili müdürlükleri kapsam dâhilindeki kooperatiflerin kayıtlı son adreslerine ve sicil kayıtlarına göre kooperatifi temsil ve ilzama yetkilendirilmiş kişilere bir ihtar yollamakla görevlidir. İhtar aynı zamanda ilan edil-

mek üzere aynı gün Ticaret Sicili Gazetesi Müdürlüğüne de gönderilecek ve ihtarın ulaşmadığı durumlarda ilan tebligat yerine geçecektir. Ayrıca anılan ilan bildirimci niteliğe haiz olarak ticaret odasının internet sitesinde yayımlanacaktır.

Münfesihi kooperatiflerden faaliyetlerine devam etme isteğinde bulunanların olması halinde münfesihi olma nedenini ortadan kaldıran işlemlerin yapılarak ispat edici belgelerin bildirilmesi gerekecektir.

Tasfiye memuru olarak kooperatif ortaklarından herhangi biri ya da ticaret siciline kayıtlı en son yetkilileri veya bunların belirleyecekleri üçüncü şahıslar bildirilecektir. Tasfiye memuru olarak başka şahıslar da seçilmişse kişilerin görevi kabul ettiklerine dair beyan da bildirimde eklenmelidir. Üçüncü şahısların tescil edilebilmesi için ortakların veya yöneticilerin hiçbirinin tasfiye memuru olarak bildirilmemiş olması gerekmektedir.

Tasfiye memurlarını bildiren kooperatiflerin, tasfiye memurları ve tasfiye adresleri ilgili ticaret sicili müdürlüğü tarafından tescil edilecektir ayrıca sicil gazetesinde ve ilgili odanın internet sitesinde de yayınlanacaktır.

Yapılan ilanda kooperatifin alacaklılarının, alacaklarını ilan tarihinden itibaren iki ay içinde tasfiye memurlarına bildirmeleri daveti yapılacaktır. Ayrıca ilanda kooperatif yetkilileri tarafından kooperatifin malvarlığını, alacak ve borçlar listesini gösterir belgenin bir ay içinde tasfiye memuruna verilmesi gerektiği de ihtar edilecektir.

Bu madde kapsamında yapılacak ilan tebligat yerine geçecektir.

Yukarıdaki aşamaların akabinde tasfiye memurları, ilandan iki ay sonra kooperatifin durumunu gösteren bir bilanço hazırlar ve tasfiyeyi altı ay içinde sonuçlandırır. Hazırlanan bilançoya göre kooperatif borca batık durumda tasfiye memurları, alacaklılara kooperatifin iflasına karar verilmesi için mahkemeye başvurmaları gerektiğini, üç ay içinde mahkemeye başvurduklarını bildirmezlerse de kooperatif kaydının silineceğini ihtar ederler. Alacaklılar ihtar uyararak mahkemeye başvururlarsa tasfiye İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Süresi içinde mahkemeye başvurulduğunun bildirilmemesi halinde tasfiye memurları ticaret sicili müdürlüğüne durumu bildirir ve kooperatifin unvanı ticaret sicilinden silinerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir.

Bu madde kapsamında yapılacak tasfiyede ilgili kanunların ve ana sözleşmelerin genel kurul kararı alınmasını zorunlu kılan hükümleri uygulanmayacaktır.

Tasfiye memurlarınca düzenlenecek son ve kati bilanço ticaret sicili müdürlüğüne verilecek ve bu şekilde tasfiye sona ermiş olacaktır. Son olarak kooperatif unvanı ticaret sicilinden silinerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde durum ilan edilecektir. Ayrıca iflasına karar verilen kooperatifin iflas işlemlerinin bittiğinin bildirilmesi üzerine de aynı işlem tekrarlanacaktır.

Ayrıca tasfiye memurlarına bu maddede geçen bilgi ve belgelerin verilmemesi ya da bilgi ve belgeye erişilememesi halinde başka bir işleme gerek kalmaksızın kooperatif unvanı silinip Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanacaktır.

Madde bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanmış olan kooperatiflerin de genel kurullarının iki defa üst üste toplanamaması halinde tasfiye memurunun son ve kati bilançoğu ticaret sicili müdürlüğüne tevdi etmesi ile tasfiye işleminin tamamlanacağını da düzenlemiştir.

Madde uyarınca yapılan ihtar ve ilana rağmen, süresi içinde cevap veremeyen veya tasfiye memurunu bildirmeyen yahut durumunu kanuna uygun hale getirmeyen, faaliyette bulunduğunu adres ve belgeleri ile bildirmeyen kooperatifin unvanı ticaret sicilinden resen silinecektir.

Hızlı tasfiyede kooperatifin borcunun olması resen yapılan unvan silme işlemini etkilemeyecektir. Ticaret sicilinden kaydı silinen kooperatiflerin kanuni temsilcilerinin kamu borçlarından doğan sorumlulukları unvan silinse bile devam edecektir.

Geçici madde 7'de düzenlenmeyen hususlarda ilgili kanun ve esas sözleşmeye göre hareket edilmesi gerekecektir. Tasfiye edilmeksizin unvanı silinen kooperatiflerin ortaya çıkacak mallarının kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği de Geçici madde 7'de yer alan bir düzenlemedir.

Kaydı silinen kooperatifin alacaklıları ile hukuki menfaati bulunanlar haklı sebebe dayanarak silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde mahkemeye başvurabilecek ve kooperatifin ihyasını isteyebileceklerdir.

Ayrıca, konuyla ilgili olarak Bakanlığımız tarafından hazırlanan, “**Münfesihten Olmasına veya Sayılmasına Rağmen Tasfiye Edilmemiş Anonim ve Limited Şirketler ile Kooperatiflerin Tasfiyelerine ve Ticaret Sicili Kayıtlarının Silinmesine İlişkin Tebliğ**” 30/12/2012 tarih ve 28513 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Konunun daha iyi anlaşılması açısından, yapılan açıklamaların şematik olarak gösterimi aşağıda yer almaktadır:

(İHTAR)

TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ

- 3. Kişinin Bildirimi
- TSM resen tespit etti.

(İHTAR)

ULAŞTI

TİCARET SİCİLİ GAZETESİNDE İLAN

ULAŞMADI

- Kooperatifin Ticaret Sicilinde Kayıtlı Son Adresi
- Kayıtlara Göre Kooperatifi Temsil ve İzama Yetkilendirilmiş Kişiler

(2 AY)

- TASFİYE MEMURU BİLDİRİLİR.
Tasfiye Memuru Olabilecekler:
- Kooperatifin ortaklarından herhangi biri
- Ticaret siciline kayıtlı en son yetkileri
- Üçüncü kişiler (Muvafakatname aranır.)
- MÜNFESİHTEN OLMA DURUMUNU ORATADAN KALDIRAN İŞLEMİ İSPAT EDEN BİLGİLER BİLDİRİLİR.

30. Günün Akşamı İlan Yapılmış Sayılır.

(3 AY)

GERİ DÖNÜŞ OLMAZSA
TERKİN

TESCİL VE İLAN

Tescil edilir.

TTSG ve varsa internet sitesinde ilan

İLANDA İHTAR EDİLİR.

- Alacaklılar, alacaklarını kanıtlarıyla birlikte ispata davet edilir. (2 AY)
- Kooperatifin yönetim kurulu, denetçileri tarafından, kooperatifin mevcut malvarlığı alacak ve borçlarını gösterir liste. (1 AY)

TASFİYE MEMURUNA VERİLİR.

TASFİYE SÜRECİ

6 AY – GTB 1 KERE UZATILABİLİR.

BORÇ MALVARLIĞINDAN FAZLA

Alacaklılardan iflasa karar verilmesi için

Mahkemeye başvurulması istenir. (3 AY)

TERKİN

TTSG İlan
Oda İnternet Sitesi İlan

Münfesihi olmasına veya sayılmasına karşın tasfiye edilmeyerek ticaret sicili kayıtlarından terkin edilmeyen kooperatiflerin kısa yoldan tasfiyelerine ilişkin düzenlemeye ilişkin kısa bilgiler:

Kapsamı

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde aşağıdaki halleri tespit edilen;

- 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre herhangi bir nedenle dağılmış olan kooperatiflerin,
- Sebebi ne olursa olsun aralıksız son 5 yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan kooperatiflerin,
- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanılmış ancak genel kurulun toplanamaması nedeniyle ara bilançoları veya son ve kat'i bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamayan kooperatiflerin,

tasfiyeleri ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi ile ilgili Kanunlardaki tasfiye usulüne uyulmaksızın bu madde uyarınca yapılır.

Önemli Noktalar

- Bu madde uyarınca yapılacak tescil ve kayıt silme işlemleri her türlü harçtan, bu işlemler için düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır. İlanlardan ücret alınmaz.
- Alacaklılar veya menfaat sahiplerine terkin tarihinden itibaren 5 yıl içinde ihya hakkı tanınmaktadır.
- Ticaret sicilinden silinen kooperatiflerin ortaya çıkabilecek malvarlığı 10 yıl sonra hazineye intikal edecektir.
- Ticaret sicilinden kaydı silinen kooperatiflerin kanuni temsilcilerinin, silinme tarihinden önceki kamu borçlarından doğan sorumlulukları, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında devam eder.

SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ülkemizde yaklaşık 60 yıldır uygulanmakta olan ticari kuralları tamamen değiştirmiş ve bütün ekonomik aktörleri etkileyecek yeni düzenlemeler getirmiştir. Ekonomik aktörlerden biri de hiç şüphesiz kooperatiflerdir. Kendilerine ait özel bir kanunu ve yapısı olan kooperatiflerin yeni Ticaret Kanununun gerek genel hükümlerinden ve gerekse anonim şirketler için düşünülmüş özel hükümlerinden etkilenmesi kaçınılmazdır.

Özellikle teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmek için getirilmiş olan hükümler ile yeniden yapılandırma olarak da adlandırılan birleşme, bölünme ve tür değiştirme hükümlerinde de kooperatifler için yeni düzenlemeler öngörülmüştür. Bunların dışında ticari defterler için öngörülen düzenlemeler ile anonim şirketlere getirilen tasfiye hükümleri de kooperatiflerin uygulanması gereken önemli değişikliklerdir. Ayrıca Kanunda iki yeni tür kooperatife atıf yapılmış; sigorta branşında ve işçiler için ayrılacak akçelerin işletilmesinde kooperatiflere ayrıcalık tanınmıştır.

Ticari hayatı sil baştan düzenleyen bu yeni Kanun ile kooperatifçilikte de birçok yeniliğin yaşanması kaçınılmazdır.

Ticari hayatın değişen kuralları çerçevesinde kooperatiflerin nasıl etkilendiğini maddeleri ile açıklamaya çalıştığımız bu kitapçıkta; kooperatiflerin ilerleme kaydedebilmesi ve daha profesyonel bir yapıya kavuşabilmesi için yeni kurallara uyum sağlayabilmesinin yolu incelenmiştir.

Kamusal yönü olması sebebiyle diğer şirket türlerine nazaran devletle daha sıkı ilişkileri olan kooperatiflerin gelişmesinde, devletin rolü önem arz etmektedir. Bu bağlamda; 17 Ekim 2012 tarihli 28444 Mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan ve aynı gün kamuoyuna açıklanan Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planının hedefleri doğrultusunda günün şartlarına uygun, vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeni bir “Kooperatifler Kanunu” çıkarılması için Bakanlığımızca çalışmalara başlanılmış ve bir taslak metin hazırlanmıştır. Hazırlanan metnin en kısa zamanda yasalaşması ve sektörün hizmetine sunulması planlanmaktadır.

KAYNAKÇA

Arkan, S. (2012). Ticari İşletme Hukuku (17. Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Aypek, N. (Editör), (2002). XVII. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi. Ankara: Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları No:94.

Bozkurt, T. Ticaret Hukuku Cilt:2 Şirketler Hukuku. Ankara: On İki Levha Yayınları, 2012.

CENKİŞ Seçkin. (2014). Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinde Yeni Dönem. TemaTic- Ticaret ve Mevzuat Araştırmaları Dergisi 3. Sayı. 71-77.

Çıkin, A. Karacan, A.R. (1994). Genel kooperatifçilik. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.

Çoştan, Hülya. (2012). Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Kararları. Ankara: Seçkin Yayıncılık,

Demirci, R. (2012). Kooperatiflerin Finansmanı Üzerine. Karınca Dergisi, 901, 22-24.

Erçin, F. (2005). Türk Hukuku'nda Kooperatif Tüzel Kişiliğinin Ayırıcı Özellikleri (2. Baskı). İstanbul: Der Yayınları.

Fındıkoğlu, Z.F. (1968). Kooperatifçiliğin Ekonomik ve Sosyal Temelleri. Ankara: Şark Matbaası.

Görgülü, M. R. (1991).Açıklama ve Uygulamaları İle Anonim, Limited Ve Holding Şirketlerin Kuruluşu ve Faaliyet Rehberi. İstanbul: Maliye Seri No:10,

Güloğlu, T. Korkmaz, A.(2008). Kooperatifçilik İlkeleri, Küreselleşme ve Yeni Eğilimler. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (2012). Kooperatifler Açısından Yeni Türk Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (2012). Türkiye Kooperatifçilik Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2012-2016.

Helm, F. C. (1979). Kooperatif İşletme Ekonomisi. İ.İ.T.A Yayını.

Kara, M.(2003). Kooperatifçilik. Poyraz Ofset

Karahan, S.(Editör).(2012).*Şirketler Hukuku*(1. Baskı). Konya: Mimoza Yayınları.

Kendigelen, A. (2011).Yeni Türk Ticaret Kanunu - Değişiklikler, Yenilikler Ve İlk Tespitler. İstanbul: 12 Levha Yayıncılık.

Kendigelen, A. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler (2.Baskı). İstanbul: XII Levha Yayıncılık.

Koç, H. (2001). Kooperatifçilik Bilgileri. (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Köse,T.(2010) *Şirket Birleşmelerine İlişkin Yasal Düzenlemeler İle Muhasebe Uygulamalarının Türkiye Finansal Raporlama Standartı (3) Kapsamında Şirket Birleşmesi Örneği Üzerinde İncelenmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.

Kurtulan, A. (2007). Kooperatifler Kanunu ve Açıklaması (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Moroğlu, E. (2009).Türk Ticaret Kanunu ile *Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Öneriler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Mülayim, Z.G. (2003). Kooperatifçilik. Yetkin Yayınevi.

Mülayim, Z.G. (2006). Kooperatifçi Atatürk ve Kooperatifçilik. Ankara: Yetkin Yayınları.

Mülayim, Z.G. (2010). Kooperatifçilik (6. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.

Nazalı, E. (2012). Vergisel ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme Ve Tür Değişimi İşlemleri. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.

Oğuzman, K. Öz, T. (2000). Borçlar Hukuku Genel Hükümler. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Pulaşlı, H. (2011). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku *Şerhi*. Cilt I. Ankara: Adalet Yayınevi.

Rehber, E. (2011). Kooperatifçilik. Bursa: Ekin Yayınevi.

(Mülga) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı. (2008). Kooperatifçilik Sektörünün Yasal Çerçevesinin Yeniden Düzenlenmesi Çalışmaları. Düzenleyici Etki Analizi. Ankara

(Mülga) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı. (2010). 8-14 Kasım 2009 Tarihleri Arasında Alman Kooperatifçilik Uygulamalarının Yerinde Görülmesi Amacıyla Gerçekleştirilen Çalışma Ziyaretine İlişkin Rapor. Ankara.

Şener, O. H. (2012). Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tarakçı, H. (2003). Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı ile Türk Ticaret Kanunu Açıklarından Kurumlarda Sona Erme Tasfiye-Birleşme-Devir-Nevi Değiştirme Tam Bölünme Kısmi Bölünme Hisse Değişimi. İstanbul: Polaris Yayınları.

Tekinalp, Ü. R.(2012). Ticaret Hukuku Dergisi. Cilt 2. 1 cilt. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.

Topuz, D. (2005).*Ülkemizde Anonim Şirketlerin Birleşmesi ve Birleşmenin Muhasebeleştirilmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Turan, N. «Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme İşlemlerinin Ticaret Sicili Açısından Durumu, 8 Ocak 2013 Tarihinde Yapılan Birleşme, Bölünme ve Tür Değişikliği Semineri.» ISMMMO.

Uygun, S. (2013). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Birleşme, Bölünme ve Tür Değişikliği. Uzmanlık Tezi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ankara.

Üstün, Y. (2010). Kooperatifler Kanunu ve İlgili Mevzuat. Ankara: Gözde Yayıncılık.

Yavuz, M.(2012)<http://huseyinust.com/konu-anonim-ve-limited-sirketlerde-calisanlar-ve-isciler-yararina-yardim-akcesi-olusturulm.html>, (15 Mayıs 2013).

www.gtb.org.tr

www.turkiyemillikoop.org.tr

TÜRKİYE KOOPERATİFÇİLİK STRATEJİSİ ve EYLEM PLANI

